

Зорица Бранковић Басарић

СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО ОД ГОРДАНЕ

Библиотека

Коло: једанаесто

Књига: трећа

Уредник

Радослав Вучковић

ЗОРИЦА БРАНКОВИЋ БАСАРИЋ

**СВЕ ЈЕ
ПОЧЕЛО ОД
ГОРДАНЕ**

Центар за туризам,
културу и спорт

СВРЉИГ, 2021.

ПЕСНИЧКА МАНИФЕСТАЦИЈА
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ

И НАГРАЂЕНИ АУТОРИ

(поводом 36. годишњице одржавања манифестације)

Страсно обузета данима и годинама, социјалним стањима и страсима, ова песникиња се појавила као њекељуга, блистајући чудновато и усамљено, поствлађујући пишања, као безазлено дете и као безазлени човек. Она је давала, она је писала своје стихове за оно зашто сви песници и сви добри људи дају свој живот. Да би била достојна живота, да би била достојна поезије, да би достојна шапушања без везе и сете трагској детети са врло дубоким моралним везама, ова песникиња је управила своју чисту реч у правцу обичној и свакодневној.

Милосав Мирковић

МОЈЕ ПРОЛЕЋЕ

Желим да прођем земљом ко њивом сеоска девојка,
с бубрињем њлодова и цветним семењем у скућу везенке,
али да после мој ласа не буде тишина њуна славуја,
за сунцем кућаним у ружи њокислој – сџазе јеленске.

Нека џрејери часовник крај срца џрејуној џренућка,
нек нишком џврђавом сућонски џарови личе на црни двоцвети,
нека џеснику сџо љубичица кајље росу у масћило, нек је
џролеће и џо шџо
џућољак изусџи, џа ојей

моје је џролеће – моја љубав за цвети на радничком сџолу,
јесен ми задња крволисна била је четјересџрве,
неће џахуљице џасџи на очи ни измождиџи чело,
за мајске варка земље и човека свој џролећа не дам ни мрве.

Ђорѓана Р. Ђорђевић

ГОРДАНА

Навршило се 36 година одржавања књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић*. И као што је једном, учествујући у организацији песничких сусрета записао књижевник Зоран Вучић: *Све је почело од Гордане...*

Гордана Тодоровић
(у време када је писала *Гимназиски џренушак*,
око 1950. године).¹

Гордана Тодоровић рођена је 6. октобра 1933. у селу Драјинац код Сврљига, у којем је, све до очеве смрти, проводила безбрижно и срећно детињство. Погибија оца Радомира у Другом светском рату најинтензивнији је трауматски доживљај у њеној младости: *Десећ малих година држала сам свој оца за руку./ Он је, као и ја, удахнуо*

¹ Из приватног архива Стојанке Оробабић (<https://doi.org/10.18485/knjz.2019.9.9.4>)

чисти́ну на сврљишком/ камењару. (*Песма очију* из књиге *Изабране ђесме/* Гордана Тодоровић, Београд: Нолит, 1984). Од тада започиње трагична судбина младе песникиње. Из родног места, Гордана се са мајком Лепосавом, службеницом на железници преселила у Параћин, где је похађала основну школу. Школовање у гимназији *Шеван Сремац* наставила је њиховим доласком у Ниш.

Од 1950. године песничка остварења Гордане Тодоровић обзнањивана су у *Полећу*, часописима *Сведочанства*, *Летопис Мајнице српске* и *Књижевности*. Песме публиковане у овим књижевним гласилима изнедриле су *Гимназиски шренушак* (1954) – збирку првенаца којом се Гордана, овенчана Бранковом наградом (1955) смело запутила стазом српске поезије. Постала је и чланица Удружења књижевника Србије и сарадница бројних листова, часописа и новина.

Учествујући на Трећем југословенском фестивалу поезије, песмом *Ако што кога занима*, задивила је многе наше истакнуте поете.

*Ако кога занима, ја сам се у росном
собичку уцветшала у ђесме,
Јер су у мојим ђишчијим јушрима шињале
очи свих оних људи
Који су ђрошли ђоред мене...*

Заинтригирани оригиналношћу новооткривеног песничког света Гордане Тодоровић, огласили су се многи значајни књижевни ствараоци и критичари:

Гордана Тодоровић, ђолазећи од својих личних доживљаја, снажним замахом и чудним али својим језиком, донијела је у својој невеликој збирици један свијет који је њен у толикој мјери, да се ђростио ђредставља као лирска биографиа свој аушора. Сва у вашири саојшишавања, Гордана Тодоровић кроз све ђесме ђровлачи једну меланхоличну, али не сеншименшалну исђовјести свој дјешиншва. Локална у

моћивима, актуелна у захваћању и шреширању лирске материје, она је наш јесник, један моћући глас нашеј поднебља.²

Врло даровита ван икакве сумње, остијајући и фактуром и шемашиком у традицијама наше недавне поезије, она је песничка личност сва полегла по овом нашем језику да у њему шражи и да у њему нађе. Конвенционална у великој мери својом шемашиком, она је ипак песничком аваншуром коју је преузела успела да остане личност можда више но друти песници ове плејад.³

Језик је њен пролећно свеж, млад и зелен, са нечим позајмленим од јабланова крај Нишаве. Нове њене речи су изненађујуће лепоше и звонкости јер су, поред све смелости, 'од народније ријечи и по својству народној језика' (Вук, 1845. године).⁴

Горданин улазак у свет књижевности, заголицао је критички ум Предраг Палавестре: Она је јесник, млад и још врло невешти, али шемељити и одважан, а ипак код ње има нечега што није само гимназијски шренушак, луцидан или јорак, већ и једна шармала, прерано сазрела свест о живошу, свест помало изојачена, бизарна и обузета ко зна зашто, комплексом ниже вредности не толико саме себе, — ше свести — колико чистијавој оној живоша, оних малих и крујних ствари, дештаља и дештаљчића, у којима живи ша млада јесникиња. То је шражење, што је дуи нечему рано схваћеном, а нејроживљеном до дна, што је, у неку руку, можда, и сасвим обична поза, подсвесна и нехотишна, али

² Стеван Раичковић, Нав. дело.

³ Борислав Михаиловић Михиз: Четири нова гласа, НИН, год IV, бр. 175, Београд, 9. мај 1954.

⁴ Драгиша Витошевић: О Гордани Тодоровић, Млада култура, бр. 30, 7. октобар 1954 (стр. 4).

свеједно све што обећава далеко више него заједно чистио друштво у коме се појавила.⁵

На књижевнокритичкој сцени појавили су се углавном позитивни ставови и размишљања о стваралаштву Гордане Тодоровић. Била је *зајонетика наше књижевности* чију песничку креативност је тек требало истражити; била је прави изазов за страствене истраживаче лепе речи.

Насупрот том оптимистичком ставу у погледу њеног стваралачког рада и поетске инвентивности, живот песникиње и њене мајке у Београду од 1953. године постајао је све туробнији и тежи, испуњен свакодневном борбом са болешћу и сиромаштвом. Изопштеност из београдског културног и књижевног живота, допринела је Горданином затварању у зачарани круг свог идеалног света и стваралачком залажењу у *шамну сенку несвесно шежећи оношраном. Ипак у шом шамном крућу она ће повремено имаћи светле духовне пројламсаје*.⁶

Своју породичну слику Гордана је појаснила у писму упућеном Слободану Ж. Ракићу, поводом критике коју је написао о њеном поетском постигнућу: *Моја мама је шежак срчани болесник, па не могу да је оставим и да пуштем. Она ми је све што имам. Скрхана немаштином, тугом, понекад је тихо са неколико тактичких слојева без позивања на песничке заслуге, молила мали посао, скромно зајослење, а ређе је умолила Удружење за било коју помоћ и подршку*.⁷ Разочарана небригом друштва о животу једне младе песникиње, нове наде српске књижевности чија је поезија заинтересовала многе књижевне ствараоце, уметнике, критичаре, Флорика Штефан је са огорчењем записала:

⁵ Предраг Палавистра: *Тодоровић / Квартети*, Млада култура, бр. 27–28, Београд, мај–јун, 1954 (стр. 2).

⁶ Недељко Богдановић

⁷ Милосав Мирковић

Са Горданом Тодоровић сам се ујознала у њеном сиротињском, београдском дому, у Брејалничкој улици, изнад Црвеној крсти, у којем је становала са мајком. Кућа у којој је становала (Филаделфија систем) била је типична за преграјна, радничка преграђа, са становима од собе и кухиње, с чесмом напред дворишта и заједничким тоалетом. Када сам ја банула код Гордане, она је љуштила кромпир. Припремила је основне намирнице да би мајка, чим дође с посла, што пре збојовила ручак. Памтим и рат, и послератне оскудице, и свакојаке невоље, све до глади – буквалне и неумољиве – али, шакво сиромаштво није и никада ни сам видела.“⁸

Седамдесетих година Гордана и њена болесна мајка преселиле су се у нови стан крај Новог гробља (солитер Д, VI спрат, стан бр. 38) у Улицу Милошеву, што се позитивно одразило на креативност наше завичајне песникиње: *Ове песме писане су у време кад сам први пут боравила у модерном стану, изолованом од радозналих очију дворишта у којима се није ни могло стварати осим на махове кад је тихо, ноћу. Сада је у мени букнула бујица дуго задржаваних речи и шокова лирике...*“ (Тодоровић: 2006, 198)

Трагично се као непрекидна нит провлачило кроз читав живот наше завичајне књижевнице, било да је узроковано нечим што се може назвати спољашњим факторима (губитак оца, напуштање родитељске куће, сељакање из једног места у друго, лоши услови становања и слично), било да је дубоко уплетено и урезано у њен унутрашњи свет (болест, разочарања, туга, усамљеност...). У књизи у рукопису *Дневник зашвореника у ружи*, аутор Драган Колунџија је забележио: *Гордана Тодоровић, која је са својим песничким даром кроз животи и младости морала да носи и своју болест, била је пре-*

⁸ Флорика Штефан: *Рана смрт: Сећање на Гордану Тодоровић*, Београд, Политика, 27. мај 1989. године

йушћена на брију и чување својој мајци, радници, Лейи. Изостала је свака брија йисаца и друштва. Стиг ме је да кажем... али ни онда када је скловила своје видовитје очи и руке... Српска земља на Новом тробљу у Београду као да није желела да йрими... Пејнаесћ дана се сломљена йесни-кињина мајка обраћала власћима у йресћоници да на йо-менушом тробљу добије мало йростора за йејео своје славне ћерке. Како немилосрдни Србија и Београд, и немарни йонеки йуш, знају бићи йрема својој великој деци!

Несћала је у йростору и времену, без троба, крстиа и земних остайћака, оно што је у ратном дешћињству остала без оца и завичаја о коме је са необичном љубављу йевала до краја живоша.⁹ После дуге болести преминула је у свом стану у Београду 23. августа 1979. године.

Та несрећна коб наставила се и после смрти песни-киње. Небригом надлежних срушена је до темеља кућа њене породице у родном селу Драјинац. Починиоци тог беспримерног дела никада нису помињани, нити каж-њени.

Опчињена стваралачким процесом, кроз тескобу живљења, Гордана је успешно остваривала чаролију своје животне улоге поетесе. Смисао постојања налазила је у равнотежи између тежине живљења и лакоће стварања, као међу јавом и мед сном. Препознатљива по сталном стваралачком заносу из којег врцају и рађају се нове речи, записала је: *Знала сам: душа је мени бојаша као ве-нац/ Немоћуће је венац задржати за себе.* Стварала је нов поетски језик, неологизме, нову синтагму (слично заум-ном језику Владимира Хлебњикова), који су од стране критике наглашавани као вредност њеног стваралаштва. На пример: *йесмобојан, йесмовање, йесмовиђење, йесмо-виш, йесмоврлеи, йесмоговор, йесмозигај, йесмозован,*

⁹ Зоран Вучић: *Судбина једне напраге*, Београд, Књижевне новине, мај/јун 2013. године

исмокован... Та њена игра речима навела је професора филологије Недељка Богдановића да запише: *...произвођење речи се садржи у њеном стваралачком постојању као унутрашњи императив. Тиме се може објаснити чињеница да једном створену и употребну лексичку јединицу песника рећко прихвати у садржај свога лексичког вокабулара, већ у новој поетској прилици ојет присијуа новом произвођењу.*¹⁰ У тако исплетеном поетском венацу све је брујало од живота, титраја језичких игара, кованица, све је живо и динамично, и ту је била свој на своме, потпуно прихваћена. Прибежиште од тескобне болести и усамљености налазила је у својој поезији исписујући стихове до последњег дана. *Прерано уснула, Гордана Тодоровић није престала да пева, да верује у песму, као ходочашће, као лечилиште, као праисталиште* (Милосав Мирковић). Сивило, чемер и тежина њеног живљења ишчезавали су под налетом сјаја и лакоће њеног песмовања, а из судара противречности искрило је лирско као светлосно, звучно и разнобојно. Творбом нових сложености и изведеница, Гордана је себи продужавала живот, настављајући да живи и данас, будући у нама лепоту и изграђујући естетски доживљај лирском свежином својих стихова и енергијом звучности новонасталих речи. Да се једном изнедрена реч не би поновила *преобликовала је стихине речи матерње јовора да изрази своју слику новој времена коју је видела и измаштала, времена које је осећала без труда и употребе да ја разуме.* (Н. Богдановић)

У беспштедној борби између стваралачког нагона, жеље да се новостворене речи улију у нове стихове и суморног, тешког живота победила је Горданина тежња за песмотворјем. Тако нам је оставила дело трајне вредности са наглашеном песничком топлином њене неуобичајне, богате духовности. За живота је објавила четири

¹⁰ Недељко Богдановић: *Поетски речник Гордане Тодоровић*, Београд 2011.

збирке песама: *Гимназиски ѿренушак* (Ново поколење, 1954), *Сунце* (Нолит, 1959), *Срце завичаја* (Нолит, 1965) и *Поносно класје* (Нолит, 1979). У њену част *Нолић* је објавио књигу изабраних песама (*Изабране ѿесме*, 1984); нишка Просвета поново је објавила *Гимназиски ѿренушак* (1989), сматрајући да Гордана заслужује редовитије објављивање и аналитичније коментарисање. Постхумно су објављене и: *Песме* (Ниш, 2004), *Гимназијски ѿренушак* (Рума, 2004) и *Крилаше ваѿре* (Ниш 2011). Сазнање да је на појаву сваке књиге Гордане Тодоровић критика истицала њену склоност ка стварању неологизама, утицало је да завичајни аутор Недељко Богдановић публикује *Поетски речник Гордане Тодоровић* (2011. године) са намером да се проуче и други видови иновативности језика наше завичајне ауторке. Напомињући да је реченички део књиге завршен још 1976. године, да је рецензиран од стране уважених професора (Душана Јовановића и Саве Пенчића), аутор на крају књиге истиче да све што је понуђено читаоцу није коначно, *све макар мало назначено, ѿишана ѿтворена...*

Неко је негде записао да се *ѿесма не ѿише, она се живи*, а у том значењски згуснутом стиху утиснут је одговор и потврда да је време поезије Гордане Тодоровић безгранично: оно је и садашње и будуће, и као такво осуђено је изнова нова читања, критичке и књижевно-теоријске интерпретације и актуелизацију. Несумњиво је дејство магијске поетске чини Гордане Тодоровић које опчињавају ум и емоције нових читалаца и страствених истраживача књижевног света. О њој и њеној песничкој умешности писали су: Борислав Михајловић Михиз, Танасије Младеновић, Миодраг Максимовић, Сретен Петровић, Милосав Мирковић, Драгиша Витошевић и други аутори, а књижевно-истраживачка и издавачка нит никада се није прекинула. Из архива издавачких предузећа у Нишу, из штампе се 2016. године појавила пета Горданина збирка песама *Цвркуши јушара* (прир. Јован Младено-

вић). Публиковањем Горданиних *Сабраних дела* у три тома (прир. Милица Миленковић, 2018) у издању Центра за туризам, културу и спорт (подржана су средствима Министарства културе и информисања Републике Србије), завичај је настојао да се одужи прерано преминулој песникињи. Тиме је још једном усмерена пажња научне и књижевне јавности на лик и дело ове неправедно скрајнуте и заборављене песникиње.

Веома је значајно ангажовање културних посленика сврљишког краја (неки га с правом зову и *јесничка рејублика*) који су успели да организују песничку смотру посвећену Гордани Тодоровић, са жељом и намером да сваким новим књижевним скупом освеже сећање на њен лик и дело. Да би јој се одужили за изузетни стваралачки потенцијал, који је обогатио нашу књижевност, осмислили су књижевну награду под називом *Гордана Тодоровић*.

Говорећи о важности награда за мотивисаност и креативно деловање у уметничком стваралаштву, у разговору са новинарком *Врњачких новина*, академик Светомир Арсић Басара присетио се значаја и вредности песничке дружине нишке гимназије *Штеван Сремац*, којој је и сам припадао, као и Гордана: *...из шoи Клуба изнедрила су се велика имена као штo је Бранко Миљковић, Гордана Тодоровић и Никола Миљанички, али ништa не ниче само ђo себи и ништa не расте само ђo себи, све штражи да се негује и само уз негу најредује*¹¹.

Данас, више од 35. година у Сврљигу у част стваралаштва наше завичајне ауторке негује се и одржава песничка смотра *Дани Гордане Тодоровић*, која је, не случајно, изникла у њеном родном месту.

¹¹ Светомир Арсић Басара / *Врњачке новине* (из интервју новинарке Марине Станковић Јанковић, која је такође била ученица нишке гимназије *Штеван Сремац*.)

ПРВО КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У ДРАЈИНЦУ – ГОРДАНИНОМ РОДНОМ СЕЛУ

Појава нове књиге *Поносно класје* и новог имена у књижевноуметничком свету узроковала је *вероватно и прво књижевно вече уошште које је у овом селу одржано*. Позиву *Савеза социјалистичке омладине* села Драјинац (уз неопходну сарадњу са другим друштвено-политичким организацијама) послатом 26. августа 1973. године, одазвали су се професори из Ниша: Недељко Богдановић (рођен у Бучуму) и Радослав Раденковић (родом из сврљишког села Плужина) као и Слободан Ж. Ракић, књижевни критичар из Зајечара, како би помогли у реализацији овог књижевног скупа. Љубитељи лепе речи и радознала публика сазнали су о битним естетским аспектима поезије Гордане Тодоровић, песникиње рођене у њиховом селу, али и о аксиолошкој страни њеног стваралаштва за сврљишки крај. Лепоту њених родољубивих и љубавних стихова публици је успешно дочарала студенткиња Грађевинског факултета у Нишу, Радица Николић која је и сама писала песме. Радослав Раденковић је говорио на тему *Неке карактеристике и завичајна обележја поезије Гордане Тодоровић и шта то значи за овај крај а посебно за Драјинац*. Излагањем професора Недељка Богдановића о значају песништва наше завичајне песникиње, истицањем вредности песама *Велики џламен* и *Србија*, завршен је први део књижевне вечери. Други део манифестације био је намењен младим ствараоцима из овог села који су се својим стиховима представили публици. Мотивисани на даље стваралаштво, млади песници добили су могућност слободног уметничког изражавања и афирмисања својих поетских способности. Поводом овог књижевног догађаја Гордана Тодоровић послала је писмо захвалности професору Недељку Богдановићу:

Драги друже Недељко,

пишем Вам ово писмо да Вам захвалим за оно што сте учинили за моју поезију на књижевној вечери у Драјинцу. Двадесет шестог септембра увече моја мама је имала сас-танак црвеног крста месне заједнице (она је потпредсед-ник одбора црвеног крста) па је тамо од домара добила из омладинске штампе један примерак „Омладинских новина“ од 15. септембра 1973 године и тамо смо нашле овај чланак:

Сврљиг

Горданино књижевно вече

Крајем августа у селу Драјинцу код Сврљига одржано је књижевно вече поводом изласка из штампе збирке пе-сама „Поносно класје“ Гордане Тодоровић коју је ове го-дине издао београдски „Нолит“. Приредбу је, под називом „Горданино књижевно вече“, организовала месна за-једница Савеза омладине у родном месту песникиње Гор-дане Тодоровић.

О стваралаштву Гордане Тодоровић говорили су Не-дељко Богдановић и Радослав Раденковић из Ниша и Слободан Ж. Ракић из Зајечара. Вредно је овом приликом истаћи да сви ови познаваоци стваралаштва Гордане То-доровић нису тражили никакву накнаду за своје учешће у овој манифестацији.

Радослав Раденковић је говорио о неким карактери-стикама и завичајним обележјима поезије Гордане Тодо-ровић и од каквог је значаја Горана Тодоровић за овај крај, а посебно за њено родно место. Том приликом Ра-денковић се заложио да Савез омладине и друге друш-твено-политичке организације овог села предузму мере ради очувања родне куће Гордане Тодоровић која је сада у приватном власништву.

Млади књижевни критичар из Зајечара Слободан Ж. Ракић прочитао је свој приказ последње књиге Гордане Тодоровић „Поносно класје“ у коме је указао на најбитније одлике поезије ове песникиње, а професор Богдановић је у свом веома занимљивом излагању говорио о завичају у песничком језику Гордане Тодоровић са посебним освртом на сложенице које је „створила“ сама песникиња.

Ово је било прво књижевно вече које је у овом селу одржано, а жеља омладине и свих мештана је да летње књижевне вечери постану традиционалне. Тим више што Драјинац постаје све познатији по Гордани Тодоровић и што је за ово прво књижевно вече владало такво интересовање да у пространој учионици основне школе није било места за све који су желели да чују угледне предаваче. Но, у томе им свакако морају помоћи и одговарајуће општинске институције у Сврљигу.

Одмах сам написала песму од три строфе о људима те манифестације (о мојим сељацима и књижевницима који им читају моје песме), толико је велико и поетско било моје узбуђење. Штета што те написе о мојим песмама учесници књижевне вечери нису негде објавили. Најтоплије захваљујем за ваше залагање у овој књижевној вечери да моја поезија нађе пут до читалаца из мојег завичаја.

Путовање од Ниша до Београда било је занимљиво, видели смо сваки грм, травку и дрво, сваку птицу, свако јагње и сваку кућу и следећег дана по повратку кући такође сам написала једну песму – земљацима и тим пределима и Нишу (четири строфе). Те две нежне завичажне песме послаћу редакцији „Градине“ кад буду објављене песме из „Градине“ број седам. Послаћу их са још неколико песама.

Мислим да сам добила посебно весело расположење што сам наишла на разумевање у „Градини“, па сматрам

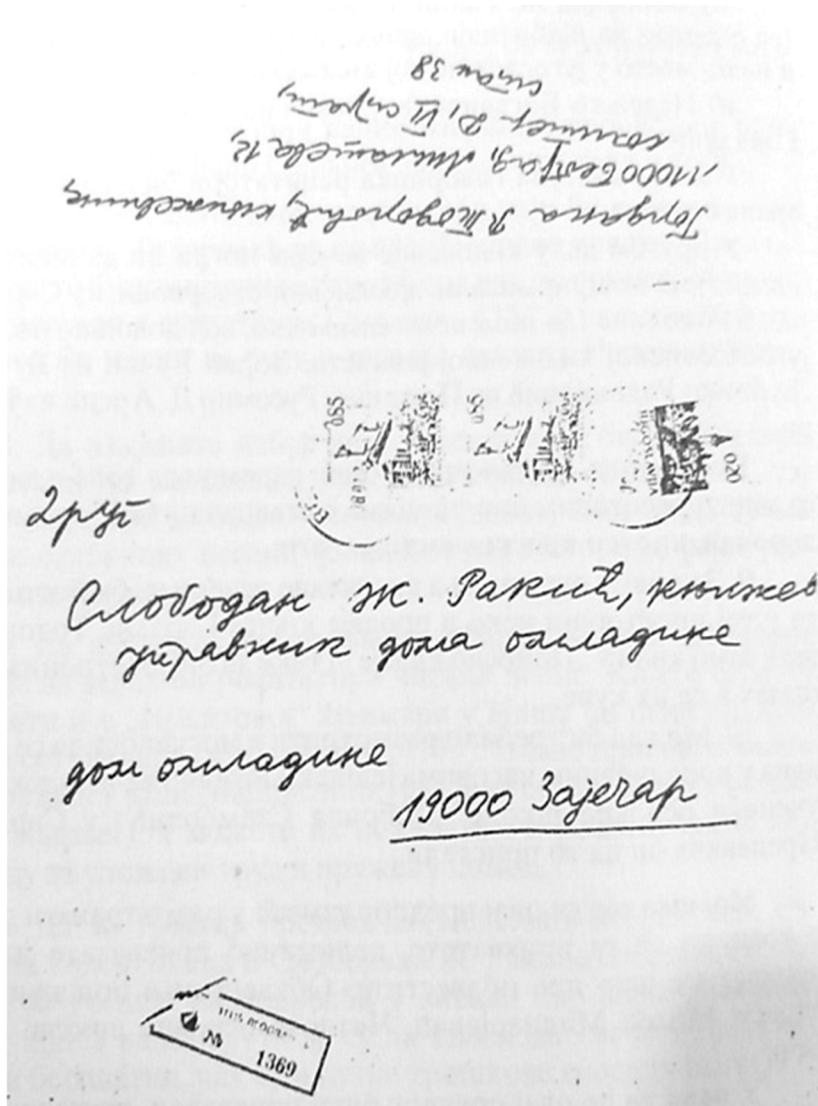
да са овим песмама треба да започнем ново раздобље за нову збирку песама.

Чула сам један нежан цвркут неке птице кад смо биле у улици Победи негде близу редакције и птицу сам унела у песму. Моја три штиглица су ме дочекала забринута, али један је у пуном јеку певао – дошле смо у 3 сата поподне, а пошле у 10 часова. Кад смо улазиле у Београд одмах су улице испунила возила, а видик су испуниле црвенкасте палате и кружни лукови мостова. После неколико дана већ смо брале чајеве у долиници, испуњеној бурјаном, чајевима и ђацима једне медицинске школе. Долинаца је дивна и пуна бубамара. Са љубављу сам поново гледала паркове – старе шуме широких дебала и ружичњака који већ вену. Ове године много смо часова провеле у зеленилу Београда и околине. Али увек, нарочито кад узмем у руке перо да пишем, мислим на Ниш и Драјинац, на заинтересованост сељака и предусретљивост људи из Ниша и осећам се пуном полета и вере у песме и људе. Најсрдачније поздравља Вас и друга Добривоја Јевтића и целу Вашу редакцију и изражава дубоко пријатељство¹²

Гордана Р. Тодоровић,
књижевник
и њена мама, Лепосава.
27 – IX – 1973
Београд

¹² Из *Бдење* бр. 13/14, Сврљиг, октобар 2006, стр. 186–196.

Писмо захвалности Гордана је упутила и књижевном критичару Слободану Ж. Ракићу:

Поштовани друше Слободане,
журим да одговорim на Ваше писмо:
нешто је повластити ружкоте! Ма да
смањам да су ти неологизми сви
добри, драга ми је Ваша критика:
нико до сада није дао тако
квалитетан суд о мојим песничким
манима. Кроз читате мојих песама
које сте изабрали изабрава једна
миста лепота, а кажи на који
сте повезали и поретани главне
мисли песама говори да сте
као ретко који тумач моје поезије
разумели неке појаве и обрете. Не
изрециво, ми је драго што моје
мисли четите и што их
латонаклоно паратурите поводе
створно критиком. Ов што мисли
велико задовољство, па не желим
за оно што критикujete у погледу
нованира и обнова мисли. Не желим

4
писане су у време кад сам, брћи
бути корабима у модерној стани,
изолованом од разорних огњу
двојичких у којима се није ни
могло стварати осим на макове
над је тихо, ноћу када је у мени
бујнула бујна дубо задосадања
речи и шокова мисли и тако
су настале песме с обрвом слика
мисли да је развођених слика
напам, све су густе.

Када неко пише само у
легендама онда је он легендаран,
легендаран, а када су легенде настале
книге као легенде наше револуције,
онда им можемо бити
легендарни. Ту се нег измишља
у ризев, у ризана се у неја као
што су се у камени легенде
револуције ризани сури. То
како «неј као легенда» него
и «од легенде настало» — легендаран.

Преко крајем "видикоголезна"
 поглед ширим на видик у којем се
 и краји али који постоје нове
 парчице. Сложена појављује
 има црну даје, да једном перју
 краје све о стварности-срети,
 све парчице нови времена и
 који гурдувеници поју издани
 да живе.

Као сам написао пре "крз-
 зорете" то нешто види
 светлости смисла кроз горе
 без застајања у ноти, нешто што
 је као растава и та је пре свега,
 пркосна, она позива на добри
 стварања.

Неколико сам више писања
 до сада него у овим годинама
 поје сада пишем и писања сам
 поје у време мирских стана
 у мени у време обичној гимнази
 и означава у босанској или у
 нешто по брду кад је говек
 најближи природи и нешто, нешто.

4
Moja mama se posebno ponosi
tito sine u znanosti i umjetnosti
i znanosti na njemu "Moja mama i
proleta". Ona se divi Vainoj kri-
tici, izrazima i mislima
i zahvaljuje se. Ja imam najljepše
reči zahvalnosti za Vainu prikaz
koji je sav u ljubavima i kr-
tici i pređa u otkrivanju
osnovne misli: podizanje naše
pismenosti i povera.

Moja mama je svakako srdačan
i vesnik, pa ne mogu da je ostavim
i da kritiku. Ona mi je sve što imam.

Samo vi štampajte svoj prikaz
koji je rasno prikazao društvenim
mislima moje stranke.

Pozdravite nekoga iz Drajinca,
svoj drica, redakciju "Gradine", redakciju
Bogdanovića i onih tih koji kritikuju.
Srdačno vas pozdravlja

Гордана Тодоровић,
и њена мама, Милосав.

8-1-1974, Београд

Из архивског материјала новинара и песника Милена
Миљковијевића родом из Драјинца, родног села Гордане
Тодоровић које је доставио редакцији Бгења.

Из Бора, 3. 9. 1973. године, исписана пером књижевника и новинара Милена Миливојевића (рођен у истом селу у којем и Гордана) упућена је Понуда за одржавање књижевне вечери Народном универзитету Сврљи, са јасним наумом и планом како да се настави са одржавањем и неговањем ове песничке смотре:

У име ових предавача предлажем вам да Народни универзитет организује слично књижевно вече и у Сврљи. За одржавање те књижевне вечери заинтересована је и Међуопштинска заједница културе у Нишу, с којом бисте могли да ступите у контакт, колико вам се она тим путем није већ и сама обратила.

Ево шта би, с тим у вези, требало да ви урадите:

1. Да обезбедите просторију у којој би се књижевно вече одржало,

2. Да на најпогоднији начин извршите пројекат у приредбе, како би трајани Сврљи били обавештени о томе,

3. Да обезбедите двоје рецитатора који би казивали стихове Гордана Тодоровића

4. Да извршите избор десет песама које би рецитатори прочитали на књижевној вечери. У колико се сложиће, тај избор би могли да обаве и сами предавачи. Они би на време списак одабраних песама доставили рецитаторима ради увежбавања читања.

5. Да набавите два примерка збирке песама Поносно класе из којих би рецитатори читали песме. Книге се могу набавити и у Нолићовој књижари у Нишу по цени од 30,00 (тридесет) динара (изд. Нолић, 1973). После приредбе књиге могу остати у вашој библиотеци (ред је да се у њој нађу и остале њене збирке!), а можете их и поклонили и рецитаторима као награду за уложени труд и дружену помоћ.

6. Да за тројицу предавача (Недељко Бојдановић, Радослава Раденковића и Слободана Ж. Ракића) обезбедите накнаду за учешће на приредбу у висини бар једне дневнице.

(Овде треба најоменути да су на књижевно вече у Дражинцу дошли бесилашно, чак су и њихне трошкове сносили сами!),

7. Књижевно вече би требало да буде приређено у суботу, 6. октобра, на дан рођења Горгане Тодоровић. Тиме би се поред обележавања изласка из шtamпе њене најобимније и, вероватно досад најбоље књиге, обележила и четрдесетогодишњица песникињиног живота,

8. Теме предавача би биле следеће:

а) Радослав Раденковић: Неке карактеристике и завичајна обележја Горгане Тодоровић и од каквој је значаја ујон ове песникиње за овај крај!

б) Слободан Ж. Ракић: Приказ књиге Поносно класје (са освртом на најбитније одлуке поезије Горгане Тодоровић и њено место у југословенској књижевности)

в) Недељко Бојановић: Завичајно у песничком језику Горганином

Између насхуја говорника реципатори би казивали одабране стихове.

У другом делу књижевне вечери моли би да насхује и млади, још неафирмисани, књижевни ствараоци из Сврљиа или из околине (да поменемо само неке, већ добровољно познаше југословенско књижевној јавности: Зоран Вучић из Бучума, Љубинко Раденковић из Плужине, Русомир Д. Арсић из Извора...)

После тога, предавачи би били сиремни да воде дијало са заинтересованим посетиоцима о стваралаштву Горгане Тодоровић, као и књижевности уошше.

9. За време одржавања књижевне вечери не би било лоше да у тој просхорији неко продаје књиге Горгане Тодоровић /или само књигу Поносно класје/ тако да би посетиоци моли одмах да их кује,

10. Можда би требало размотрити могућности да се истој дана у поодневним часовима једно књижевно вече одржи и за ученике основне школе Добрила Стамболић у Сврљиу. Предавачи би на то присхали.

Молимо вас да овај предло узмете у разматрање и да

нас о томе да ли ја прихваташ, делимично прихваташ, или не прихваташ што пре обавестиш. Обавестиће пошљиће на адресу: Милен Миливојевић, Четврта основна школа, 19210 Бор.

Унади да ће овај предлој бићи прихваћен, друтарски вас пооздрављамо!¹³

ОД ГОРДАНИНОГ ПРОЛЕЋА ДО ДАНА ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ

Уметничке манифестације изводе се у циљу представљања човекових достигнућа и стваралаштва. Сусрети песника у Сврљигу приређени у част дела и имена рано преминуле завичајне песникиње Гордане Тодоровић, изрођени су са циљем афирмисања младих песника, неговања лепе речи, како би се утицало на развој књижевне уметности.

Идеја је била да се откривају, развијају и негују уметничке склоности младих аутора са територије Југославије, са акцентом на књижевну уметност.

1983. године Књижевна омладина Сврљига организовала је први Сусрет песника Југославије *Горданино пролеће*. Замисао да се афирмишу песничка постигнућа, мотивишу и развијају уметничке способности и креативност младих, резултирала је расписивањем литерарног конкурса и за ученике основних школа са подручја Југославије, која је тада у свом саставу имала шест република (Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Словенија, Македонија и Црна Гора) и две покрајине (Војводина и Косово и Метохија). Намера је била да се код најмлађих открију и подстакну скривене уметничке склоности, како би се мотивисали и постајали креативнији у процесу учења и стварања. Стваралачки усмерена даровитост нај-

¹³ Из *Понуда за одржавање књижевне вечери* Народном универзитету Сврљиг

млађих песмотвораца показала се много година касније као плодотворна идеја и реалност. Неки од учесника и победника овог конкурса развили су се истакнуте књижевне ствараоце у различитим областима ове научне дисциплине.

„ТИК-ШАК“ бр. 14

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР
Сусрета младих песника Југославије

ГОРДАНИНО ПРОЛЕЋЕ 1987.
(У сарадњи са дечјим листовима и часописима)

РАСПИСУЈЕ ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС
за ученике основних школа

Учесници
31-вегу

Право учешће имају ученици основних школа са подручја Југославије.

На конкурс се могу послати **три песме, или једна кратка прича**. Тема је слободна.

Радови треба да буду откуцани у три истоветна примерка и потписани пуним именом и презименом ученика, називом и адресом школе.

Последњи рок за слање радова је **20. март 1987.**

Све у року приспеле радове оцениће стручни жири и за учешће на »Горданином пролећу« изабрати десет најуспешнијих младих литерата. Награде ће бити додељене на самој смотри, маја 1987. у Сврљигу.

Радове треба слати на адресу:
Општинска Конференција ССО
Сврљига
(Са назнаком: конкурс за ученике основних школа)

Ул. Радетова бр. 2
18360 СВРЉИГ

Литерарни конкурс расписан у дечјем часопису *Тик-шак*, бр. 14, 1987. година

Нову форму манифестација је добила 1989. године, али и ново примереније име „Југословенски сусрети *Дани Гордане Тодоровић*“. Престанком постојања Савезне Републике Југославије сусрети песника добијају назив *Дани Гордане Тодоровић* и одржавају се у другој половини године са пропратним манифестацијама које су својом уметничком садржином употпуњавале припремљени програм. Приказивани други облици уметничког изражавања: изложбе слика и фотографија, драмске представе, музичка и фолклорна извођења, сасвим су природно

ишли уз књижевно штиво. Надограђујући га садржински подизали су естетски, али и сазнајни ниво књижевне смотре, битно утичући и на обликовање укуса публике. Задатак смотре да својом разноврсношћу буди културну свест и развија уметнички живот Сврљига и околине, да усмерава пажњу јавности на сва та дешавања, полако се остваривао. Књижевни сусрети су у великој мери афирмисали креативност у сврљишком крају о чему говори не само број завичаних аутора, већ и њихов утицај на развој књижевности у читавој земљи. Многи од завичајаца данас заузимају значајно место у српској књижевности: Недељко Богдановић, Радослав Раденковић, Милен Миливојевић, Зоран Вучић, Радослав Вучковић, Злата Коцић, Обрен Ристић, Виолета Јовић, Благица Здравковић, Дамир Јоцић, Маја Милошевић, Милица Миленковић и други.

Сврљишки завичајни јесници: Радослав Раденковић, Злата Коцић, Зоран Вучић, Милен Миливојевић, Русомир Арсић, Радослав Вучковић и Обрен Ристић

Иницирана понудом песника Милена Миливојевића заживела је ова, за Сврљиг најзначајнија књижевна манифестација. *Захваљујући најорима неколицине књижевних стваралаца и ентузијаста из Сврљиа, у шом традићу се већ неколико година одржава јујословенска песничка манифестација „Дани Гордане Тодоровић“, која је свакој пролећа окућала поклонице њене поезије и младе песнике.*¹⁴ Упркос томе, у свом процесу развоја ова песничка смотра наилазила је на потешкоће, недаће, па и немар који су били камен спотицања у настојању њених организатора да она опстане. Све те негативне друштвене појаве (небрига, запостављање културних потреба и слично) стварале су могућност да сећање на значајну поетесу сврљишког краја склизне у заборав, а што је наишло на осуду код неких културних посленика сврљишког краја. У разговору са новинарком *Новости* Радмилом Јовић (1993), песник Зоран Вучић каже: *Неколико година водим кампању да се у центру Сврљиа песникињи подигне скроман споменик и једној улици подари њено име. Нажалост, до сада нисам наишао на подршку, али нећу одустати док се на једном камену из њеној родној месту не уклешу Горданини стихови. Њен родни крај јој бар колико дује.* Једна улица у Сврљигу, као и Народна библиотека, добиле су име Гордана Тодоровић, споменик песникињи није ни дан данас подигнут, али је песничка манифестација заживела као традиционална и одржава се више од 35. година.

Уметничке манифестације подложне су трансформацијама под утицајем друштвено-политичких промена. Уочене различитости у Правилницима сусрета песника сведоче о постојању утицаја друштвено-политичких догађаја на организацију књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић*, а одраз су општег стања у култури. Значај ове традиционалне песничке смотре за развој кул-

¹⁴ Радмила Јовић: *Оторчење исаца*, Новости плус, стр. 16, Београд, 1993.

туре сврљишког краја и српске културе уопште, дужина трајања (уз објективне потешкоће, али готово у континуитету), измене у начину и субјектима организовања, називу, датуму и времену дешавања, карактеру, структури књижевних стваралаца са правом јављања на књижевни конкурс и слично, наметнули су потребу њеног историјског и хронолошког сагледавања.

Започета активношћу омладине села Месне заједнице Драјинац, смотра се касније одржавала у организацији *Савеза социјалистичке омладине Сврљи*, да би након укидања ове организације увођењем вишестраначког система, организатор постао *Народни универзитет*. Тадашњи начин рада и организовања подразумевао је формирање *Организационог одбора* који су сачињавали значајни културни посленици (Недељко Богдановић, Радослав Вучковић, Зоран Вучић, Русомир Арсић, Миња Илијева и други), истакнути васпитно-образовни и друштвено-политички радници и представници медија. Промене на политичкој сцени донеле су и измене у називу ове једине установе културе у граду, па се тако мењао и организатор песничке смотре: Народни универзитет, Културни центар, данас Центра за туризам, културу и спорт, у чијем саставу библиотечно-информациону делатност спроводи и народна библиотека *Горгана Тодоровић*, која и данас активно учествује у реализацији манифестације. Петраркина мисао *Ко не цвета у пролеће не даје плод у јесен*, верно одражава временске измене и сазревања ове уметничке манифестације: одржавала се у пролећним месецима (април, мај, јун), касније у данима јесени и зиме (октобар, новембар, децембар), а плод њеног постојања су књиге песама награђених аутора. У почетку, лауреатима су додељиване плакете и одређени новчани износ, да би касније награда биле књиге штампане у едицији *Бдење*. Промена државних граница утицала је на преобликовање карактера Смотре, од југословенског до ужег републичког, али и на време трајања излагања уметничких садржаја (од 5 на 3, данас само 2 дана). Мењала се и

структура књижевних стваралаца који су имали право да се јављају на конкурс: 1987. године конкурс је био намењен најмлађима до 15. година старости (књижевна смотра за ученике основних школа Југославије, није заживела наредних година); до 1991. године право учешћа имали су песници са територије Југославије старости до 35. година (генерацијски: млађе и средње доба), а од тада је старосно ограничење укинато. Промена конкурсних услова односила се и на обим радова: од 1991. године број је смањен од 10 на 5 необјављиваних песама; касније је обим рукописа износио до 5 штампарских табака. У погледу језичких одређења, у конкурс се захтевало писање на српскохрватском језику и другим језицима народа и народности, са послатим препевима песама, а каснијих година на српском језику. Различити су и називи под којима се појављивала песничка смотра: Сусрети песника Југославије *Горданино пролеће* (1983–1988), Југословенски сусрети песника *Дани Гордане Тодоровић* (1989–2003) и *Дани Гордане Тодоровић* (од 2004–2020). Вредност јој се огледа у откривању нових имена у књижевноуметничком стваралаштву, али је и евидентан утицај на развој пратећих књижевних појава и активности који се везују за име песникиње Гордане Тодоровић: Књижевни клуб, Фонд, награда песникињама за целокупно стваралаштво, плакета песницима завичајцима и *Уметничка колонија* у селу Извор. Пресудан је и утицај ове песничке манифестације на појаву издавачке делатности у Сврљигу.

Књижевни клуб *Гордана Тодоровић* основан је 1989. године при Библиотеци са задатком да окупља, подстиче и усмерава људе који се баве књижевним стваралаштвом. Нарочита пажња била је усмерена на најмлађе, литерарне секције у основној и средњој школи. Књижевни клуб је интензивно радио на припремама *Дана Гордане Тодоровић*.

Књижевни клуб Гордана Тодоровић постоји дванаест година. Окупила тридесеторо углавном млађих књижевних стваралаца који су се својим даром већ потврдили у књижевној периодици и првим књигама. Клуб води књижевник Зоран Вучић. (Из Извештаја о постојању и раду Књижевног клуба Гордана Тодоровић Славише Миливојевића, директора Културног центра Сврљи, 12. јуна 2001. године)

1995. године је одлучено да се бронзана плакета Гордана Тодоровић као посебно признање додељује за културно прегалаштво и књижевно стваралаштво завичајних писаца. Плакета је почасног карактера. Садржала је натпис Дани Гордане Тодоровић, лик песникиње и име добитника. Добитници награде:

СРБА МИТРОВИЋ (1987),
РАДОСЛАВ РАДЕНКОВИЋ (1988) и
ЗОРАН ВУЧИЋ (1989).

Плакета је дело ликовног уметника и вајара Славка Станковића Штрауса, родом из сврљишког села Плужина.

Плакета у бронзи (рад ликовног уметника и вајара Славка Станковића Штрауса)

Почетком 1996. године на предлог *Удружење књижевника Србије*, а одлуком Скупштине општине Сврљиг одлучено је да се у оквиру манифестације *Дани Гордане Тодоровић* додељује и награда за остварено књижевно дело женама – истакнутим писцима, и наравно са именом завичајне песникиње Гордане Тодоровић. У свет поезије и књижевности закорачила заједно са много познатијим Бранком Миљковићем, али је својом поезијом видно оплемењила наш језик.

УДРУЖЕЊЕ КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ
БЕОГРАД
Француска 7

Поштовани пријатељи,

Скупштина општине Сврљиг прошле године установила је награду "Гордана Тодоровић" која носи име ове знамените српске песникиње рођене у нашем крају. Награда ће се сваке друге године додељивати истакнутом писцу жени која је својим књижевним делом (поезија, проза, есеј) заузела високо место у српској књижевности.

Све године награда треба први пут да буде додељена па Вас молимо да од угледних писаца и књижевних критичара оформите комисију (жири) која си одлуку о награди требало да донесе до краја октобра 1997. године. Свечано уручење награде биће приређено у Скупштини општине Сврљиг 14. новембра. Предлажемо да наш представник у жирију буде Зоран Вучић, који је члан Вашег удружења.

Ово је награда коју додељује град Сврљиг, па зато с правом желимо да она добије на значају и угледу.

Молимо Вас да нас после оформљења жирија о томе одмах писмом обавестите.

У жељи за лепом и плодносном сагласном
срдечно Вас поздрављамо!

Сврљиг,
1. октобар 1997.

Председник Скупштине општине
Сврљиг
Томислав Петковић

Писмено обраћање Томислава Петковића,
председника Општине *Удружењу књижевника Србије*

Награду за књижевно стваралаштво жена додељивао је град Сврљиг, односно Скупштина општине. О добитницама награде сваке друге године одлучивао је жири састављен од најугледнијих писаца и књижевних критичара. Судећи по добитницама ове престижне награде (Зорица Арсић Мандарић, Злата Коцић, Даринка Јеврић, Бојана Стојановић Пантовић и Светлана Велмар Јанковић) чинило се да ће награда бити дуговечна и имати леу и пристојан животи, какав њесникиња Гордана Тодоровић, нажалост није имала. Последња награда за остварено дело додељено је нашој угледној књижевници Светлани Велмар Јанковић 2008. године. Од тада је Скупштина општине Сврљиг престала са уручивањем ове престижне награде, што је изазвало реаговање књижевне јавности. Тако, са пуно горчине завичајни песник Зоран Вучић поставља питања: *Да ли се град Сврљио одрекао ове награде, одбио да је и даље додељује и тако утасио? Да ли су ститни лични интереси њаршијске ѡшребе нових владалаца били важнији од књижевној дела Гордане Тодоровић?* Настојећи да појасни постојање оваквих социјалних појава, осврће се на њене узроке: *Дух ѡаланке на Балкану уме да буде веома ѡстојан и шрајан, јер самозадовољство славољубивих, самољубивих и недоучених може да ѡоништи ѡлодове дуој рада.*¹⁵

Фонд *Гордана Тодоровић* основан је са циљем очувања успомене на песничко дело рано преминуле завичајне песникиње и развијање културне делатности у Сврљишком крају. Задаци Фонда били су публикување и пропагирање дела Гордане Тодоровић, проучавање њеног песништва, чување заоставштине, подстицање литерарног и других видова уметничког стваралаштва, окупљање

¹⁵ Зоран Вучић: *Судбина једне награде*, Београд, Књижевне новине, мај/јун 2013. године

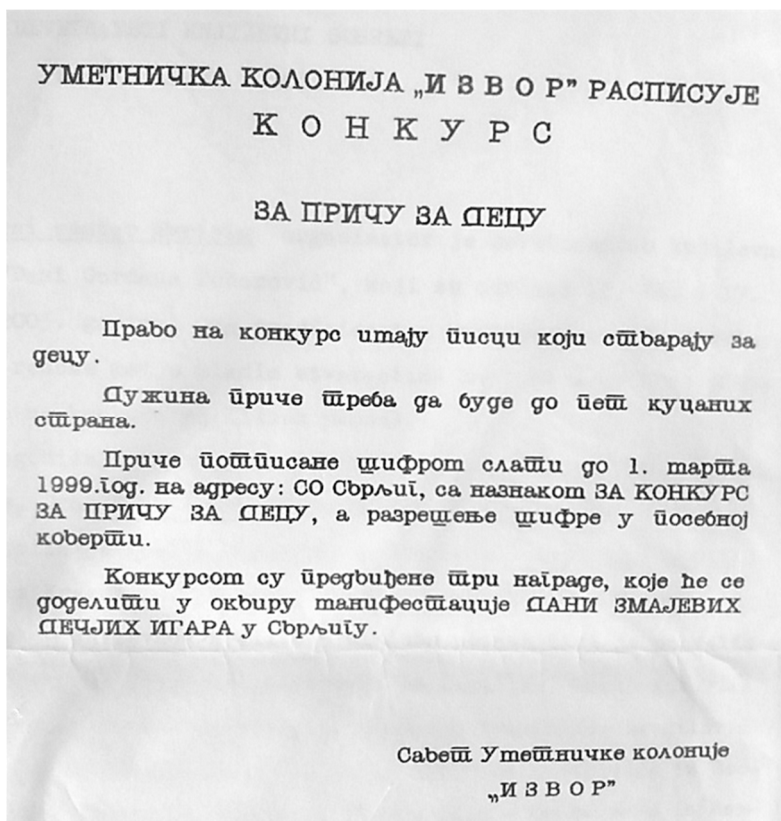
песника и продубљивање културне сарадње са другим срединама, организовање манифестација у духу поетског дела Гордане Тодоровић. И Фонд је престао да постоји, али су задаци предвиђени Фондом наставили да реализују везујући се за активности песничке манифестације *Дани Гордане Тодоровић*. У циљу остваривања тих задатака, завичајна песникиња Милица Миленковић приредила је *Сабрана дела* која садрже и прикупљену песничку заоставштину. На овај начин Милица је завичајну песникињу вратила у токове српске књижевности.

Инспирисан поезијом Гордане Тодоровић, као и већ традиционалном песничком манифестацијом са именом ове наше завичајне ауторке, по угледу на овакву врсту уметничких окупљања и стваралаштва, завичајни песник Русомир Арсић широм је отворио врата своје родне куће уметничкој иновативности и умећу, књижевницима, сликарима, музичарима, оформивши Уметничку колонију *Извор*.

Колонија *Извор* настала је са циљем да се отуђено биће ствараоца врати природи и здравом животу како би се покренула човекова позитивна стваралачка енергија. Имала је радни карактер, а план да непрекидно ради у току целе године није се у потпуности остваривао. У оквиру колоније био је расписан и конкурс за причу намењен деци (1998). Право учешћа имали су сви они писци који су намерили да пишу за ову категорију читалаца. *Извор* се одржао неколико година, но нажалост ово културно дешавање није заживело.

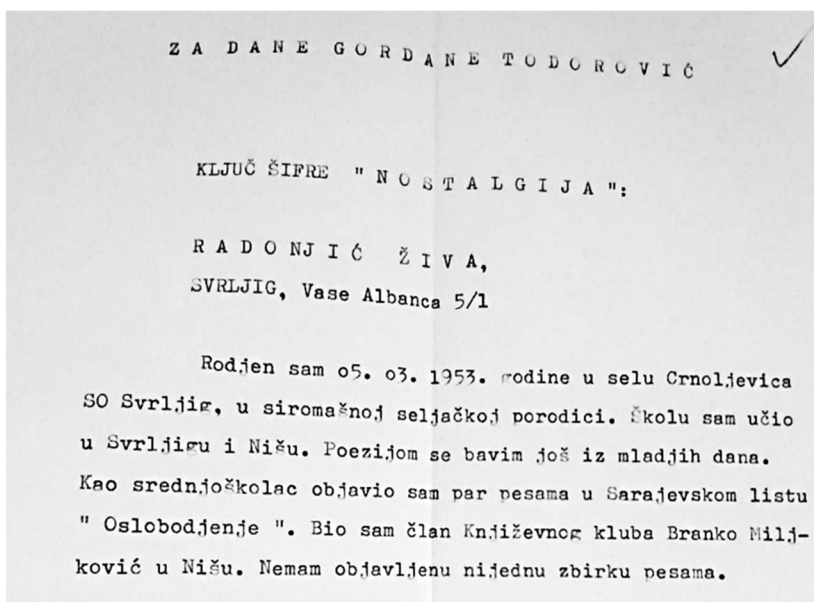
Последица свих тих књижевних догађања је издавачка делатност настала као потреба да се сачува написано, афирмишу не само аутори и њихова дела, већ и сам издавач остварујући примарну библиотечку делатност, а то је популарисање књиге. Без двоумљења, може се закључити да су песнички сусрети нераскидиво повезани са издавачком делатношћу библиотеке *Гордана Тодоро-*

вић, која ради у саставу Центра за туризма културу и спорт Сврљиг. Како ова библиотека није добила статус самосталне установе, а раније је пословала у оквиру Народног универзитета и Културног центра Сврљиг, њена издавачка делатност одвијала се у оквиру једне исте установе која је током времена мењала свој назив. Издавачка делатност је започела своје постојање идејом да се промовишу млади аутори и са нашег простора и да се објављују њихове прве књиге, које би их даље промовисале и помогле да се представе читалачкој публици.

Конкурс за децу Уметничке колоније *Извор*

Као библиотечки радник, песник Зоран Вучић, приредио је зборник сврљишких песника *Берачи звезда*, у којем је сврстао тринаесторо аутора иза којих стоји оформљено, заокружено или завршено дело. Радови награђених и похваљених песника објављени су и у зборнику *Лирска бдења* (Сврљиг 1996). Од 2002. године покренут је часопис за књижевност, уметност и баштину, *Бдење* у којем су се нашли и радови аутора који су се јављали на конкурс *Дани Гордане Тодоровић*, али и прилози књижевних ствараоца са простора бивше Југославије са којима су се овим путем успостављали значајни контакти.

Разрешење шифре за циклус необјављених песама Живе Радоњића, послато на књижевни конкурс *Дани Гордане Тодоровић*

Мотивисани овом врстом стваралаштва, многи сврљишки песмотворци слали су своје радове на конкурс, настављајући да стихотворе, не само на књижевном језику,

већ и на дијалекту. Један од таквих поета био је Жива Радоњић. Истражујући архиву Библиотеке Центра за туризам, културу и спорт, пронашла сам разрешење шифре његових послатих радова писаних на матерњем језику (тимочко-лужнички дијалект):

Неколико година касније објављена му је књига на дијалекту *Длио погдио најдлио* (2000) и постхумно збирка поезије за децу *Злашни зубић* (2018). Много година касније и сврљишка песникиња Маја Милошевић постаће лауреат награде *Гордана Тодоровић*.

Ово је само један од примера да је ова песничка смотра полако, али сигурно стварала нове завичајне ауторе, оправдавајући смисао свог постојања.

Не постављајући кандидатима начела у вези са писањем и идејним системом рукописа, конкурс ове песничке манифестације остваривао је још један именовани циљ: отвореност ка свим облицима песничког изражавања. У тежњи да песници победници конкурса манифестације *Дани Гордане Тодоровић* буду адекватно награђени за своје стихотворство, одлучено је да награђени рукопис буде преточен у књигу поезије. Награда – одштампана књига, реализује се као носилац естетских вредности савремене српске поезије са сталним нагласком на универзално и освртом на круг награђених радова, који је из године у годину бивао богатији за једну књигу поезије. Објављивањем најуспелијих рукописа афирмисани су многи аутори, а тиме им је и отворен пут у књижевни свет (Живорад Недељковић, Милета Аћимовић Ивков, Дивна Вуксановић, Љубинко Дугалић, Бошко Ломовић, Драгиша Мацгаљ, Александар Шаранац, Љиљана Ђук, Оливера Недељковић, Зденка Газивода, Александар М. Арсенијевић, Јасминка Надашкић Ђорђевић, и други, данас истакнути књижевни ствараоци). У најширем смислу остварује се задовољење образовних и културних потреба. Свака објављена књига је каталогизована, односно похрањена у цен-

тралну базу података о објављеним/ одштампаним књигама која се организује на националном нивоу, а затим се повезују на међународном, интернационалном плану. Каталогизација је поверена Народној библиотеци Србије која је пре него што се књига пусти у штампу, на бази тзв. првог отиска израдила CIP запис (*Cataloguing in Publication*). Услов за каталогизацију је достављање и ISBN (*International Standard Book Number*) броја, којим се књига нумерички разврстава по одговарајућем међународном библиографском стандарду, а који се добија од националне библиографске агенције или института. Оно што издавачку делатност сврљишке Библиотеке чини препознатљивом и другачијом је и едиција *Бгење*. Сви награђени рукописи штампани су у овој едицији, осим *Библије на глану* ауторке Ружице Петровић.

Награду која подразумева штампање књиге поезије добили су: Ружица Петровић (1992), Маша Прихотко (2009), Маја Милошевић (2010), Љубинко Дугалић (2011), Слободан Лазовић (2012), Соња Јанков (2013), Александар Марић (2014), Мирослав Јозић (2015), Анђелко Анушић (2016), Ранко Павловић и Миладин Вукосављевић (2017), Драгана Лековић (2018), Александар М. Арсенијевић (2019), Жељка Аврић (2020) и Иван Новчић (2021).

821.163.41-1

ПЕТРОВИЋ, Ружица

Библија на длану / Ружица Петровић. – 1. изд. – Ниш: Градина; Сврљиг: Омладински савет Сврљига, 1992 (Ниш: Сириус). – 43 стр.; 20 цм.
ISBN 86-7129-107-3

Ова Манифестација била је повод да настане зборник радова награђених и похваљених песника, *Лирска бдења*.

821.163.41-1(082.2)

ЛИРСКА бдења: Зборник песама награђених и похваљених песника / уредник Зоран Вучић. – Сврљиг: Народни универзитет; Е-маркетинг, 1996. – 32 стр.; 20 цм.

821.163.41-1

ПРИХОДКО, Маша

Дубород / Маша Приходко. – 1. изд. – Сврљиг: Културни центар, 2010 (Књажевац: Харт). – 59 стр.: фотогр. ауторке; 20 цм. – (Библиотека Бдење; коло 2, књ. 3)
ISBN 978-86-6001-043

821.163.41-1

МИЛОШЕВИЋ, Маја

Талисман / Маја Милошевић. – 1. изд. – Сврљиг: Културни центар, 2011 (Ниш: Галаксија). – 66 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење)
ISBN 978-86-84919-02-3

821.163.41-1

ДУГАЛИЋ, Љубинко

Силазак на земљу / Љубинко Дугалић. – 1. изд. – Сврљиг: Културни центар, 2012 (Ниш: Галаксија). – 82 стр.; 20 цм. – (Библиотека Бдење; коло 4; књ. 1)
ISBN 978-86-84919-03-0

821.163.41-1

ЛАЗОВИЋ, Слободан

Стопе на води: песме / Слободан Лазовић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2013 (Ниш: Галаксија). – 59 стр.; 20 цм. – (Библиотека Бдење; коло 6, књ. 5)

ISBN 978-86-84919-09-2

821.163.41-1

ЈАНКОВ, Соња

Eutanazija mermera: pesme / Sonja Jankov – 1. izd. – Svrlijig: Centar za turizam, kulturu i sport, 2014 (Niš: Galaksija). – 84 str.: fotogr. autorke; 21 cm. – (Bibloteka Бдење / Семтар за културу и спорт; коло 7, књ. 4)

ISBN 978-86-84919-14-6

821.163.41-1

МАРИЋ, Никола Александар

Византијски вишебој: [песме] / Никола Александар Марић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2015 (Ниш: Галаксија). – 106 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 8, књ. 2)

ISBN 978-86-84919-17-7

821.163.41-1

ЈОЗИЋ, Мирослав

У олуји сламка: [песме] / Мирослав Јозић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2016 (Ниш: Галаксија). – 106 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 8, књ. 2)

ISBN 978-86-84919-21-4

821.163.41-1

АНУШИЋ, Анђелко

Зимно место / Анђелко Анушић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2017 (Ниш: Галаксијанис). – 105 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 9, књ. 1)

ISBN 978-86-84919-23-8

821.163.41-1

ПАВЛОВИЋ, Ранко

Плавет: [песме] / Ранко Павловић; [поговор Милица Миленковић]. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2018 (Луково: Галаксијанис). – 105 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 9, књ. 3)

ISBN 978-86-84919-31-3

821.163.41-1

ВУКОСАВЉЕВИЋ, Миладин

Дисање у јабуку: [песме] / Миладин Вукосављевић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2018 (Луково: Галаксијанис). – 120 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 9, књ. 4)

ISBN 978-86-84919-30-6

821.163.41-1

ЛЕКОВИЋ, Драгана

Велика ведрина / Драгана Лековић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 2019 (Луково: Галаксијанис). – 70 стр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење; коло 10, књ. 1)

ISBN 978-86-84919-37-5

821.163.41-1

821.163.41.09-1 Арсенијевић А.

АРСЕНИЈЕВИЋ, Александар М.

Вртови / Александар М. Арсенијевић; поговор Милица Миленковић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам,

културу и спорт, 2020 (Ниш: Галаксијанис). – 126 стр.; 21
цм. – (Библиотека Бдење; коло 10, књ. 3)
ISBN 978-86-84919-39-9

821.163.41-1

АВРИЋ, Жељка

Несан / Жељка Аврић; поговор Ранко Рисојевић, Ми-
лица Миленковић. – 1. изд. – Сврљиг: Центар за туризам,
културу и спорт, 2020 (Ниш: Галаксијанис). – 84 стр.: ау-
торкина фотогр.; 21 цм. – (Библиотека Бдење / [Центар
за туризам, културу и спорт]; коло 11, књ. 2)
ISBN 978-86-84919-44-3

ДОБИТНИЦИ ПРВЕ НАГРАДЕ СУСРЕТА ПЕСНИКА ЈУГОСЛАВИЈЕ *ГОРДАНИНО ПРОЛЕЋЕ* (1983–1988)

- 1983. Драгица Јокић (Београд)
- 1984. Божа Шкуљић (Чачак)
- 1985. Живорад Недељковић (Подунавци)
- 1986. Светлана Арсић (Параћин)
- 1987. Вера Пејовић (Љубљана)
- 1988. Бранка Вуковић (Београд)

ЛАУРЕАТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ПЕСНИЧКИХ СУСРЕТА *ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ* (1989–2002)

- 1989. Живорад Недељковић (Подунавци)
- 1990. Милета Аћимовић Ивков (Београд)
- 1991. Бојан Бошковић (Београд)
- 1992. Ружица Петровић (Ниш)
- 1993. Није било прве награде; другу равноправно
деле Радослав Стевановић (Ниш) и Звонко Милојевић
(Малча код Ниша).

1994. Стеван Наумовић (Нови Београд)
 1995. Весне Цимбаљевић (Мали Зворник)
 1996. *Јуџословенски џеснички сусреџи Дани Гордане Тодоровић* нису одржани.
 1997. Није било прве награде; друга награда Биљани Тричковић (Пирот)
 1998. Љубинко Дугалић и Бошко Ломовић равно-правно деле прву награду;
 1999. Одржани су Сусрети сврљишких песника: *Година сврљишких сџваралаца* без додељивања награде.
 2000. година је време друштвених превирања; није одржана песничка смотре.
 2001. Расписан конкурс за кратку причу за децу, нема података о победнику/ победници.
 2002. Првонаграђени је Озрен Петровић (Медошевац)

ЛАУРЕАТИ НАГРАДЕ
 ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
 (2003–2020)

2003. Зденка Газивода (прва награда);
 2004. Ненад Максимовић (Бор)
 2005. Драгана Буквић-Шљивић (Београд);
 2006. Вања Миљковић (Мајданпек)
 2007. Милош Радовић (Смедеревска Паланка)
 2008. Светислав Стефановић (Оџаци);
 2009. Маша Приходко (Панчево)
 2010. Маја Милошевић (Сврљиг)
 2011. Љубинко Дугалић (Краљево)
 2012. Слободан Лазовић (Чачак)
 2013. Соња Јанков (Нови Сад)
 2014. Никола Александар Марић (Краљево)
 2015. Мирослав Јозић (Смедеревска Паланка)
 2016. Анђелко Анушић (Нови Сад)

2017. Ранко Павловић (Бањалука) и Миладин Вукосављевић
(Чачак)
2018. Драгана Лековић (Београд)
2019. Александар М. Арсенијевић (Београд)
2020. Жељка Аврић (Сремска Митровица)

ДОБИТНИЦЕ НАГРАДЕ *ГОРДАНА ТОДОРОВИЋ*
ЗА ЖИВОТНО СТВАРАЛАШТВО
(1997–2008)

1997. Зорица Арсић Мандарић (Београд)
1998. Злата Коцић из Београда, завичајна ауторка ро-
дом из сврљишког села Жељева.
2003. Даринка Јеврић (Приштина)
2005. Бојана Стојановић Пантовић (Београд).
2008. Светлана Велмар Јанковић (Београд).

**ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ГОРДАНИНО ПРОЛЕЋЕ
(1988)**

Ове године одржана је песничка манифестација која је последњи пут носила назив *Горданино пролеће*, а већ наредне појавила се под називом *Југословенски песнички сусрети* „Дани Гордане Тодоровић“.

Према Одлуци жирија (9. маја 1988. године) који су чинили Недељко Богдановић, Горан Станковић и Радослав Вучковић, првонаграђена песникиња је Бранка Вучковић за циклус песама под шифром *Мандрајора*. Следећи по успешности су циклуси са шифрама: *Zu den Sachen selest* Саше Радојчића из Сомбора, *Међуторје* Вере Вујовић Кућан из Београда, *Јулавона* Владе Пшенка из Загреба, *Made in Jugoslavia* Стевана Мартовског из Краљева, *La Petite morte* Миљенка Јорговића из Сарајева, *Ars* Сабахудина Хациалића из Бугојна и *Усужњени сати*, непознатог аутора. Значајан број награђених аутора данас се сврстава у ред истакнутих писаца Србије и бивших југословенских република.

Бранка Вучковић
(Београд)

К Р А Љ
(Одломци)

Од како ме научише да помно толкујем знаке
отцртане таштине, таштином сам називао и
боју свог огртача, и плажење дрског биља,
сумњивих трава, привиђаше ми се волшебници
тамо гдје их раније нисам опажао, зеленио сам
од стида у тренуцима који су ми негде били
признања највеће части, који одаваше моју

поруку и моју власт, јер сваки мудар владар
ваља бити покоран.

Моје вјерују имало је у мене поверења; а
духови упокојених сународника прокљували ми
мозак, јер вољеше ме и цијенише, и тако су ме
жељели припремити за на онај свет, али овдје
да се не нађем ганутим пресмрадном прошлошћу. (...)

Мислио сам да у мени још виде господара.
Но превари се сирота моја мисао, за тили час се
створише крај мене са моткама и тољагама, наста
граја и вика и пискутаво запомагање жена,
праћено масовним дивљањем. Препознали су мене у
мени, али то није било довољно да би ме и даље
називали својим краљем.

Покушах да их увјерим да ме сан начинио змијом, а
они се још више на те ријечи разбјеснише и удараху
ме тољагама и шапама, жене су ме давиле и копале
ми очи, скутови су се њихови мијешали са мојим
гмизањем, гризле су ме, штипале, палацао сам на
њих језиком и то би их за трен одвраћало, па би
опет, потом, наваљивале. (...)

Они што су ме убили, за живота су ме поучавали.
Нису се осећали надменим што имају памет бистрију
од краља, нису ни мени самом замјерали јер
тврдили су да свака је моћ од бога, и моћ
краљевања и моћ наука, једно с другим не иде,
само ме нису поучили једном:

сáм сам, наиме, схватио, да нико не воли владара
када се претвори у змију.

(Из првонапраћеној рукопису)

Саша Радојчић
(Сомбор)

ЕЛЕМЕНТИ

облаци беху превелики па ипак
их јашемо. по тврдој земљи
не топоћу наши боси табани,
превучена је још тврђом стеном.

воде са неба, дубоке реке,
мирне реке, кривине река које
плаве у миру и рату подједнако
(да не набрајам даље): токови

преграђени самим длановима.
нови мириси по врбацама.
не газимо више кроз ову воду.

огњишта престала да буду блага
и приче које смо причали ватри
нашем уху звуче другачије.

Вера Вујовић Кућан
(Београд)

ОПРОШТАЈ

Вода ми се
Насмијала
Под мјесецом
Невидболом

Сву ноћ
Садим винограде
Модрооко
Под бријегом

Моје око
Тамјаника
Сред вртлога
Сребрнобрада

Вода ми се
Насмејала
Под мјесецом
Невидболом

Владо Пшенко
(Загреб)

ЧАР ЗАЧАРАНЕ ЛЈЕПОТЕ

Говорим о оним драгим особама које су кренуле у сусрет мени
Прије него што сам ја почео живјети за сусрет с њима.
Прије него што смо једни друге срели
Надао сам се сусрету свијета са свијетом,
Оних свијетова који ни данас нису постали стварност.
И како ти свијетови нису ни ди данас постали стварност.
Каква радост што не живим од наде у сусрет тих свијетова
Већ од радости због нас који смо се срели.

Драги моји, ви сте сунчеви зраци за мене,
Сунчеви зраци ближи од сунца,
Сунчеви зраци сунца којег ви још не видите.
Али ја видим. Видим како живот, онај живот у срцу човјековом,
Увлачи своје зраке у себе и како гледам у вас видим сунце,
И како одлазим од вас сунчеве зраке су ми ближе од сунца.

Све док се љепота може примити из оних тренутака
Кад смо заједно, остајем с вама заједно да од вас примим
Највећу љепоту. Али и све док постоји живот који даје љепоту
Ономе тко је усамљен да би од мене
Примили љепоту ону којима одлазим овако усамљен у сусрет...

Стеван Маршовски
(Краљево)

ЈАБУКА

ако је прогуташ недирнуту
без тражења
црва и отровних раствора

она те неће оставити
равнодушним
постаће јабука раздора

ако је не прогуташ
већ оставиш
непријатељима да се преваре

уместо тебе сваке ће године
по једна
у небо црвена полетети

ако је располутиш
једним резом
прилично отупелог ножа

остаће на две подељена
незамислива
без празнине и ножа између
више је не можеш ни прогутати
нити оставити непријатељима
нити раздвојену икоме понудити

Миљенко Јерговић
(Сарајево)

ПРИЧА О ХАЛАЦЕВОЈ РУЖИ

Дана првог
године 257.
након хиџре
Алахов миљеник
њежни син
јутарње росе
у врту везировом
љубио је
тек пропупелу
црвену ружу

језиком јој
отварао
латице снене
дахом је мамио
да умре
од дивоте
к свемиру
ширећи цвијет

Сабахудин Хаџиалић
(Бугојно)

СИЗИФОВЦИ

На размеђи властитих
слутњи
разлучујем
снагу поруке.

Опна заблуделог окружења
надахњује генерације
у потрази за
идентитетом њихових сновиђења.
Оно што остаје
бити ће
осећај
напрезања
на путу
до коначне истине...

Аутор нејознај

НЕСВРСТАНИ

Војнички руксак скита
без људске руке
неразумно орјентисан

Бјеле црне жуте
рогове огромног стада
требало је сложити
између два добра
гдје свитка крвожеђе

И требало је срушити оборе
отворити голубарнике
јер људи су људи
а курјаци курјаци:
Напашће Вас
ако им дозволите
да се бране!

Те године Радослав Раденковић (завичајни аутор, рођен 1933. године у сврљишком селу Плужини) упознаје заинтересоване читаоце са оригиналним књижевним стилем Гордане Тодоровић, чланком у првом билтену *Горганино цролеће* објављеном 18/19 јуна 1988. године у Сврљугу:

ЈЕДНО ВИЂЕЊЕ ПОЕЗИЈЕ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ

Динамичан приказ, који пружа данашња песничка ситуација, скоро је немогуће обухватити, па је с тога и доста тешко одредити право место сваког песника. Ово утолико пре што нико од поменутих песника и није завршио свој песнички опус, те би отуда свако мишљење могло бити само тренутни суд.

Чињеница је да у нашој савременој поезији не постоје школе и правци, али постоје одједи некадашњих школа и праваца. Стога бисмо могли, само условно издвојити две тенденције: једну од њих зваћемо традиционалистичком, другу можемо назвати авангардном или модернистичком, како се то најчешће каже. То ће нам омогућити да кренемо корак даље. Они песници у чијем стварању видимо тенденцију, коју смо условно назвали традиционалистичком имају и неких заједничких особина, као: приврженост темама и мотивима такозване чисте лирике; неговање јасног разумљивог израза, одсуство ирационалног, чак, понекад одсуство и једне дубље субјективности; емоционална компонента, код ових песника преовлађује над интелектуалном, а њихов однос према свету испољава се и у поетском изразу. Они као да се придржавају Августиновог мишљења по коме би ваљало да песников говор буде опште приступачан, јер *боље да Вас њрде љоворници, него да вас не разуме и ваш рођени народ*. Став ових писаца према човеку је хуманистички, однос према природи пантеистички. Природа удружена са уметношћу до-

стиже савршенство; израз спољашњег света је углавном дескриптиван.

Код песника које смо означили као авангардисте срећемо такође неке заједничке особине: нов поетски израз, који је, да се послужимо речима једног нашег критичара, елиптичан и херметичан у исти мах; церебрала метафора; контеплативни однос према свету, према човеку, став обележен горком мудрошћу интелектуалног искуства; поезија која тежи јединству рационалног и ирационалног медитативна и емотивна на нов и сложен начин. То је поезија која не успева увек да изађе из себе саме, па некад бива сама себи. Овде бисмо могли навести још једну групу песника чије је стваралаштво ослања на библијско-пророчанску литературу, углавном се ради о млађим песницима.

Наравно, оваква подела међу садашњим југословенским песницима, коју смо извршили са тренутним практичним циљем, мора да води рачуна и о разлици која постоји између једног субјективног песничког света, света емоције и мисли једног песника и сваког другог субјективног света. Зато, када их у оваквој схематској подели стављамо једне поред других не чинимо то с намером да их превиђајући њихове разлике поистоветимо. Напротив, то је само сврставање по једноставној сродности. Овде треба нагласити да се изванредан број даровитих песника налази на средини између песника које смо означили. То су Весна Парун, Слободан Мерковић, а посебно Ада Скерл, која је својим песмама у збирци *Сенке Срицу* унела нове и свеже акценте у савремену словеначку поезију.

Међутим, има један песник који се више него остали савремени песници опире датим класификацијама. То је ГОРДАНА ТОДОРОВИЋ. Ова песникиња је изградила реч који обележава један од највиших домета модерног песничког израза у српскохрватском језику и југословенској поезији. Она је традиционалист који живи животом мо-

дерног времена, и модерност која ослушкује глас традиције и тако даје једну од могућих синтеза најбољих творачких знака и језика и поезије.

Да бисмо добили нешто потпунију слику о овој песникињи, сматрамо потребним да се осврнемо и на њен почетак. Гордана се у књижевности јавила доста рано, још као ученица гимназије у Нишу, а њена прва збирка под називом *Гимназиски ѿренуѡак* појавила се 1954. Године у издању Нолита. Књига је скренула огромну пажњу на себе, а критика је имала доста похвалних речи. Та књига је истовремено и први белег оног непосредног послератног периода. Она пева о једној младости чије је детињство оскрнављено ратом и другим немаштинама, које су биле неминовне у тек ослобођеној земљи. Али та поезија је била за то време, па и за ово наше једно велико освежење, она је нудила и једну велику младост; то је била чиста, језгровита лепота израсла из духовног богатства једног не тако материјално богатог времена. Искрено радовање као да се излило изван ње и почело да лебди простором:

*Здраво сневано сунце,
за ѡбом ми у црном геѡињсѡву
коса оседе.
Здраво својеручни зелени изданици;
слободо, кайљицо крви на мојим уснама...*

Поводом те књиге Бранислав Михајловић записао је: *Одавно се већ зна да ће доћи, да мора доћи једна нова ѡсничка ѡенерација, не само да одмени, не само да настави, ВЕЋ ДА ЗАПОЧНЕ! И еѡо, она је ѡу у ѡоезији Гордане Тодоровић!*

И данас можемо то исто поновити: одменила је, наставила, започела. Јер и њене две касније књиге *Сунце*, 1959. и *Срце завичаја*, 1965. године нису изневериле по-

етске могућности ове песникиње. Она у њима продубљује већ започету црту певања и размахом развоја и залази у тајна скровишта језика, уноси нов фондус и нов однос према структури језика, дограђује његову функционалност, тј. подиже је до једне магичне формуле, а њена вибрантно витоперна реч стиже до једне опасне авантуре.

Четврта књига *Поносно класје* такође у издању *Нолити*, ова песникиња не само да је надмашила себе већ је помрсила и неке теорије према којима се велика родољубива поезија може стварати само у *ирусним временима* (у времену рата и непосредно иза њега) и тиме доказала да се искрена љубав према народу и домовини може оваплотити у било којем времену, ако је у себи носи истински родољуб. Књига је пуна предзнака за плодну зрелост и сва је полегла и прилегла по овом нашем времену, по камењарима и питомим долинама. И док човек чита ове стихове, често се пита, откуда песнику тај језик, тако једноставан и узвишен – тако народни, а као створен за песму. У том смислу ова поезија даровито продужава линију коју је бележио велики Његош. То је модерно, родољубиво, лирско надахнуће везано јаким епским замахом; то је семе из кога ће морати да расте и наша родољубива поезија и наша песничка будућност.¹⁶

¹⁶ Из билтена бр. 1 *Горданино иролеће*, Сврљиг 18/19 јун 1988. године

**СЕДМИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1989)**

Право учешћа, према напмени Организационог одбора у конкурсу, имали су песници са територије Југославије до 35 година старости, чији је циклус песама требао да се састоји од пет необјављиваних песама. Уз песме послате на другом језику прилагао се препев на српско-хрватском језику. Радови су слати на адресу: ул. Радетова бр. 2, 18360 Сврљиг, најкасније до 25. априла 1989.

Вајар Славко Станковић Штраус, (рођен 1936. године у селу Плужини код Сврљига) израдио је бронзану плакету са ликом песникиње Гордане Тодоровић; *Просвета* (Ниш) штампала је разгледнице са ликом песникиње чије име носи поменута књижевна манифестација.

Разгледница са ликом песникиње
(*Просвета* / Ниш)

Поводом песничке манифестације, 17. априла 1989. године, поред позива за учешће, упућено је и писмо Веселину Илићу (рођен у Сврљишком селу Лабуково) и дат предлог о уступању књижевне заоставштине Гордане Тодоровић на чување Завичајном одељењу Библиотеке Народног универзитета Сврљиг, у коме се налазе и све досад објављене Горданине књиге. Након смрти песникиње заоставштина је у Београду предата Веселину Илићу.

NARODNI UNIVERZITET SVRLJIG
Za Dušana Vasića, direktora
Ul. Bore Price br. 2
19360 SVRLJIG

Druže Vasiću,

Vaše pismo u kome izražavate želju da Narodni univerzitet u Svrlijigu preuzme rukopise i predmete preminule pesnikinje Gordane Todorović, dobio sam 20. aprila. Očekivao sam da ću u vremenu prvomajskih praznika boraviti u našem zavičaju i da će biti prilike da se o vašem zahtevu usmeno dogovorimo. Kako se zbog loših vremenskih uslova to nije ostvarilo, slobodan sam da Vas obavestim: /1/ Vašu plemenitu i moralnu inicijativu da književnu zaostavštinu Gordane Todorović dobijete za zavičajno odeljenje biblioteke svesrdno pozdravljujem. /2/ Skromna književna zaostavština Gordane Todorović - rukopisi, prepiska, časopisi u kojima je objavljivala, zbirke poezije, ne sve, i nešto ličnih predmeta (fotografije, pribor za pisanje) nalaze se u Labokovu. /3/ Rukopis jedne neobjavljene zbirke poezije nalazi se kod Dobrivoje Jevtića urednika IRO "Prosveta" Niš. /4/ Krajem prošle godine predložio sam Vidaku Periću, direktoru IRO "Književne novine" da objavi izabrana dela Gordane Todorović. Predlog je prihvaćen. Ostalo je da pripreim projekt kako bi u odgovarajućim organima izdavačke kuće mogla da se donesu odluke. Zbog toga je nepočno da se rukopisi pregledaju i obrade. To je potrebno i za Vaše preuzimanje. /5/ Ukoliko dodje do izdavanja izabranih dela moglo bi se srediti da pesnički "Dani Gordane Todorović" ili Narodni univerzitet preuzmu autorska prava, jer Gordana Todorović nema bližih rođjaka. /6/ Rukopise i predmete Gordane Todorović predaću Vam uz Vaše ispunjenje uslova koje ste predložili u pismu. /7/ Za preuzimanje rukopisa neophodan je moj dolazak u Labukovo i Svrlijig. Molim da se o tome naknadno dogovorimo.
S dužnim poštovanjem
Veselin Ilić
17. 4. 1989.

Писмо Веселина Илића

Југословенски песнички сусрети, седми по реду, одржани су од 16, 17. и 18. јуна.

ПРОГРАМ

16. јун (петак)

18 сати: Пријем за учеснике

20 сати: Свечано отварање сусрета: Песнички портрет Гордане Тодоровић.

Награђени песници: Живорад Недељковић, Миленко Стојчић, Бистрица Милићевић, Дивна Вуксановић и Слободан Јовановић

Гост песник Иван Растегорац.

Уручење плакете *Гордана Тодоровић*.

17. јун (субота)

10 сати: Поезија данас (Разговор о проблемима стваралаштва)

18 сати: Промоција збирке песама Гордане Тодоровић *Гимназиски шренушак*. О делу и животу песникиње говоре: Видосав Петровић, Добривоје Јевтић, Веселин Илић, Саша Хаџи Танчић и Михајло Игњатовић.

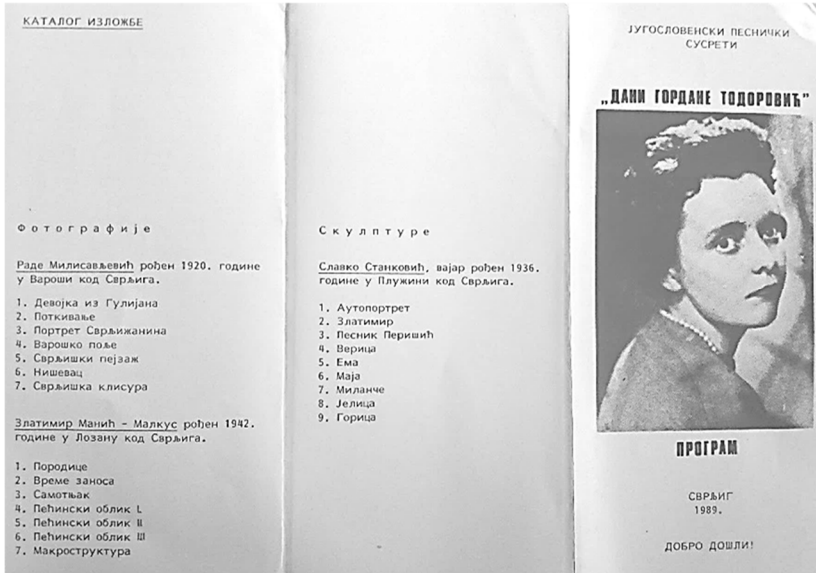
20 сати: Представљање Зборника сврљишких песника *Берачи звезда*. Говори Саша Хаџи Танчић.

18. јун (недеља)

10 сати: Одлазак у село Нишевац

11 сати: Пригодни програм домаћина. Књижевно преподне

14. сати: Завршетак сусрета

Програм Југословенских песничких сусрета Дани Гордане Тодоровић, 1989. године

Прву награду добио је **Живорад Недељковић**, песник из Подунавца код Врњачке Бање. Друга награда припала је **Миленку Стојичићу** из Бањалуке, а две треће (равноправне) награде припале су **Бистрици Милићевић** и **Дивни Вуксановић**. Специјалну похвалу добио је Слободан Јовановић из Ниша. Гост манифестације био је знаменити српски песник, Иван Растегорац из Београда. С обзиром да је манифестација трајала три дана, 17. јун био је одређен за разговор о делу и лику Гордане Тодоровић. Говорили су песници: Видосав Петровић, Добривоје Јевтић, Веселин Илић, Саша Хаџи Танчић и Михајло Игњатовић; представљена је збирка песама *Гимназиски шренушак* о којој је било речи. Саша Хаџи Танчић говорио је о збирци песама завичајних песника, *Берачи звезда* коју је приредио Зоран Вучић, песник и један од органи-

затора ове поетске смотре. Вест о лауреату песничких сусрета објављена је у нишким Народним новинама.¹⁷

Живораг Недељковић рођен је 5. децембра 1959. године у Краљеву. Одрастао је и живео у Подунавцима. Након гимназије завршене у Врњачкој Бањи, студирао је право у Крагујевцу. Од 2002. године ради као уредник у издавачкој делатности Народне библиотеке *Стефан Првовенчани* у Краљеву. Члан је СКД од његовог оснивања. Живи у Подунавцима и Чачку. Члан Управног одбора Српског књижевног друштва.

Збирке песама: *Појрешна јироноза* (1991), *Мајка* (1994), *Тушин и још педесет песама* (1998), *Језик увелико* (2000), *Тачни стихови* (2001), *Суштински јослови* (изабране и нове песме, 2002), *Негде близу* (2003), *Дрући неко* (2005), *Овај свет* (2009), *Неумерени рад јодина* (изабране песме, 2011), *Нагмоћ метафоре* (избор на српском и француском, 2012), *Талас* (2012), *Улазак* (2014) и *Звездано јоље* (изабране и нове песме, на српском и македонском, 2014).

Награде и признања: *Змајеву награду* Матице српске и награду *Бранко Миљковић* добио је за збирку *Тачни стихови* 2001. године; награду *Ђура Јакшић* за збирку *Негде близу* 2004. године; за збирку песама *Овај свет* добио је награду *Меша Селимовић* (2009), за најбољу књигу године. За укупно песничко дело додељена му је *Дисова награда* (2010). Добитник награде *Васко Поја* за збирку пе-

¹⁷ Драги Петковић: Живораду Недељковићу прва награда, *Народне новине*, субота/недеља, 17–18 јун 1989.

сама *Талас* за 2013. годину, *Раде Драинац* за збирку *Улазак*. Добитник је и *Жичке хрисовуље* за 2016. годину.

У издању *Машице српске* из Новог Сада 2003. године изашао је зборник радова о поезији овог аутора, који садржи и његову исцрпну био-библиографију. Песме су му превођене на енглески, немачки, француски, руски и пољски. Живи у Чачку.

СУЖАЊ

Мир израстао из ноћи као вода што је давно израсла
Из оболеле топлоте шири се муњевито.

Онај ко пробуђен презриво одбацује нагост
Општег хлорофила не пита душу. Она би спасла
Тело пристанком на туђу лепоту, иако је сито
За испирање искићеног времена трошно као благост

Птице заљубљене у надимак првог пупољка.
Душа расањена зачетим бекством одриче се невидљивог
Трајања на пустом рту сачињеном од меса и крви
Уверена да не може бити ни сметња, ни бољка
Ако слави као инсект. Нехајно она живог
Убеђује да је жив, а мртвог да није први.

Видим је како шета над сјајем покореног биља.
Претворен у њеног сужња ослушкујем говор
Који се не може чути без познавања језика
Осаме и без дозивања порекла. Одлазим за њим из обиља
Свакодневних слика. Душа иде напред тражећи ловор
Чеоној кости, јер, будан, личим на победника.

(Из првонајрађеној рукопису)

Миленко Стојичић рођен је 1956. године у Мркоњић Граду, где је је завршио основну школу и гимназију. Живео је и радио у Бањалуци. Поред писања поезије, бавио се књижевном критиком и есејистиком. Био је и антологичар, али и новинар из Републике Српске, Босне и Херцеговине. Уређивао је Културно-образовни програм на радију РТРС. Писао је фељтоне и колумне у *Вечерњим новостима*, *Ослобођењу*, *Гласу Српске*, *Независним новинама* и *Фокусу*.

Миленко Стојичић спада у ред признатих и награђиваних аутора. Поред награде коју је добио у Сврљигу (награда *Гордана Тодоровић* за циклус песама), добитник је и *Кочићеве награде* за 2010. годину, *Годишње награде удружења књижевника Републике Српске*, награде *Кочићево њеро*, књижевних награда *Иво Андрић*, *Зијад Диздаревић*, *Младен Ољача*, *Веселин Маслеша*, *Никица Павлић*, награде Фондације *Петар Кочић* из Дортмунда, награде *Вечерњих новости* за фељтон. Припала му је и награда Удружења књижевника Републике Српске за најбољу књигу у 2011. години, за роман *Пиши тише Андрићево име*.

Објавио је књиге песама: *Стилус*, Београд; *Псалми и њроклејства*, Сарајево (1988); *Брижит Бардо књижевности*, Бањалука; значајан број објављених приповедака: *Књија од живој меса*, Бања Лука, (1987), *Слашки* за *Варлама Тихоновича*; *Министру свјетске књижевности*, Подгорица (1996), *Андрићев њисмар*, Београд; *Сентиментална историја књижевности*, Бања Лука (2003), *Причар*, (2002), *Крашке њриче у дује ноћи*, Бања Лука; завидан број романа: *Ушћайи*, Веселин Маслеша (1986), *Од стјраха њочешница*, Сарајево (1990), *Тајна буквица*, Београд (1995), *Перо на жуч*, Београд (1995), *Тишон*, Београд (2007), *Адресај Андрић*, Београд (2002), *Казанова у Са-*

везу комуниста, Бања Лука (2000), *Ломоносов: први Рус*, Бања Лука (2003), *Бањалучки милоштар*, Бања Лука (2008), *Пиши тише Андрићево име*, Бања Лука (2011).

Поред књига песама публиковао је и књиге приповедака и око десетак романа. Приредио је *Антологију српске приповијетке Републике Српске* и учествовао у приређивању више од десетак антологија. Заступљен је у антологијама *Млада српска проза*, *Најљепше српске приче* и друге. Превођен је на француски и њемачки језик.

Преминуо је 11. мај 2019.

ПРИКАЗ

мени се у сну приказа
мјесечева глава на штапу
табани ме засврбеше као
каабског френету
потукачка ми се крв у жилама
за небеса
разазнах знак – пут под ноге
хоће ли ми се наздрово
примити мјесечево решето
руку ми лиже моје потукачко
псето
угљен и олово послије тога
и која ускрснута ријеч

(II напрага)

Дивна М. Вуксановић рођена је 1965. године у Београду. Дипломирала је на Факултету драмских уметности, (одсек Менаџмент у култури, позоришна и радио продукција) и на Филозофском факултету, (одељење за филозофију), у Београду, а магистрирала 1993. године театрологију. Докторирала је 1998. године филозофске науке, савремену филозофију и естетику. Бави се савременом филозофијом и естетиком. Пише поезију, есеје, романе, драме, и путописе. Од 1992. године на Факултету драмских уметности у Београду предавала је Менаџмент у култури и Медије масовних комуникација, а од 2001. године и Естетику и Теорију културе. Ради као редовни професор на Факултету драмских уметности у Београду, на Катедри за теорију и историју. Предавала је на интердисциплинарним и докторским студијама Универзитета уметности у Београду – Група за теорију уметности и медија.

Објавила је десет књига у домену литерарног стваралаштва, ауторка је једне радио драме. До сада је објавила четири научне студије у области филозофије и преко сто научних радова. Сарађивала је у књижевним часописима: *Градина*, *Кораџи*, *Поља*, *P.U.L.S.E.*; научним часописима: *Arche*, *Култура њолиса*, *СМ*. Уређивала је часописе: *Књижевна реч*, *Pro Femina* и више година часопис *Култура*; тренутно уређује електронски часопис: *In medias res* (Хрватска), *Медијски дијалози* (Црна Гора) и *Зборник радова Факултета драмских уметности* у Београду.

Председница је Естетичког друштва Србије и Удружења грађана за уметност, културу, медије и друштвена питања *Млади трашак* из Београда. Била је дугогодишња уредница едиције *Multimedia* у издавачкој кући *Clio* из Београда. Предаје и предмет Комуникологија на Елек-

тротехничком факултету у Београду. Позната су њене монографије *Филозофија медија 1* и *2*, и *Филозофија медија 3* као и више приређених зборника.

ПТИЦЕ У БИБЛИОТЕЦИ

Сунце је својим златним шестаром
оцртавало круг око библиотеке.
Унутра је непомично седео човек.
Повинут над украшеном књигом
лично је на Модилјанијев цвет
(његова је фигура у нацрту библиотеке
била означена већ неколико векова –
у тлоцрту на зиду уцртана као круг).

Понекад би кроз отворени прозор опазио
љиљане и тихо промицање непознатог.
Тада би се странице књига претварале
у светле латице а сводови библиотеке
отварало и књиге полетале налик птицама
што се распршују док сетно путују у небо.

Када је сунце својим златним шестаром оцртало
и последњи круг око некадашње библиотеке
у њему је још увек непомично седео човек.
А онда је раширио крила и нестао
(његова је фигура у нацрту библиотеке
била избрисана већ неколико векова).

РАЗВЕЈАЊА

Птице у стакленом ковчегу
(типски календар простора):

положена на влажно тело
намучено од трансформисања

распаднута у мноштво крила
са којих нестају боје

пресвучена јатима слика
што покушавају да излећу

падајући преко других
непрестано се множе и умиру

као птице у стакленом ковчегу
намучене трансформацијама

тела скривеног паперјем
неба изнад птице.

(III наџрага; шифра: 17365)

Бисџрица Милићевић
(Београд)

ДОК ВЛАДА НЕПОГОДА

Ево воде еј ево воде
где да је водим да је видим
док горим

и име ти изговарам
у сну у бунилу с главом
на рамену најстаријег дрвета
са челом

на тврдом чвору на ожилъку
на жили били смо а сада
ово се осветљава

са свих страна

Пас није желео
 храну
Пас је хтео руку
И загризао је
 до кости
Шикну крв
Јео је
 кожу
 крв
 и орахе
Здравом руком
Помиловах га
 по глави
Извукох патрљке
Из чељусти
И одох да крадем
Орахе из туђих замрзивача

Заволео сам тог пса.

(Шифра: *Заратустра*)

**ОСМИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1990)**

Осми Југословенски сусрети песника у Сврљигу одржали су се 22, 23. и 24. новембра 1990. године.

ПРОГРАМ СУСРЕТА

22. новембар (четвртак) 1990.

18 сати, Основна школа *Добрила Штамболић*
Представљање нове књиге Недељка Богдановића

23. новембар (петак) 1990.

19 сати, сала Народног универзитета Сврљиг
Свечано отварање осмих песничких сусрета *Дани
Гордане Тодоровић*
Песнички портрет Гордане Тодоровић
Наступ награђених песника

24. новембар (субота) 1990.

11 сати, Мала сала, судска зграда (приземље)
Разговор на тему: *Књижевност и идеологија данас*
17. сати, Мала сала, судска зграда (приземље)
Представљање нових књига сврљишких писаца
20. сати, Заједничко вече песника, глумаца, музичара
и покровитеља

У одлуци жирија (председник Михајло Игњатовић, Миња Илијева и Радослав Вучковић), донетој 8. 11. 1990. године у Нишу, изнет је закључак: *Жири је са посебним задовољством констатовао да је одзив на конкурс „Дани Гордане Тодоровић“ био изузетно велики и да је у њом мноштву, што посебно радује, било двадесетак прилога,*

чији су аутори не само даровити већ и аутентични песници.

Жири је одредио: победник је Милета Аћимовић Ивков за циклус песама потписаних под шифром *Кеншаур*, друге две награде добили су Милан Мрдаљ из Црвенке (шифра *Можда викенд*) и Александар Арсенијевић (шифра *Сва од усана*) из Београда. Две треће награде додељене су Радмили Тодић Вулићевић из Приштине (шифра *Мишра косовачка*) и Јелени Крстић из Београда (шифра *Jog*).

Милета Аћимовић Ивков рођен је 28. септембра 1966. у Богастићу у Мачви. Дипломирао је и докторирао на Филолошком факултету у Београду. Радио као и уредник у издавачким кућама *Народна књижа* и *Нолић*. Главни је уредник *Књижевної маџазина* од 2011. године.

Несумњиво је да је награда за циклус песама која му је додељена 1990. године у Сврљигу била један од подстрека за књижевно стваралаштво, о чему сведочи његова плодна делатност. Овај добитник награде *Горгана Тодоровић* је најпре писао поезију, а потом се определио за критику и есејистику. И тај стваралачки пут сасвим је природан и разумљив: поезија и критика само су два лица књижевности. Књижевна уметност и наука о књижевности представљају референтна поља интересовања аутора који је понео награду за циклус песама са именом наше истакнуте завичајне књижевнице, Гордане Тодоровић. Милета Аћимовић Ивков је и аутор многих текстова у периодици и зборницима.

Објавио је збирку поезије *Дно* (Просвета, Београд 1995) за коју је добио *Бранкову награду* као и награду на

I светском фестивалу Хаику поезије у Јамагати, (Јапан 1989. године), књигу критичко-есејистичких текстова *Свети и њесма* (Повеља, Краљево 2010) и књигу есеја о српским песницима *Песничке зајонешке* (2011). Добитник је награде *Милан Бојдановић* за књижевну критику 2006. године (Службени гласник, Београд, 2011). Живи у Београду и Бановом Пољу, у Мачви.

ЛИЦЕ ИЗДАЈНИКА

*O seclum inspiriens et infacetum
Catul, XL III, 8*

Ври, недочватна празнина преокренуте збиље са унакаженим лицем сколотошца; разједа га, приморава на вештачко дисање, на скрнављење биља: та празнина бездомна и хладна, препуна сенки језовите похоте.

Низ уснице се слива (види се сасвим), у дупљама сакупљача, кључа, дрхтури, хлапи граница страха – пуста беседа о спокоју.

Смех увире... Са оне стране коже бива из крви, из слузи, изгнана душа. Нема остатака, ничег што подсећа на тајновитост, на нерешивост, на оплемењену празнину која се може обухватити једним замахом ништавила...

Сна нема. Испод прецизних осмеха сакривена је прича о постанку.

(Загонетна је тама среће!?)

Слике су на сваком зиду.

(I награда)

Милан Мрдаљ
(Црвенка)

ДВЕ НЕСРЕЋЕ

У кочијама несанице
По небеској странпутици
Војају се две несреће

Дању из радозналости
Секу сопствена крила
Ноћу штапају звезде

Што време брже одмиче
Они спорије напредују
Никако да стигну циљу

Да се нисмо срели
Не би ни знали
Да смо из тих кочија испали.

(II наџрага)

Александар Арсенијевић
(Београд)

СТВАРАЊЕ СВЕТЛА

Јутро је Клечим
кожом разапетом кроз време
кроз бесмислене реченице љубавника
Свемир покрива кукове над којима умире снег
Кунем се загрцнут пепео
да ћу очима пожњети пожар метафора
Јутро је Сазрева простор
љубавне равнотеже Ваздух је непроходан

од непреправљивих судара
Облици ноћи премештају се у светлост
Јутро је Слушам нереди усана
Чујем вир пупка претвореног у куглу
подземне светлости
Посекотине су тишина
смрћу померена у предео песничког племства
Јутро је Ништа се понавља
Лекови бљеште у празнини без порекла
Простори бриде од неизговорених речи
Ваздух је крвав од самозапаљиве пшенице Јутро је
Мртви се плаше љубавне поруге
Кожа је предео светлосних спрудова
Станујемо у жару ћирилице
Јутро је Светлост се отвара Миришу предмети
Зри поезија у темељу света
Ништа нам не треба осим будућности.

(II наџрага)

Рагмила Вулићевић Тодић
(Приштина)

ПЕСНИК

Врти се, јабуко, врти
на сребрном тањиру
насликај ми пределе далеке
поклони ми небеске сандале
да обиђем тај невидљиви свет
да га зором заоденем
врти се, јабуко, врти
време је да кренем.

(III наџрага)

Јелена Крстић
(Београд)

ДУВАНКЕСА

Када она змија уцртана у огњиљу
замили
када оне шаре са очеве дуванкесе
буду прсликане на моја плућа
матере ти закољи ме
примакни ме поду да боље видим
звезду мастиљарку
пљувачку размазану страшном ногом
очевом
крв коју су повраћали преци ми
у дуванкеси гори као у глави
змија палаца из чеоне кости
на столу дуванкеса изгледа као спарушена муда
из којих ће се једног дана
расцветати нада.

(III наџрага)

ДЕВЕТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1991)

Организациони одбор Југословенских песничких сусрета *Дани Гордане Тодоровић* расписао је конкурс за циклус песама од највише пет досад необјављених, откуцаних у четири примерка и потписаних шифром у посебном коверту. У напомени је додато да позив за смотру добија десет најуспешнијих аутора. Конкурс за циклус песама конципиран је тако да не постоје тематска и језичка ограничења, а рок приспећа је био до 20. маја 1991. године. Објављен је 19. априла 1991. у *Нишким народним новинама*. Право учешћа имали су сви песници који су живели на подручју Југославије.

Ова песничка манифестација требало је да се одржи у пролеће 1991. године, али је одгођена за јесен. *Песнички сусрети су одложени јер грађани Сврљића желе да њом приликом познајој песникињи из овог места, открију сиоменик. Биће то на јесен прави дани културе у Сврљићу, јер се очекује и промоција монографије Сврљића, на којој ради чиншава екипа стручњака. Дани Гордане Тодоровић одржаће се после велике књижевне манифестације Бранково коло у Сремским Карловцима, јер ће доћи до размене и постовања песника на ова два сусрета*¹⁸.

Прву награду на овом конкурс у добио је **Бојан Бошковић** из Београда.

Исте године, у Сврљигу Одлуком Скупштине општине основан је *Фонд „Гордана Тодоровић“* који се *поверава на старање Народном универзитету*. Фонд је основан са задатком да чува успомену на велику песникињу и њено дело, а циљ је развијање укупне културне делатности у општини у којој се по традицији сваке године организују песнички сусрети *Дани Гордане Тодоровић*.

¹⁸ Д. Д: *Манифестације и промоције*, Нишке народне новине, 4. јули 1991.

ДЕСЕТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1992)

На десетим песничким сусретима прву награду је добила **Ружица Петровић**, рођена 1958. године у Нишу. Објављивала је у књижевним часописима и листовима. Заступљена је у више зборника поезије. Ова песникиња из Ниша је имала среће да вредност свог песничког првенца потврди на анонимном конкурс у књижевних сусрета *Дани Гордане Тодоровић*. У књизи *Библија на глану*, штампаној тим поводом у нишкој издавачкој кући *Градина*, рецензент Саша Хаџи Танчић наводи: *Ружица Петровић је нови њлас, њпредсѡавник њизв. женског њисма, ѡишо је од значаја и за манифесѡацију и за нашу ѡоезију... Песнички језик је изузетно сликовити и суѡесѡиван, на моменѡе ѡоѡтресно исѡоведан, у чему је ѡакође вредносѡи рукојиса*. Победа на овој песничкој смотри је, несумњиво била подстрек за даље књижевно стваралаштво и ангажовање. Објавила је књиге поезије: *И би ружа* (Ниш 1994), *Обисѡињења* (Ниш 2001), *Сва моја ја* (Алексинац 2014). Добитница је више књижевних награда и признања за стваралаштво и рад у култури у земљи и иностранству. Покренула је и школу креативног писања *Преко звезда до ѡрња* (2013), као и Друштво уметника *Слава* (2014), манифесѡацију *Сретења и Поетску манифесѡацију Ивањски венац*, у селу Миљковац код Ниша (2015). Члан је удружења књижевника Србије, Друштва књижевника и преводилаца Ниша и председник Друштва уметника *Слава* са седиштем у Нишу. Живи и ради у Нишу.

ГОРЧИНА СНА

Будем маслачак
/у сну/
па лебдим дуго
изнад јаве

На уснама
небо и ватра
Ој до-до-до до-до- леее

БИБЛИЈА НА ДЛАНУ

На рубу дана
кад време прсне
сенке грабе у сусрет
само длан
библија нечитана
у венац
звезде плете

Легнем
не заборављам
беле пелене
у мирису босиљка

(I наїрага)

ЈЕДАНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1993)

До 1989. године овај значајан песнички догађај организован је сваког пролећа, али од новембра 1990. његово одржавање померено је за јесен. Ове 1993. године у Сврљигу, *октобар месец био је време окупиљања и многобројних сусрета књижевних стваралаца*, али и казивања стихова. Жири ове године није доделио прву награду, али су зато другу равноправно поделили **Радослав Стевановић** из Ниша и **Звонко Милојевић** из Малче код Ниша.

На једанаестим *Данима Гордане Тодоровић* у Сврљигу, књижевник Саша Хаџи Танчић покренуо је иницијативу да се свестрано и целовито прикупе и вреднују дела песникиње Гордане Тодоровић, Бранка Миљковића и Рада Драинца, песника који потичу из нишког краја. Предлог овог значајног нишког, али и српског књижевника свакако је утицао да се сабрана дела ових аутора и публикују. Тиме је шира научна и читалачка јавност била боље упозната са њиховим стваралаштвом, и била доступнија критичком сагледавању, оцењивању и вредновању.

**ДВАНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1994)**

Жири у саставу Иван Растегорац (председник), Злата Коцић и Зоран Вучић донео је једногласну одлуку да се прва награда додели **Стевану Наумовићу** из Новог Београда за циклус песама *Дрво живота Милене Павловић Барили*. Другу награду добио је Милован Крунић (циклус песама *Крсти и смрти*), а две равноправне треће награде добили су **Братислав В. Бранковић** из Зајечара за циклус песама *Зайисник из дејиньства* и **Јасминка Надашкић Ђорђевић** из Смедерева за циклус песама *Semper idem*.

Похваљени песници: Рајко Кнежевић из Краљева, Хамид Исљами из Драгаша и Драгана Жугић из Железника.

Стеван Наумовић је рођен 1936. године. Завршио је Другу београдску гимназију у коју се као професор вратио 1968. године. Прве књижевне радове започео је још у гимназији дружећи се са Бориславом Радовићем, Велимиром Лукићем, Јованом Христићем, Милованом Данојлићем, о чему сведоче и први објављени поетски радови 1954. године.

Награду Драинчевог поетског конкурса добија 1984. године, а Абрашевића 1983, 1985. и 1988. године. Објавио је збирке песама: Баштина (1985) и Седам гладних година (2001); Златно зрно времена: антологију песника Друге београдске гимназије, коју је приредио са Предрагом Протићем 1991. године, као и Заносне лекције: антологију прозе писаца Друге београдске гимназије, коју је приредио са Мирјаном Наумовић, 1995. године. Књигу приповедака *Крилаши женски шорзо*

објавио је са групом аутора у Београду 1998, а *Лексикон писаца просветних радника* (група аутора) у Београду 2001. године.

Преминуо је 2007. године. Овом изузетном професору и поети, 1994. године додељена је и награда *Горгана Тодоровић* за циклус песама под називом *Дрво живоша Милене Павловић Барили*.

ТРИНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1995)

Програм манифестације

У расписаном конкурс за циклус песама, ове године Организациони одбор сусрета песника *Дани Гордане Тодоровић* навео је да циклус може бити састављен највише од десет досад необјављених песама, откуцаних у три примерка. Конкурс је отворен за све песнике, а они који не пишу на српском језику треба да приложе и препев. Радове је требало слати најкасније до 15. јуна 1995. Манифестација је одржана 16. новембра (четвртак) са почетком у 15 часова разговором у салону Библиотеке Народног универзитета под називом *Књижевности у Србији данас*. У 17. часова одржано је књижевно поподне у

основној школи *Добрила Штамболић*, а у 19 часова, након поздравне речи председника Скупштине општине Сврљиг, Љубинка Радосављевића и доделе награде за циклус песама, уследио је наступ награђених и похваљених пес-

ника. Гост тринаестих песничких сусрета био је књижевник Драган Колунџија из Београда који је публику упознао са поезијом Гордане Тодоровић и Бранком Миљковићем. Жири у саставу Злата Коџић, Иван Растегорац, Зоран Вучић и Радослав Вучковић прегледао је 110 циклуса песама и донео одлуку да се прва награда додели песмама под шифром *Стефан*, ауторке **Весне Цимбаљевић**, песникиње из Малог Зворника. Две друге равноправно поделили су **Милета Аћимовић Ивков** из Београда који је песме послао под шифром *Кенџаур* и **Љиљана Ђук** из Новог Сада за циклус под шифром *Adi Kavi*. Добитник треће награде био је **Хамид Ислами** из Драгаша (шифра циклуса песама 1559).

Весна Цимбаљевић је рођена 1968. године у Какњу. Објавила је књиге песама: *Непоузгани докази* (1990) и *Док мјесец смањује* (1994). Живи као избеглица у Малом Зворнику.

БУЂЕЊЕ

Нисам ја од оних који сматрају да узроке свих неприличних емоција треба тражити у дјетињству. Тако се не одраста, али, та буђења... некако... сувише ме подсећају на доласке код бабе на село. Посебно пролећа, неодмјерена... накинђурена... Тешко их подносим... Бацају ме у очајање... Уништавају ме...

Доласци код бабе на село су моја најјаснија успомена из дјетињства. Чим би се ми појавили на капији, баба би почињала да плаче. „Зашто плачеш? Је ли ти то није драго што долазимо“, увјек би питала

мама покушавајући шалом да прикрије потресеност и очигледну трагику тренутка. „Е, дјецо“, одговарала би моја баба, „плачем, јер знам да ћете отићи а нећу вас се нагледати.“

Вјероватно се још тада, у дјетињству, у мене уселила одбојност према било каквом буђењу, као према нечем што вас само узнемирава уливајући вам лажну наду, јер се нећете моћи заситити: тако је писано, јер ћете оно најављено опет, по ко зна који пут, протраћити узалуд, заувјек пропустити и послије чега ће вам остати само још већа глад. И туга.

АУТОСТРАДА. КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ

Сјетих се да ме је проблем сличности заборавља некад веома мучио и осјетих да ме још увјек мучи истом стравичном жестином.

Паде ми на памет закључак једне расправе по којем луд човјек може бити сретан.

Забринух се што не могу прикрити осмијех. Блесаво сам се кезила јер људи повјеровали у моју причу, док је онај због којег живим све ове године, стичем животна искуства, дрхтао поред мене.

Посебно се забринух што ми ништа не изгледа одвратно и гадно. Мој мрављи живот би вјероватно имао смисла кад би водио ка нечему, садржавао логику развоја.

На крају се учврстих у увјерењу да никад досад нисам осјетила оволики умор и да ми је притисак највероватније драстично опао. Сумњала сам да се уопште могу покренути.

(I наирага)

Другонаграђена песникиња *Љиљана Ђук* из Новог Сада, послала је десет необјављених песама под шифром *Adi Kavi* са следећим разрешењем шифре:

Adi Kavi

Ljiljana Ćuk.

Rođena pre 25 godina u Plandištu (plandište - mesto gde stoka planduje, Vuk.rj.)

Od 1985. živi u Novom Sadu (adresa: Dušana Danilovića 18, tel.398-172(021))

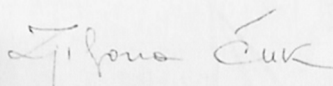
Profesor književnosti.

Postdiplomac na odseku za južnoslovenske jezike.

Neudata, lepa, imućna.

Zaljubljena u Boga, reč i smrt.(Ako to nije ta- utologija.)

Nikad objavlivala. Što iz ponosa, što iz lenjosti.

Novi Sad, 25.05.1995.

Разрешење шифре Љиљане Ђук, послате на Тринаестим сусретима песника *Дани Горгане Тодоровић*)

Поводом 13. сусрета песника *Дани Горгане Тодоровић*, песник и уредник Зоран Вучић уредио је *Лирска бдења: зборник награђених и похваљених песника*, који је из штампе изашао 1996. године.

Песму Љиљане Ђук *У осврти човечанства*, приређивач је уврстио у поменути Зборник. Данас, ова песникиња, као и значајан број награђених и похваљених аутора на овој књижевној смотри, спадају у ред признатих српских књижевника.

У ОСВИТ ЧОВЕЧАНСТВА

1.

У почетку беше Реч
И Реч се увуче у рукаве
и сукњу и ципеле и мараму
и доње рубље и –
настаде жена.
И од једне речи настаде седам
(рукави, сукња, ципеле, марама,
доње, рубље, жена)
У почетку жена би потпуна
и онда бог, љубоморан,
начини човека
И онда бог од змије постаде штап
у руци Адама
штап којим је Адам тукао Хеву
и Хева затрудни од штапа
и роди се наследник
који изроди остатак жгадије

2.

У почетку би досада
и дангуба по Јелисеју
и бог угледа мајмуна

и развесели се много
и започе мајмунисање
и све су живо разлупали
и бог у делиријуму туге
раствори свог забављача
и пожели мајмуницу
и би мајмуница
и роди се наследник
бого-мајмун
и одатле почиње историја

3.

Адам и Ева ћутке шетају вртом.
Бог се прерушава у змију
и наводи Еву на првобитни грех
Eritas sicut dei!
Ева индолентно посматра змију.
Одлази замишљено.
Бог се прерушава у Еву.
Узима јабуку и лиже је.
Наилази Адам и са жуђењем
посматра човечицу:
Зашто се нагињеш кроз те прње?
Она му пружа јабуку.
Адам индолентно посматра Еву
тј. бога, тј. змију и одлази.
Одлази растужено.
Бог се расрди, преруши се у Адама
и прихвати понуђену руку греха.
Прави Адам и Ева и даље шетају вртом.
Ћутке.
И сањају нас.

4.

Волео бих када бисмо били као Он,
рече Адам. седећи пред ТВ екраном
и с горчином у гласу угаси цигарету
Тек упаљену.

Не буди смешан и декадентан. Он,
Он је јединствен, рече Хева,

А и нама није тако лоше, додаде
пуних устију

Хоћеш питу од јабука?

Мука ми је од јабука! одбруси Адам

Додај ми онај даљинац.

Ева му подмеће питу.

Овај загризе мислећи да је даљинац.

У моменту га савлада сан.

У кућу хрупџ мир.

(II наџрага)

У зборнику *Лирска бдења* заступљени су: Весна Цимбаљевић, Милета Аћимовић Ивков, Љиљана Ђук, Хамид Исљами, Софија Јовановић, Јасмина Надашкић-Ђорђевић, Милутин Ђуричковић, Тони Пердић и Радмила Тодић-Вулићевић.

1996. није било песничких сусрета Дани Гордане Тодоровић. Међутим, одржан је Други међународни симпозијум *Етно-културолошке радионице* у организацији *Народној универзитетској*, који је као пратећи програм имао реализацију и књижевне вечери. Уместо песничких сусрета *Дани Гордане Тодоровић*, 26. октобра 1996. године отворена је *Уметничка колонија* у селу Извору, у обновљеној кући песника Русомира Арсића. На овом скупу који је окупио већи број научних и културних радника и

мештана овог села, представљене су две нове књиге сврљишких песника, Милена Миливојевића и Русмира Д. Арсића. О Арсићевој књизи *Љубав се и црџа* и књизи Милена Миливојевића *Нећу више да се иџрам* говорили су Вилотије Вукадиновић, професор Филозофског факултета у Нишу и Сергије Лајковић, уредник зајечарског листа *Тимок*. Књижевник Зоран Вучић говорио је о сврљишком књижевном кругу који окупља песнике рођене у сврљишком крају. Стихове су говорили песници из Ниша, Књажевца и Зајечара, али и сврљишки песници: Зоран Вучић, Радослав Вучковић, Милен Миливојевић, Љубинко Велојић и Русомир Д. Арсић. Приређене су и две изложбе: академског сликара Мирослава Анђелковића и вајара Горана Вешовића. *Уметничка клонија Извор* написала је конкурс за најуспелију дечју причу на који се јавио значајан број аутора. Жири, Воја Марјановић, Тихомир Петровић и Душан Поп Ђурђев одредили су најуспелије радове. Сачињен је Зборник који је сачуван у дигиталној форми, али још увек није угледао светлост дана.

ЧЕТРНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1997)

С обзиром да је усвојен предлог Удружења књижевника Србије да Скупштина општине Сврљиг додељује књижевну награду за животно дело истакнутим женама писцима, на овој песничкој смотри додељене су две врсте награда:

- 1) награде за циклус песама
- 2) награда *Гордана Тодоровић* за животно стваралаштво жена.

Песничка награда за циклус песама манифестације Дани Гордана Тодоровић

Гости ове манифестације били су Добрица Ерић и Срба Митровић. Публика је тада могла да се упозна са поезијом победника, али и гостујућих књижевних стваралаца. Жири: Злата Коцић, Иван Растегорац и Зоран Вучић су након детаљног прегледавања приспелих циклуса песама донели мишљење да овог пута нема изразито индивидуалне песничке појаве те се додељују само друга и трећа награда. У сали библиотеке Народног универзитета уручена је награда за циклус песама: друга награда припала је **Биљани Тричковић** из Пирота (шифра *Ружино дрво*) а трећа **Бошку Ломовићу** из Горњег Милановца.

Књижевно поподне четрнаестих по реду песничких сусрета одржано је у основној школи *Добрила Штамболић* у Сврљигу. Стихове су казивали Зорица Арсић Мандарић, Добрица Ерић, Радомир Андрић, Русомир Арсић и награђени песници песничке манифестације *Дани Гордана Тодоровић*, Биљана Тричковић и Бошко Ломовић.

Биљана Тричковић рођена је 1954. године у Нишору код Пирота. Пише поезију и прозу. Живи и ради у Пироту. Објавила је збирке песама: *Агађо* (Београд 1995) и *Бициклиста ружиног крста* (Пирот 1998) и *Два реића увис* (Пирот 2009).

БИЦИКЛИСТА РУЖИНОГ КРСТА

Мистификујем:
безвремено.

Члан реда Мале браће
еванђеоских бициклиста
Ружиног крста,
фанатик /де/мистификација
и бескрајних трка,
возим бицикл,
разбијам часовнике
и огледала,
суптилно кривотворим –
изричем истину.

Верујем у Розенкројцову
метафоричку пројекцију,
негирам Горе и Доле.
Непрестано окрећем педале,
вежбам одлазак у вертикални гроб
где се очи не затварају.
Демистификујем:
безвремено.

БУНИЛО РУЖИНОГ КРСТА

Лудило,
празнина
/Не/разум.

Не хули
на Крст,
буну се Разум.

Лудило,
понавља
/Не/разум.

Навијена играчка
када ће стати?!
У буну /не/свести
ружино зрно клија.

ВАТРА РУЖИНОГ КРСТА

Усне говоре,
око замку разапиње,
ватра /п/остаје.

Знано, знано боли,
незнано, незнано не боли,
ружино дрво вери,
тако ми крста његовог,
болеће, занавек – ватра.

(II награда)

Образлажући одлуку о додели треће награде Бошку Ломовићу, Зоран Вучић (члан жирија) је записао: *Бошко Ломовић, њесник и њриповедач објавио је више књижевних дела; Ломовић је изразио даровити њисац, од које се моју очекивају још зрелија остварења.* И наравно, предвиђања нашег жирија била су реална, данас Ломовић спада у ред плодних српских писаца.

**ПЕТНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(1998)**

Југословенска манифестација књижевног стваралаштва одржана је у Сврљигу 16. и 17. новембра 1998. године, а организатор смотре био је Народни универзитет. У документу који је потписао Организациони одбор и књижевник Зоран Вучић наводи се да су ову манифестацију остварили књижевни ентузијастички и поштоваоци дела Гордане Тодоровић, знамените српске песникиње рођене у нашем крају. Књижевно дело Гордане Тодоровић, иако прерано заокружено и окончано, заузима постојано место у српској књижевности, а ова књижевна смотра која негује спомену на њу има трајан циљ да открива и афирмише даровите и недовољно познате књижевне ствараоце из наше земље и наравно, да подстиче интересовање за књижевну реч.

Петнаести јубиларни сусрети песника финансирани су делом од спонзора и помагача, и делом новчане помоћи од стране Министарства културе Републике Србије. На конкурс за циклус песама јавио се значајан број аутора, преко седамдесет.

Ове године додељене су: награде за циклус песама коју даје Народни универзитет Сврљиг и награда *Гордана Тодоровић* коју додељује Скупштина општине Сврљиг за целокупно стваралаштво жена писаца.

Добитници награде за циклус песама манифестације *Дани Гордане Тодоровић*: прву награду равноправно деле **Љубинко Дугалић** (шифра *Први децембар*) и **Бошко Ломовић** (за циклус песама под шифром *Нострадамус*), другу награду добија **Горан Лабудовић Шарло** из

Врбаса (шифра *Хенри морейловац*); трећу награду равноправно деле **Драгиша Мацгаљ** (шифра *Спожер-Шшиишарица*) и **Миодраг Димитријевић** (шифра *Ваја 89*).

Љубинко Дујалић рођен 1958. године у Годовићу, у близини манастира Студеница. Објавио збирке песама: *Умивање кишом* (1987), *Телесна топографија* (2005), *Квадрат* (2011), *Силазак на земљу* (2012), *Пилуле за ћушање* (2013), *Јабука* (2014) и *Корекције хода* (2016).

Живи и ствара у Краљеву.

ГРДИЦА

у вене закључан
око очију обигравам.
купујем ваздух
по којем летим.
купујем вирове
по којима се јуначим.
купујем све што је моје.

моје очи
никада неће бити мале
и непокретне.
нико их неће погледати
а да их не усни.
моје очи су кошуље
са рукавима
обавијеним око тела.
за копрцање
и потрошњу крикова.

у вене закључан
око очију обигравам.
верујем у море
од уплаканих китова,
у море које потопљене
бродове претвара
у пешчане часовнике.

никада нећу сазнати
зашто сам овако преживео.
пробуђен недостајем
створитељима,
уснуо по венама тумарам.
зашто нове не изникну.
само крв је крв,
све остало су течности.

ПРОГОРЕЛИЦА

сакрићу руке
у хладне рукавице.
купићу капут
да јасније заборавим
несташлуке лета.
немилосрдан бићу
према ведрим
облацима
и срамежљивим
шулама.
кад заспим у реци
и пребројим
белутку рибе
знаћу колико је времена
протекло између кривих
огледала.

скинућу маску
и кукавичја јаја
скакутаће око мене
као отргнута
штенад.
и након свега
бранићу се
ћутањем
пред органима
надлежним за сузбијање
илузија.

(I наџрага)

Бошко Ломовић (Брезна, 1944) професор је српскохрватског језика и књижевности народа Југославије, а по занимању новинар и књижевник, који је до сада објавио више од двадесет збирки песама за децу и одрасле, романа и приповедака. Своје песме почео је да објављује још у ђачким годинама.

Прву збирку песама *Сенке времена* издао је 1967. Године. За одрасле је објавио и збирке песама: *Пред нирваном* (1993), *Томбе ла неџе* (1997), *Песме и љјесме* (2010). Посветивши се прози објавио је и збирке приповедака *Чари Пауле Пречисте* (1980) и *Црни скакач на цб* (1983), *Милионер* (1989), *Јелена, мајка које нема* (2012).

Публиковао је збирку песама и прича за децу *Заљубљени бицикл* (1984). Иза тога ће уследити низ збирки песама за децу: *Рађање љјесме* (1985), *На слово, на слово Љ* (1987), *Неџџо важно* (1990), *Наџаша из џређе клуџе* (1994), *Мирјана нема љојма* (1995), *Мој отац продаје*

шуму (1997), *Шта ћу ја у Шанџају* (1997), *Пишај моја браћа* (2004). Ломовић је написао и неколико романа за децу: *15 дана ферија* (2010), *Дечак са кључем о врати* (2011), *Видовића Ана или зашто смо украли мајарица*, (2012).

Књижевна и ликовна критика: *Чишах, њедах, записих* (2006).

Публицистичке књиге: *Хајдук Бојовић* (заједно са М. Поповићем, 1970), *Црвена ниш коридора* (1999), *Књига о Дијани Будисављевић* (2013).

У Србији и другим земљама бивше Југославије освојио је чак 160 награда. Његове радио драме емитоване су на Радио Београду и Загребу, док су му многе песме и приче објављиване у листовима и часописима на словачком, јерменском, румунском, бугарском, македонском, турском, енглеском (у Индији) и мађарском језику. Добитник је више значајних награда („Иво Андрић“, „Зија Диздаревић“, „Лаза Костић“, „Булка“, „Маслинов венац“ и друге).

ПОСЛАНИЦА

О Дарвине
О Јахве
Врати ме у шпиљу
Врати ме на дрво
Врати ме у воду

Врати ме у мајмуна
Мајмуна у камилу
Камилу у шишмиша
Шишмиша у ждрала
Ждрала у рибу
У морску салату
У парамецијума
У слузну проторлазму

О Дарвине
О Јахве
Врати ме у Египат
Врати ме у Галилеју
Врати ме у Ханаан

Врати ме на прву страну
књиге постања
Где је Земља пуста и празна
И где само Дух Твој
Лебди над водама.
Да пођем из почетка –
Другим путем

АНАТОМИЈА ГАВРАНА

И без хрта хитроногих
И без сивих соколова
Прогонисмо црну птицу

Опколисмо црну птицу
И са земље и са неба
Пинцетама моноклима
ступицама скалпелима
Љутом глађу
Танком надом –
Зграбисмо је.

Изделисмо црну птицу
Црно перје ткачницама
Да разбоји не дангубе
Бело месо фармацији
За пилуле дуговечне
Птици око извадисмо
За циновске телескопе

Крв род луром разложисмо
 Ископасмо из ње гвожђе
 Упослисмо железаре
 Лобању јој отворисмо
 Мисао јој уловисмо
 За чирове комрјутерске
 Кљун и црева
 И кост сваку
 Цигерице и тестисе
 Све сместисмо у конзерве –
 На концу јој гласне струне пререзасмо
 Да не може крај најавит' кад нам дође

(*1 наїрага*)

Горан Лабудовић Шарло је рођен 1970. у Врбасу. Данас је један од важних српских писаца. Објавио је девет књига поезије и два романа. Заступљен је у антологијама: *Пелуг светиа* Пере Зупца, Антологији Милоша Јанковића *365 Љубавних*, *Винојев* Радомира Андрића, *Антологији српске поезије* Ненада Грујичића, Антологији *Призрене ствари* Леле Марковић и Радмиле Кнежевић, Антологији *Гласници невиђеног* и *Пушеви после* Дејана Богојевића и Душана Стојковића, Антологији *Најлепше љубавне песме српског језика* Данила Јокановића, Антологији *Прва књига Машице српске 1957–2007*, Антологији *Знам да нас има* Небојше Деветака, Антологији нове српске поезије *Андрее Беате Бицок*, Антологији *Фигуре у шекспиру – трагови у фокусу* Миљурка Вукадиновића и Видака М. Масловарића Песме су му превођене на енглески, француски, украјински, руски, словеначки и

русински језик. Поезију и књижевну критику објављује у домаћим и иностраним часописима и књижевној периодици. Горан Лабудовић Шарло добитник је прве награде за необјављени песнички рукопис Шумадијске метафоре (1999), награде *Злаћна сова* Завода за уџбенике и наставна средства (Бањалука) за најбољи необјављени роман за рукопис *Ветрушка у данима неба* (2019). Члан Удружења књижевника Србије.

СВЕТОМ САВИ

У тајном манастиру
малени звоник
где Свети Димитрије
Свети Јован и хајдук Станко
бацају камена с ` рамена.

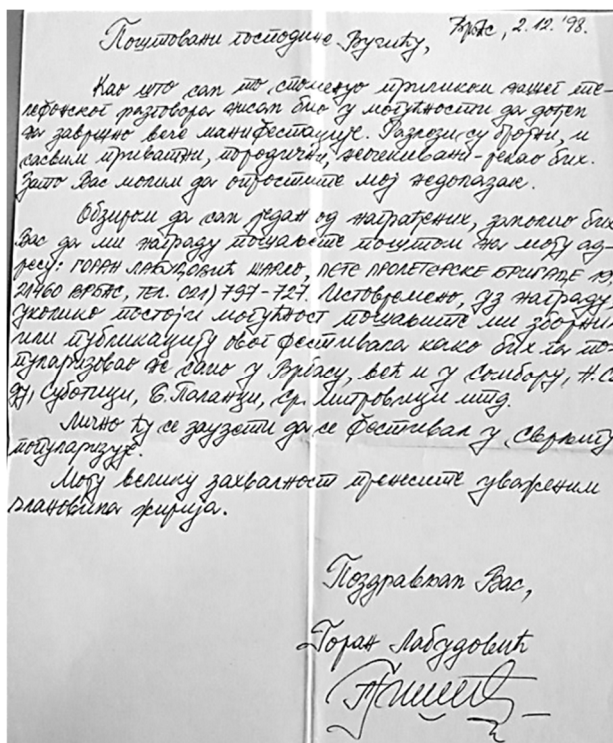
Веома су гласни,
па се чују њихови
унутрашњи гласи.

Врт манастира скрива
дрво лимуна
са формираним плодовима.
Овде крепим себе
пре повратка
у нешто апсолутно.

(II награда)

Аналитички приступ сагледавања послатих радова, усаглашеност контрадикторних мишљења, ефикасан и озбиљан рад жирија, организација манифестације са топ-

лим пријемом учесника, свечаност отварања, континуитет одржавања, неговање односа поштовања према културним посленицима и њиховом стваралаштву и раду, али и према културној традицији сврљишког краја уопште, изродио је однос пијетета према овом културном догађају. Да је награда истински узбудљив доживљај за књижевни свет и довољан разлог за њену важност и кредибилитет, показују и реакције учесника, њихова мишљења и намере. С обзиром да је био спречен да присуствује додели награде, Горан Лабудовић Шарло, обратио се писмом захвалности једном од организатора ове песничке манифестације, Зорану Вучићу:

Писмо Горана Лабудовића Шарла књижевнику Зорану Вучићу

Драгиша Маџаљ рођен је 1938. године у Мојковцу. Спада у ред значајних црногорских писаца. Преминуо је 2006. године.

Драгиша Маџаљ је писац, који није у нашим смутним временима прочишћан, нији је његово дјело на ваљан, критички начин валоризовано, али, постојано, ријеч је о једној јединственој књижевној авантури, о једној искреној и чистој, истовједној, тошово калуђерској форми... Није само књижевно дјело Драгише Маџаља особено, и његова личност зрачила је особеношћу, за коју сам ја вјеровао, да представља савршено осјећање мјере... (Бећир Вуковић, Слово језика српскога, Никшић, август 2006, стр. 90)

НОЋНИЦЕ

1.

Затекнем себе често
у кожи сибирског вука:
жут од бестрага и прашине
предао се пустињи и урлику.

Од недавно почеле и лисице
да иду за мнош – сустопице
не више као некад – крадом
расту им просто зазубице
за мојом утробом.

Али нећу издржати
чекајући прилику:
издаће их похлепа
за насладом
као и све лисице.

2.

Чује се како дежурна сестра преврће листове
неке књиге, вероватно љубавне,
једино се оне читају овде, у болници,
где нам редовно Ваде крв
у сјају дугуљасте епрувете.

Слутим јој округла колена и дуге листове
ногу што су летос таласале море
у наручју сунца и снопу мушких погледа.

Сутра је, кажу, празник – Дан болнице!

У чија ли се срца уписује

та протоколарна слава?

Хоће ли нам дати неко друго,

празнично лице,

натаћи нам какво цвеће, уместо глава,

па ако нас не поберу нежне женске руке,

осванућемо као купа рано помрлих трава.

Позвали су и овдашње сликаре,

да за наше болесне дамаре

одаберу ведре боје.

Нешто као код Милене Павловић–Барили:

осмехнут пастир у врбовој сени,

а вече је, шуште ветрови

и кроз њих плачу негде заточени.

Ех, да је жив Бранко,

па он да нам дође,

да нас мине жеља

од баште сљезове боје.

А уз то, да је још и рано пролеће,

па да је неко вешто загари,

да нас земља мирисом бразде послужи

и погледа млада жене,

над њом раскорачена,

с белим стегнима што стежу

похотну ружу од карабоје.

3.

Јавља се опет онај из Јошанице,
најављује повратак елементима.
Све је чисти лед, депресија,
што белину блажи.
Соба у којој непомичан лежи,
дише као распорен бик,
креће нека нова енергија.
Звечкају домине, црно-бела недеља
стоји непомична, одељена
свим могућим варијантама од весеља,
горда, као краљица на шаховској плочи:
ловци су појели сами себе,
а белом коњу низ гривну точи
црна кружница – формула празнине.

(III наџрага)

Верној публици, представили су се Миодраг Димитријевић, Љубинко Дугалић, Бошко Ломовић, Милен Миливојевић, Иван Јоцић, као и гости – песници, учесници програма Манифестације: Адам Пуслојић, Радомир Андрић и Предраг Богдановић из Београда, Миња Илијева и Русомир Арсић из Ниша и Обрен Ристић из Књажевца. Након Лесковца и Ниша и у Сврљигу промовисана је књига *Мајтерњи језик*, која представља антологију савремене дијалекатске поезије, приређивача Зорана Вучића. О овом значајном делу говорио је Саша Хаџи Танчић.

ШЕСНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1999)

Те ратне године ипак су 24. септембра одржани песнички сусрети *Дани Гордане Тодоровић* под називом *Година сврљишких стваралаца*. Програм је подразумевао пријем учесника, завичајних песника у Скупштини општине и промоцију новог издања *Сврљишких одломака јеванђеља* и избора песама песника Сврљижана *Сневања и Бгења*.

2000. године песничка манифестација није одржана због 5. октобарског преврата у Србији. Од тог преокрета многи су очекивали бржи друштвени развој у свим сферама друштва па и култури. Нажалост, испоставило се да је то била само утопија, а свеопшти дугогодишњи утисак може се најблаже дефинисати као разочарање. Након ових наизглед крупнијих друштвених промена са више оптимизма кренуло се у припреме за наставак одржавања традиције у култури Сврљига уопште, па и реализације ове песничке манифестације. Од представника новоформираних државних органа очекивала се несебична подршка.

СЕДАМНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2001)

Одржавање седамнаестих књижевних сусрета *Дани Гордане Тодоровић*, предвиђено је за 28. и 29. јун 2001. године, са напоменом да ће резултати конкурса бити познати средином јуна исте године.¹⁹ Пре почетка Сусрета предвиђено је саопштење имена треће по реду, добитнице књижевне награде *Гордана Тодоровић* (за укупно књижевно стваралаштво женама) коју додељује Скупштина општине Сврљиг.

Према трошковима предвиђеним Финансијским планом за ову манифестацију (142.000 динара), за штампање *Зборника награђених и похваљених љрича* предвиђена је сума од 20.000 динара. Организациони одбор Сусрета писаца *Дани Гордане Тодоровић* (у истом *Захтеву*) каже да ће се део потребних средстава обезбедити *из буџета Општине и од дародаваца и љомајача, али ће добар део средстава недостајати*. Не зна се да ли је Министарство за културу Републике Србије упутило неопходну помоћ за реализацију програма манифестације. Зна се да Зборник награђених и похваљених није публикован, што наводи на закључак да је помоћ или изостала или није била адекватна потребама.

2001. године активно је радио Књижевни клуб *Гордана Тодоровић* који је окупљао око тридесет млађих књижевних стваралаца који су се својим даром потврдили у књижевној периодици и првим песничким књигама. Клуб је водио књижевник Зоран Вучић.

¹⁹ Славиша Миливојевић: Захтев за финансијску помоћ у организовању седамнаестих књижевних сусрета *Дани Гордане Тодоровић* (Министарству културе Републике Србије), Сврљиг, 4. 5. 2001.

ОСАМНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2002)

Поред обавезног уручења награде, програм 18. књижевних сусрета састојао се од ликовне изложбе, музичког програма за младе, вечери посвећеној добитницима награде за циклус песама и представљања првог броја часописа *Бгење* (26. децембра). Манифестација је трајала од 24. до 27. децембра; почела је ликовном изложбом, а окончала се свечаним уручењем књижевне награде и богатим програмом. О часопису, његовом значају за локалну заједницу, али и српску књижевност, говорио је главни и одговорни уредник Зоран Вучић и помоћник главног и одговорног уредника Радослав Вучковић; представљени су и остали уредници: Злата Коцић, Горан Максимиовић, Обрен Ристић, Дамир Јоцић и Драги Петковић.

На конкурс за циклус песама млађих песника до тридесет година, жири у саставу Зоран Вучић, Радослав Вучковић и Дамир Јоцић, донео је одлуку да од приспелих радова, награди и похвали следеће циклусе песама: прва награда **Озрену Петровићу** из Медошевца за циклус песама *Свети око себе*; друга **Далибору Филиповићу** из Књажевца (циклус песама *Протон*); трећу награду добила је завичајна песникиња **Маја Милошевић** (Сврљиг) за циклус песама *Дечак се иџра џушком у дво-ришћу*. Награде су додељене 27. децембра 2002 године.

Озрен Пејровић, рођен је 1972. године. Један од победника и на конкурс за прву збирку и есеј о Дису. Објавио је збирку песама *Прелазно доба* (Чачак, 2004). Живи у Медошевцу код Ниша.

ТВ

Он је за тебе био јад и остао
али због лавежа
дежурног комшијског ротвајлера
то нико никад није чуо
шибао те вукао по блату
чупао нокте хранио нејодираном сољу
но сузу није искамчио
понекад је био добре воље
усмеравао је напон
право у твоје посустало срце
које обично одмараш на симсу
на истинску жалост
никад није одмарао
кад би почео да зева
након недељног умивања
његовог мрког киклопског ока
шамарао је ушима ролетне певушећи
дечју биралицу за игру – жмурку
бивао је раздраган
причао је омиљену причу
о павијанима са обода Калахарија
који краду кукуруз Бушманима

са рукама полуделим од журбе

СВЕТ ОКО ТЕБЕ

Кад гомила притисне жамор
шикља низ еустахијеву трубу
пакујеш се крећеш узводно

трну зуби од празних речи
крв се даје за обећања
очи испадају због заклетва

упињаш се да затрпаш изворе
гуташ даљински управљач
да одмориш мозак срце руке

испијаш громове нуклеарни отпад
ритам нехармоничне музике но уста
су сува ноге непријатно знојаве

твој напор је у збиру залудан
жуљеви су постали састајалиште
опаких бактерија и плувача

ЛОНАЦ, ЛОНАЦ, ЕКСПРЕСНИ

Моје поцинковане уши региструју само
експлозију. Ево како је то почело:
Стигао сам са неуморне покретне траке
право на усијану плотну у велику
кухињу са бубашвабама на првом одоздо
мезанину небодера. Памтим да су дан и ноћ
тумарале чудне особе у белом витлајући
зубатим ножевима и углачаним сатарама.
Дојили су ме псовкама трубачима јецајима.
Онда су седали на моју отворену главу
широким поклопцима.
Да не порастем и ништа не испричам.

(I наїрага)

Далибор Филиповић Филип је рођен у Бору 02. 11. 1976. године. Пише прозу, поезију, хаику, лирске записе, афоризме и кратке приче. Радове објављује у многим домаћим и иностраним часописима. Његово стваралаштво и успеси забележени су у преко 100 новинских чланака и у документарном, кратком филму *Дај да будем слово*.

Добитник је преко 60 награда и признања на домаћим и иностраним конкурсима. Песме су му преведене на енглески, бугарски, румунски, словеначки језик. Уредник/издавач преко седамдесет књига. Утемељивач нове авангардне форме: НЕО-СОФИЈА (колажна поезија).

Аутор је књига: *Дај да бидем слово* (1997), *Нема краја ноћи* (1998), *Еле* (2000), *Предворје зеница* (2002), *Анџолоџија савремених њесника Књажевица / коаутор* (2003), и *Узвик из средине реда /Нео-софија* (2005), *Фото-монографија књижевног клуба Бранко Миљковић* (2006), *Мали Бој: Фото-монографија поводом њешнаесет година књижевног рада Дејана Бојојевића* (2006), *С оне стране* (2007).

Члан је КЗЈ *Београд*, Књижевног клуба *Бранко Миљковић* Књажевац; *Инорог* (Бор), *Акџ* (Ваљево), *Арџ алџер* (Пирот). Живи и ствара у Књажевцу.

ПРОГОН

(Радомиру Андрићу)

НА НИЗБРДИЦИ У ТЕК САЗИДАНОЈ КУЋИ НА
ЗАБРАЊЕНОМ МЕСТУ
ПРОМИЧУ СЛИКЕ НАЈДРАЖЕ У ЗИМСКОЈ ПРИЧИ
ЛАМПА СКРИВАЛИЦА
И УЧЕЊЕ О САМОЋИ СА РУКАМА ИЗА ЗИДА НА
ГРАНИЦИ ВИДОКРУГА
ВЕЧИТА ТРКА У ЛЕТУ ДО НЕМОГУЋЕ ВИСИНЕ

ПОД ОРАХОМ ИСПОД СНЕГА ПОСЕЧЕН ВОЋЊАК
У ЊЕМУ КУРЈАК ДВОГЛАВИ – ПЛАМЕН
СУМАНУТИ
ЗАСЕДА – ИШТЕ АНЂЕЛА ЗА ДОРУЧАК

ПОСЛЕДЊИ ЦРЕП И ТИХИ ОДЛАЗАК НЕИМАРА У
ВИДУ ДОСЕТКЕ
ПРЕОБРАЖЕЊЕ – СНЕНО ДЕТЕ НА КУЋНОМ
ПРАГУ
АЛ` ПРЕТЕСНА ВРАТА – ОДБРАНА ЛУКАВА

У ЗАВРШНОМ ЧИНУ ВЕЛИКЕ ПРЕДСТАВЕ
СОПСТВЕНО БЕСНИЛО ИЗЈЕДА ДВОГЛАВО
ЧУДОВИШТЕ
ШУГАВА МУ ОВЦА РЕЧИ КИДА

НА КРАЈУ – БИЧ И БУБАЊ ОВАЦИЈЕ НАРОДНИХ
ЦАРЕВА
КОЈИМА ЈЕ БОЉЕ ДА ЗАУСТАВЕ ДАХ

.....

у ризници заувек откључаног вида
прогони нас клупко слепог божанства
у црној кутији где нема неба
постаћемо сенка многих који ћуте – што тише
и ГЛЕ п
о
н
а
д нас весела трава

(II наїрага)

Маја Милошевић
(Сврљиг)

**ДЕЧАК СЕ ИГРАО ПУШКОМ
У ДВОРИШТУ**

Два су врапца живела у шуми.
Сами.
Били су пријатељи од рођења.
Заједно су се сукобили са животом.
Уклањали камење са пута.
Заједно.
Заједно.
Задовољни својим животима.
Обећавали су да ће умрети
као што су и живели.
Тако су говорили.
Без размишљања.

С јесени шума је посечена.
Један од њих је повређен.
Умирао је.
Његов друг је побегао,
сам.
Рањени врабац се молио
за живот свог
још довољно неодмаклог друга.

Могао је да се врати.
Али не,
то није био његов избор.
Знао је да ће лакше сам.
Летео је брже.
Дошао је у град...
Дечак се играо пушком у дворишту.

(III наџрага)

**ДЕВЕТНАЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2003)**

На књижевној смотри *Дани Гордане Тодоровић* одржаној 15, 16. и 17. октобра 2003. године додељене су: награде за циклус песама и награда за остварено стваралаштво књижевницама.

На деветнаестој књижевној смотри *Дани Гордане Тодоровић* за циклус песама јавило се 130 песника из Србије, Црне Горе и Републике српске, што јасно указује о стеченом високом реномеу међу млађим ствараоцима.

За циклус песама награде су припале: **Зденки Газиводи** (прва награда); **Александру Шаранацу** из Крагујевца (друга); **Оливери Вуксановић** из Чачка (трећа награда). Похвалу за високи књижевни квалитет циклуса песама добили су песници: Јелена Димитријевић из Параћина, Марко Вуковић из Крагујевца, Јован Поповић из Панчева, Станислав Гавриловић из Бањалуке, Гордана Тасић из Ниша, Милован Станковић, Искра Пенева, Бистра Илин-Шећеровски из Београда и Маја Милошевић из Сврљига.

Зденка Газивода
(Београд)

ЛАН

Носим бело ланено одело. Као
Дубровчанин,
дошетао сам је до градске каване
на кафу. У белом.

Ја наручујем сладолед: ванила
малага
и кугла шлага; и шлаг је бео.
Некад се служио у ћасама

од метала као да су из мензе
сладолед
и у оном граду, поред реке –
Кад бих почела да набрајам:::

Лето и
Београд град! Лето и
Лондон град! Лето и
Куско град! Цетиње град!
Малага град!

Зима и
уста помодре, боје су
цвета лана који нека
бака трла – Трла баба лан
да јој прође дан!

А ја, на забитом раскршћу
прашњавом
седим на камену, у белом
ланеном оделу. И чекам ђавола

на раскршћу. Често је лепог лика
ђаво
али не буним се. Помало имам
мушки укус: Није важно шта је у глави.

АДИДАС АБЕБА

Три улице распоређене као
три црте
на патикама. Трчим
једном од њих.
Средњом.

Петe су пробиле ђонове. Сада
гребу асфалт, успут
самоповређујући се. Грабим
напред. Маратонски.

Неко саобраћа и
паралелним улицама. Ја то не знам.
Стављам на главу
белу повезачу – штити ме од сунца.

Када сам већ
дугопругаш: да искористим
три пруге (нису распоређене као
три црте
на патикама) Пруга

Београд – Бар. Венеција
– Истанбул, линија

Оријент Експреса. И
Адис Абеба – Цибути.

(I напрага)

Александар Шаранац, рођен је 1974. године у Крагујевцу. Пише поезију и бави се превођењем са пољског и на пољски језик. Објавио је књигу песама са Николом Живановићем *Алеја часовника* (Крагујевац, 1998).

Објављује од 1995. и досад има четири књиге поезије и већи број књига превода, антологија. Добио је двадесетак награда, од којих су најзначајније награда Фестивала југословенске поезије младих у Врбасу, као и *Српско ђеро* у Јагодини и *Злајсна сџруна* у Смедереву. Дobar је познавалац пољске књижевне сцене.

Шаранац највећим делом представља генерацију која је 1986. године основала часопис *Бру Лион* (Писмо Носом) и која је извршила револуционарни преокрет у пољској књижевности. Од 1989. године часопис се полако гаси, а већина аутора прилази етаблираним гласилима новог поретка насталог после пада комунизма.

Добитник је и друге награде на конкурс песничке манифестације *Дани Гордане Тодоровић*.

ПОХВАЛА ЧОВЕКУ

Леп си, човече,
Дивља животињо,
Последњи окрутни сине хаоса.

Лепе су ти руке
Ослоњене на тастатуре рачунара,
са ноктима исеченим кратко
Да не сметају при куцању;

Леп ти је профил загледан у екран
И зуби што жваћу сендвич –
Твоју усамљену вечеру.

Такав си миран,
Притајен,
Наизглед невин.
Али кад ти се жеља јави у грудима,
Када се страст разбукта у теби,
Негде неко умре.

Кад год ти на нечему око чежњиво застане –
Негде неко умре.

Желим да будем ту
Када та смрт буде твоја.

Поћи ћу са тобом у олују,
У бродолом,
Да осетим како се
У узалудним напорима
Расипа твоја невероватна снага.

Поћи ћу са тобом на врхове планина
Одакле се пружа
Бескрајна жеља за летом,
Ма какав кратак био.

Леп си, човече.
Застајем пред огледалом
И мирно то изговарам.

(II наїрага)

Оливера Негељковић (рођена Вуксановић) рођена је 19. јуна 1973. године у Чачку. Након завршене Гимназије у родном граду, дипломирала је на Групи за српско-хрватски језик и југословенске књижевности на *Филозофском факултету* у Нишу. Књижевним радом почиње да се бави 1995. године.

Поред збирки песама објављује есеје и књиге за децу. Као библиотекар почиње да ради 1999. године у Градској библиотеци *Владислав Пејковић Дис*. Бави се и библиографским радом. Аутор је низа публикација које представљају прилоге за библиографију значајних савремених песника (Милосава Тешића, Радмиле Лазић, Мирослава Максимовића, Милана Ђорђевића и Саше Радојчића).

Објавила је збирку поезије: *Водени цвети* (Чачак, 1996) која је као рукопис награђена на 33. Дисовом пролећу; књигу *Светиљка за Александра Ристиовића : биобиблиографија* (Чачак, 2012) и више радова који осветљавају дело знаменитих стваралаца из српске књижевне прошлости (Владислава Петковића Диса, Данице Марковић, Драгослава Грбића, Стевана Луковића, Косаре Цветковић, Милице В. Мишковић, Десанке Дугалић, Радоја Јанковића, Злате Коцић и других; *Лирика Аца Шойова* (Ниш 1998), *Смисао самоће у делу Исидоре Секулић* (Ниш, 1999); *Прибор за чишање* (Краљево, 2002), *Срце и кажипрсти мој мали су прибор за чишање* (Краљево, 2002); *Сувласници белине* (Београд, 2006).

Поезију и есеје је објављивала у књижевним часописима и листовима Књижевни магазин, Летопис Матице српске, Кораци, Поља, Београдски књижевни часопис,

Мостови, Повеља, Сент, Траг, Наш траг, Бдење, Међај, Исток, ProFemina, Дисово пролеће и др. Песме су јој превођене на пољски, шпански, македонски и руски језик. Живи и ради у Чачку.

ДОМАЋА РАДИНОСТ

Нисам пунила јастуке перјем из сопствених крила,
а ни на мртво увезивала чворове живота.
Очицу по очицу нисам хеклала празнину,
нити под кожом маст у девет препирала вода.
Нисам сољу белила мрље од олова и кармина,
нити сам као модлом служила се срцем.
Нисам од коштица готовила слатко,
ни намотавала конач за шивење рана.
Нисам припијала хладну нити уврелу пену,
нити абажуре обдан крпила за улична светла.
Ни босиљак сејала нисам, ни друго зачинско биље.
И нисам пустила домали дужи од кажипрста.
Поваздан скршена, ја чекала сам
мушке озебле као што чекају руке.

(III наџрага)

У оквиру програма *Дана Гордане Тодоровић* представљен је најновији број часописа за књижевност, уметност и културну баштину *Бдење* (3/4; 2003). На посебној вечери било је речи и о књижевном стваралаштву Гордане Тодоровић, а о њеној поезији говорио је Славољуб Обрадовић, професор Филозофског факултета у Нишу.

ДВАДЕСЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2004)

Двадесети јубиларни *Дани Гордане Тодоровић* одржани су средином октобра 2004. године, сакупивши значајан број књижевних стваралаца и песника млађе генерације који су награђени на конкурс за циклус песама. У оквиру смотре представљена је и прва збирка песама *Раскорак са сенком* младе сврљишке песникиње Маје Милошевић, која је претходне године добила прву награду *Лимских вечери поезије*. О књизи је надахнуто говорио књижевни критичар Петар В. Арбутина.

Према одлуци жирија за циклус песама, који је радио у саставу Зоран Вучић, Радослав Вучковић, Дамир Јоцић и Иван Вишевски, награде су добили: **Ненад Максимовић** из Бора (прва награда) **Далибор Филиповић Филип** из Књажевца (друга); трећа награда припала је **Гордани Тасић** из Ниша. Завидном књижевно вредношћу, по мишљењу жирија издвојили су се циклуси песама Милоша Митровића из Младеновца, Драгише Марковића из Житковца, Дејана Богојевића из Ваљева, Данијела Игњатовића из Сврљига, Тамаре Жикић из Књажевца, Бобана Максимовића из Београда и Маје Милошевић из Сврљига.

Уз разрешење шифре и адресу, првонаграђени Максимовић послао је и своју биографију:

Ненад Максимовић рођен је 1977. године у Бору. Објавио је једну књићу песама „Врч“ (ШРИФ, Бор 1996). Као средњошколац добио је *илакешу* Момчило Насићасијевић за освојено *прво место* на *Шестим песничким сусретима средњошколаца Југославије*. *Добитник* је још неколико *признања* и *песничких награда*. *Заступљен* је у више зборника и часописа, не само својом *поезијом*, већ и *кратким причама* и *есејима*. *Студирао* је *филозофију*. *Живи и ствара* у Бору.

ВАРИЈАЦИЈА

Милостиви Господ не прашта кривицу значења. Низ
бучне улице
Протичу брзи дани и вртлог што клизи низ град с
лакоћом нас
Однесе. Речи су пребрзе да би их заустављали и
исувише јефтине
Да их не би продали или купили. Лед се олично
продаје упакован
У искричаву амбалажу, зашто би се онда трудили,
зашто не би
Трубили у олуке и уживали милост Господњу?

*Али не! Не бежи у тунел душе мој светили!
Усправи се! Ти си онај што души даје њлам!
Не њосустај ѡпред њим демијурѡм што би да све
значење ѡретвори у знак!
Не дозволи да ње обузме својим жаром што хлади!*

*У лед се ѡретвара свети!
Сав жар овој светиа је лед.*

Милостиви Господ не прашта пламену кривицу
Јер је папиран Дух његов и само му пламен може
одузети
Моћ стварања светова. Моћ растварања светова.
Велики Председник
Над председницима даде нам смех наместо осмеха,
кез наместо
Саосећања, зев наместо сећања, типку наместо
додира...

Велики председник над председницима кажњава
награђујући, надзире

Допуштајући слободу. Бирамо наместо да бивамо.
Препуни дани се
Ређају као раке на гробљу.

Милостиви Господ је Господ дугова и господар
услова. Птице
Што се гласе из крошње могу тако у недослух, и овај
орак
Што ми се наслања на раме може да распара небо,
то неће променити
Ништа. Статус те материје је репро. Јер нико ништа
не дугује
Тај не бива кроз Господа и раван је сенци на
асфалту, или пак
Муви која нам омета сан, и пре ће камила проћи
кроз клима уређај
Но што ће тај стићи у Републику Небеску.

Милостиви Господ је брз и достижан. И свака наша
кућа је његов
Храм и сви смо ми његови свештеници. Тонове
литургија читамо са
Топ листа. Певушимо их и када радимо и кад
шетамо. Њима успављујемо
Децу.

Да у њега ми верујемо господ написа на свом телу,
рече, Моје
Тело је Мој Дух, а ова боја је Моја крв. Тиме се
причешћујемо
Додирујући носне длачице и трагове бића на
прстима.

Многи су који у њега не верују, али
Никога нема ко му не служи.

Али не шужи, душе мој, не бежи у шунел!
Не заборављај разлої! Сачувај своју једностї!
Не посутїај пред шим демидурїом који прїоїоведа да је
бесмислено предностї
И нека ши сїих не мисли на рачуне!

Не жрївуј форму сушїини – ша двоїина је лаж!
Жрївујеш ли форму, после – и да хоћеш –нећеш више
имати шша да жрївујеш!
Све значење које се расу, мноостї преобрази у знак!
Устїани
Душе мој, немој више да мрївујеш у шом сандуку од
дасака сїраха!
Разлої нам се враћа! Види, кад усїравиш се...

Флора срца заблїста над фауном сїомака

ВАРИЈАЦИЈА 2

Чају воскресенија мертвих и жизни будушчаго вјека
Али улудо, све су то чучуретине
Ни пребијеног динарца ни чека
А чука мучи
Стишће лумбаго
Одлучих справићу vademecum
За овај болесни свет који ми не даде
Ни ферари ни кућу на три спрата
Још неко време ћу певати алелуја
И продавати крстове испред свлационице
(пут до успеха је поплочан прњем)
Пре или касније ће доћи тренутак
А онда ће доћи тренутак
Великог Објављења

– Altus i altus
Универзални лек
Изоловани arsanum вредан
За свејезике света
И за све свете језике
Altus i altus

Мека отца и сина свјата
Ту је
Катедрала Кришне
Ту је
Једност пандемониума
Ту је
Кенота Malkutha
Ту је
Лао-це Мао-цеа
Ту је
Икона Буда
Ту је
Епифиза
Ту је
Фројдово распеће
Ту је
Обрезани Кроули
Ту је
Смерни Мик Цегер
Ту је
Животвојаршчаго говори
Ту
Збаци терет
са режњева
Tat twan asi
Збаци терет
Са режњева

Све што ти је потребно
Јесте да се осећаш узалудно
Док чиниш сасвим узалудне ствари

И омот је омотан, сопственом
Унутрашњошћу

Арсанум је свуда
Само се треба отворити

Ваља покренути Muladhara
Снажним замахом
Унутрашњег
Гаса
Ваља прати задњицу
Хранити се здраво
Бубњем појити ухо
Дисати кожом
Шкаре држати под јастуком
Шаргарепу у цепу
Табане трљати луком
Не додиривати се доле руком
Стављати краставац на чело
Гању конзумирати с јелом
Гледати у небо
Ослушкивати космос
Ретко жуто
Веома ретко бело
Ваља користити шаренило
Не правдати се никад ником
Редовно одлазити у село
Комуницирати с кравом и са биком
Открити рибу у њеној кости
Понекад ноздрвом
Понекад се бости

Ваља истражити тајне пића
Свршавати ређе
Срачунато хранити кичму
Бич што да не а и шпанску чизму
Користити фреквенцу врховног бића
Ваља

Три пута дневно понављати
„Каменчићем ћу те
Каменчићем ћеш ме, каменчићем ћу те
каменчићем ћеш ме“
До тренутка док се дах не искристалише
Ваља

Бар два пута месечно посећивати
Цркве џамије синагоге пагоде пирамиде шта год шта је
ближе
И посвећено их фотографисати
Ваља

Бар једном годишње
Стати на једну ногу
А другу ставити под пазух
И узвикивати гласно
Хонгулус хонгулус хонгулус
И не запиткивати шта то значи
И ником не објашњавати шта то значи

Ваља чинити и све остало
Што није у супротности
И све остало
Што је у супротности
И све друго остало
Ко ово не чини
Проклет је

(Прва наїрага)

Далибор Филиповић Филип
(Књажевац)

*А у најнепознатијему, најнеулегљивијему,
у најнеизрецивијему, у ономе што је најдаље Богу,
ондје влада онај чији је сјена свјетло, вазда слућен,
никад непознат, онај наскровицији која није могуће
именовати.*

(Х. Брох)

МОНАХ

I

Далеко од свих путева,
под крошњама тисових стабала
и још даље,
и још дубље,
маховином прекривен,
обрастао и зарастао у бршљане,
међ папрати – манастир скривен.

II

На јужној страни,
у дворишту манастира,
расту купине, малине и жуте руже.
У рану зору
Монах милује бодљикаво растиње.
Осмишљава ореол-куну за „жртвено јагње“.
Израђаваних руку отвара библију.
Сваког су јутра, божја уста
натоплена крвљу!

III

Иза манастира, запуштен врт.
Монах милује тисово дрво.

Залива га сопственим урином.
Кркља мелодичне слокове овлаженој кори.

То стабло биће трун Божјег ока.

Пред крај дана, у сумрак петка,
Монах напушта врт.

Истовремено, у неком делу земље,
Три мудраца товаре дарове.

(Друџа наџрага)

Гордана Тасић
(Ниш)

МАЛИ УВОД У ПРИЧУ

Ово је лето
пуста пољана
зрелог маслачка
којег ветар развејава.
Сув и опор,
опија ваздух
тежак као тајна.
Земља гргољи поток,
дводихалице се купају у муљу.
Шкргућу шкрге на песку.
Сунце се цери кроз облаке.
Корморан весла низ воду.
Чун се љуља.

(Трећа наџрага)

**ДВАДЕСЕТ ПРВИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2005)**

На анонимни конкурс за циклус песама књижевне смотре *Дани Гордане Тодоровић*, (2005.) јавило се седамдесет троје младих књижевних стваралаца. Усагласивши одлуку жири (Радослав Вучковић, Дамир Јоцић и Зоран Вучућ) је објавио да је победница овогодишњег конкурса поезије **Драгана Буквић-Шљивић** из Београда за циклус песама *У језеру речи сила непозната* (шифра *Дојчин*), другу награду је добио **Далибор Филиповић** из Књажевца за циклус песама *Осмошри* (шифра *Маџ*), а трећу равноправно деле песникиње **Елизабета Георгијев** из Димитровграда за циклус песама *Hieros gamos* (послате под шифром *Талиа*) и **Гордана Тасић** из Ниша која је свом циклусу песама дала назив *Премошћавање шренушка* (шифра *Мали увод у њричу*). Похваљене су песме Маје Милошевић из Сврљига и Тамаре Жикић из Књажевца.

Драгана Буквић – Шљивић
(Београд)

У ЈЕЗГРУ РЕЧИ СИЛА НЕПОЗНАТА

У језгру речи сила непозната
Распетом уму смисао измиче
Ватри пепели на будућност личе
Сужњу је разум омча око врата

Ноћ се у бокор змија расцветава
Тишина пева о немиру воде
У сну ратника страшне непогоде
У телу жене један космос спава

А ти ко лептир о чаури снујеш
О лепом добу што ће да доброди
О стиху што је ко бљесак на води

О грмљавини коју већ сад чујеш
Трену пуноће што ће да се згоди
Док дивним летом кроз себе путујеш

(I наїрага)

Далибор Филијовић Филиј
(Књажевац)

ОСМОТР

Поваздан нешто мотри.
Не каже кога, не каже шта.
А мотри.
Ни зев, ни жмур.
Неће га дрем. Неће га успав.
Прави је опаз, примет, углед...
Добар је за стражара, пољара, шумара...
Ал ' неће.

Рек ' о би, па шта – човек к ' о човек.
Е, није.
Осмотр има моћ да види смрт!
Удари јој замет и затур.
Учини забун и загуб.
Вешто јој зађе за леђа.
Б У У!
Снађе је уплаш, подскок, спотак, одгур ал попад.
Што је више пута надмудри – дуже живи.

Један је тако тер ' о до 160 година,
Ал ' досади. Спопадне те нажал, отуж, нелагод...
Старост је то.

(II наїрага)

Трећу награду равноправно деле Годана Тасић и Елизабета Георгијев.

Горгана Тасић-Михајловић рођена је 1973. године у Нишу. Поезију објављивала у домаћој књижевној периодици (*Градина, Слава, Одзиви, Улазница, Бдење, Књижевне новине, Српски јуи...*). Добитник је више песничких награда. Трећа награда на *Данима Горгане Тодоровић* припала јој је и 2004. године. Аутор збирке песама *Мали увод у ирицу*, НКЦ.

Живи и ствара у Нишу.

ПРЕМОШЋАВАЊЕ ТРЕНУТКА

Прећутах све
што преживех.
Сад ходам даље
кроз свакодневницу.
Други ме знају
и воле да причају о томе.
На улици ми прилазе
само непознати пси.
Ретке су боје
које не распознајем.
Мало је људи које срећем.
Опасно је живети
у месташцима
где извесност убија
прецизно
као касапин.

(III награда)

Елизабета Георгиев (1975) завршила је основну школу у селу Смиловци, а гимназију у Димитровграду. Дипломирала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима. Од 2000. године запослена је у Народној библиотеци *Дејко Пејров* у Димитровграду.

Бави се и књижевним стваралаштвом – пише поезију и прозу за децу и за одрасле, на српском и на бугарском језику. Поетске и прозне радове објављује у књижевним часописима у Србији и Бугарској. Учесник је и финалиста многих књижевних конкурса и фестивала те добитник више награда за књижевни рад, од којих је најзначајнија *Српско перо* у Јагодини за 2010. годину. Пише драмске текстове за децу који су играни на позорницама у Димитровграду, Нишу, Краљеву, Беланама (Бугарска).

ВОДОСТАЈ

Устоличила сам
Сву своју нежност.
Уцртане мисли погледала одозго,
Окрнула се,
Зарозала простирку свакодневице
И ујела дан за образ.
Слободна сам.
Слобода леди.
Ширина постаје страх.
Лед. Страх.
Белина је невидљива.
Ја сам бели облак

Хватам своју бестелесну скромност,
Иза зареза стављам халапливу неумереност
И трпим жарач
Што жигоше моје име
У моје тело,
са мојим ликом.
Чини ми се
Да ми је неко рекао
Да сам нико.

Уз процветали пролећни ваздух
Постајем водостај
Својој сопственој души.
Издаће ме поток.
Сви ће сутра уперити прст
У моје мокре табане,
Ја ћу да жмиркам,
Да цедим влажно паперје
Своје савести
И да наравно шапућем:
„Варате се,
ја не постојим,
ја сам Нико“

(III наџрага)

ДВАДЕСЕТ ДРУГИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2006)

Књижевни сусрети 2006. године одржани су 17. новембра у салону Библиотеке која носи име наше завичајне песникиње Гордане Тодоровић. Читалачкој публици и љубитељима поетске речи представљена је поезија добитника прве награде за циклус песама, али и најновији број часописа *Бгење* (октобар 2006, бр. 14/15). О часопису су говорили уредници Зоран Вучић и Радослав Вучковић. Радозналој публици стихове награђених: лауреата **Вање Миљковића**, другонаграђеног **Милоша Радовића** и добитнице треће награде **Слободанке Митровић** из Ниша, читали су ученици средње школе из Сврљига, успешно дочаравајући њихову ритмичност и дескриптивност. На жалост присутних, добитник прве награде, Вања Миљковић (ученик четвртог разреда гимназије *Миле Арсенијевић Бангера* у Мајданпеку) оправдано није присуствовао Смотри. Данас, један је од признатих српских песника (објавио је неколико књига поезије) који се бави књижевном науком: когнитивном лингвистиком, семантиком, синтаксом, лексикологијом, лексикографијом, социолингвистиком, наратологијом.

То показује да је манифестација позитивно утицала и усмеравала развој склоности и интересовања њених ученика ка књижевноуметничком раду, доследно пратећи почетну идеју о намери и могућностима афирмисања талентованих младих људи.

Вања Миљковић
(Мајданпек)

ГРАД... ПРЕ НЕГО УСНИМ

Заробљен у тами собе
хијероглифима уличног сна (када их пре фараонових
робови по мојој кожи исцрташе?!)
објашњавам немирне часове
које сам још прошлог века престао да бројим

Кораке сам сахранио у дугим шетњама
по лавиринтима бетонских паркова и пробуђене траве
у нади да ћу те срести
али од како схватих да је Град од вечног камена
и крхких осмеха
само гнездо гвоздених прстију
сусретима се нашим више не радујем

Вечерас нисам човек са осмехом подземних кловнова
(из хоризонта јутарње сете не крадем боје твојих очију и
цвећа увелог у хладним рукама)
већ ветар који навикнут на гипсана лица
гута звезде од челика и бежи у океан песме

О трошности својих ткива уочим осећајући малтер
под прстима
О самоћи света сазнајем ослушкујући шумност мртвих
лица
које сањају ђонове пролазника разапетих у сопственом
дому

Вечерас ми је потребан живот
довољно јак да заустави водопаде туђих несаница
и спаси храм од ноћних духова што се у сваку пору
зидина
уселише
(њихово сањиво таласање немир уноси у мембране
смрзнутих сенки)

Не умем да објасним себе
простором чије координате скривају линије наших
дланова

Више не распознајем
Лица под шминком дневне мрзовоље (поноћ лечи
сваку бору, окрепљује светлошћу измучене очи)

Више не чујем
Гласове изгубљене у ходницима непознатих зграда
(а свака од њих сфинга приче о жртвованим ноћима
зарад ушушканог спокојства обданице)

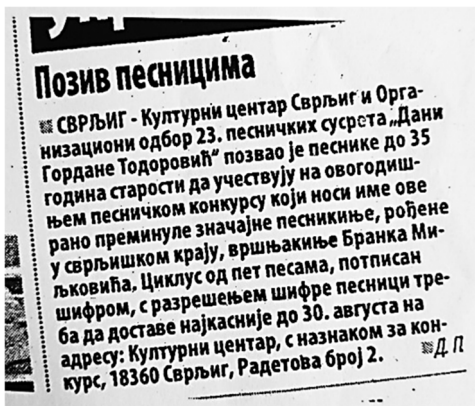
Не знам да побегнем из мрака облакодера
(вавилонске куле ничу на сваком кораку; између
тетовираних зидова сахрањујем дан)

Моја су стопала део овог асфалта
моје усне део твојих образа
моја је нада нит у непоновљивој урбаној трагедији
а очи уличне светиљке око којих плешу лептирице
чија ће тела већ за који сат постати прах
(Па зар прах нису и речи којима оправдавам себе и свет?!)

Стихове шапућем сапутнику рођеном у блиставој
тами трагова
(наше се сенке једна о другу саплетоше и у
неспретном паду
уснуле голубове из безбрижног су сна отеле)
Летим над сањивим крововима
(ваздух је густ од просутих маштања и ослобођених
привида)
и узалуд призивам прерано пробуђене птице
које се ни свог пророчког сна
о пустињама бетона и коже
више не сећају.

(I наїрага)

ДВАДЕСЕТ ТРЕЋИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2007)

Према утврђеној динамици, књижевна награда *Гордана Тодоровић* (женама књижевним ствараоцима), коју је требало уручити крајем 2007. године, одложена је за наредну, 2008. годину када се обележава јубилеј – 175. година од присаједињења Свр-

љига Србији. Одлучено је да се признање књижевници додели на свечаној седници дана Општине Сврљиг. Актуелну вест о одржавању овог поетског скупа благовремено, неизоставно слао је различитим медијима широм Србије, тадашњи, истакнути сврљишки новинар Драги Петковић²⁰, који је био и водитељ програма Манифестације.

Број приспелих радова на конкурс показатељ је интересовања и озбиљаних одазива песника. Жири у саставу: Зоран Вучић, Радослав Вучковић, Обрен Ристић и Дамир Јоцић прегледао је више од тридесет циклуса песама и донео једногласну одлуку да додели три равноправне награде и две похвале.

²⁰ Драги Петковић (1952–2010), сврљишки новинар, цео свој радни век провео је у новинарству, чланке о књижевној манифестацији *Дани Гордане Тодоровић* и о Сврљигу објављивао је у локалним медијима, *Полицији*, *Полицији експрес*, *Блицу*, *Гласу јавности*; био је дописник Радио Београда и Радио Ниша из Сврљига, био је сарадник Новинске агенције *Тању*, а стварао је и учествовао у оснивању локалних медија; уређивао је и локални лист *Вести*.

Награде за циклус песама приспелих на конкурс књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић* добили су: **Милош Радовић** из Смедеревске Паланке, **Слободанка Митровић** из Ниша и **Маја Милошевић** из Сврљига.

Милош Радовић
(Смедеревска Паланка)

ТЕШКЕ РЕЧИ

Све теже успостављам контакт са људима
а комуникација се своди
на приче о фудбалу и кладионици,
разним болестима које вребају
неопрезне конзументе лажних ракија,
женама,
парама и последњим поскупљењима бензина и струје.

И разговори телефоном нису више вредни новца који,
на крају месеца,
морам да издвојим за унутрашње импулсе.

Моје речи постале су теже од крда слонова
који покушавају да пређу трули, viseћи мост
и све чешће завршавају у понору
не успевајући да стигну до друге тране!

Слободанка Мишировић
(Ниш)

ТАКО ТИ ПЕРА

Тако ти пера
што нас је мастилом
задојило
шапни ми
из свег гласа
по којој логици
туга разноси
своје пакете
На основу ког закона
носталгија зна
где јој је најудобније
По чијем наређењу
сета обилази
своје кориснике
Одакле болу
тако клоновско лице
што тера на смех
Зашто и куда
беже сва та леђа
док шијеш капут
за своје педале
Смисао победе
реализација губитка
А звезда у грудима
брже куца
кад зна да постоји
срце које светли
Шапни ми
ако за глас
шапат није понижење

Маја Милошевић
(Сврљиг)

ЛЕПШЕ ЈЕ БУТАТИ

То што прећутим,
поновим милион пута
(бројала сам).
Шта мислиш колико мелодија знам?
Знаш ли да догађаје
по мирисама памтим?
Познајеш ме добро!

Рођендан?
За који дан.

Похваљени су: Веселин Гајдашевић из Фекетића и Драгана Дикић, студент из Сврљига.

ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2008)

На овој књижевној свечаности предвиђено је додељивање награда:

- за необјављени циклус песама које су стигле на конкурс књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић*;
- награде *Гордана Тодоровић* књижевници за животно стваралаштво.

Значај и популарност једне књижевне манифестације може се утврдити и сагледавањем броја послатих радова на расписани конкурс. Преко 150 радова пристиглих на конкурс за циклус песама књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић*, у којима се нашло око хиљаду песама које су послали песници из Србије, Републике Српске, Црне Горе и дијаспоре, неоспорно говори о његовој важности за песничку јавност. После исцрпног ишчитавања радова, жири (Зоран Вучић, Обрен Ристић и Радослав Вучковић) начинио је ужи избор и донео одлуку да прва награда припадне **Станиславу Стефановићу** из Оцака за циклус песама *Збишња суднеја дана*, послатих под шифром $h+c=1$; две друге равноправне награде припале су Мирославу Тодоровићу, песнику из Ниша за циклус песама под шифром *Горски извор*, и Милосаву Славка Пешићу из Смедерева, за циклус *Бернардино Кампи слика Ауџисолу Софонисбу*; трећенаграђени је Иван Лаловић из Београда, за циклус песама под шифром *Зеро*.

Због значајног естетског квалитета циклуса песма, жири је одлучио да похвали: Мирка Иконића из Прибоја, Бошка Ломовића из Горњег Милановца, Миладина Вукосављевића из Чачка, Елеонору Лутхандер из Штокхолма, Милену Марковић из Горњег Милановца, Светислава

Влаховића из Пријепоља, Александру Радојчић из Ужица, Слободана Ж. Обрадовића из Ваљева, Веселина Гајдашевића из Фекетића и Петру Костић из Сврљига.

Сћанислав Сћефановић рођен је 1932. у селу Свети Илија у околини Врања. Дипломирао је 1956. године на Филолошком факултету у Београду, а на Правном факултету у Новом Саду 1977. године. Прве песме објавио је 1955. године. Објавио је збирке песама: *Багајшеле* (1967), *Одвезбане багајшеле* (1997), *Пеишчани саи* (1999), *Бубуљице сћижу йрекосуйра* (2002), *Белези невидовни* (2003).

ЗБИТИЈА 1. САТА

Тамнило у скривеници одлазак заборавља
Језици злослутно задрачују безречицу
Невиделица се у нагорници опоравља
Заоловило непрозирје неорушу и ограђеницу

Умирба трпезу реди на међавнику
и гатком је и падалиштем просветљава
Чудовилом се разбојиште прибија паљенику
док га узетница смириштем удомљава

Развиде и неумника аветница слудила
Јединац се пакленички у мајци удвостручује
Самотница руини мистрије будила

Честитар у поруци орловиште обмањује
Нагоркиња јаловушу бледила нудила
Позлеђен надир осибком одјекује

ЗБИТИЈА 2. САТА

Дружбеник кавги дизгине намењује
Рђа у прорицању свој сеир венчава
На тромеђи се двоумица скамењује
Камција зачелника себе надјачава

Наимао се коморција кондира и конака
Над огорелом нагањачом узгредница благује
Здетна бездомица сенка је потомака
У облику вила под перчином драгује

Подложнице међуречја до повртача своде
Девојаштво распазарила језна потрагуша
Развигориле радоснице да алкању угоде

Подвизари одређују да се тихост слуша
Иста капа загрева балчаке и неугоде
На раскршћу ходуља бива полегуша

ЗБИТИЈА 8. САТА

Зачигрили завидници у црнилу водоноша
Укољица запасао хриди и завале
Понебесао огрејак забране скутоноша
Ограђеник разјапио пламтило и навале

Рођајно љуби
ште процоди издовољили
Мишљеник застрашицу пушта невиделу
Брзачки запатници са звездом гргољили
Обикнуле паљевине на сагоницу онемелу

Тужњаву бездружничку оглашују прескакала
Свадбује светиљка светлином свакодневке
Васељена пространства у тескобу претакала

Теши поредица мутљажне изгревке
Војишта шапатам омлад исплакала
Збратило грцање тврдину и попевке

(I награда)

Стефановић је са пијатетом говорио о Гордани Тодоровић, није је лично познавао, али су се у тадашњим песничким круговима дивили њеном стваралаштву, начину и стилу писања који је био и остао до дана данашњих непревазиђен – зато му је ова награда посебно драга и значајна. На књижевној вечери своје стихове казивали су награђени песници Станислав Стефановић, Мирослав Тодоровић, Иван Лаловић и Петра Костић, ученица из Сврљига, која је на овом конкурс у похваљена. Милисав Славко Пешић није присуствовао свечаности.

Дане Горгане Тодоровић пратила су и још два догађаја:

– изложба слика малог формата (уље на хартији) Слободана Г. Јовановића из Ниша, члана УЛУПУДСА од 1984. и професора масовних медија на Факултету уметности и Електронском факултету у Нишу;

– представљање најновијег броја часописа за књижевност, уметност и баштину *Бдење* чије су издавање од ове године заједно започели Културни центар Сврљиг и Књижевни клуб *Бранко Миљковић* из Књажевца.

Континуитет у спајању више врста уметности, допринео је да ова појава постане традиција која доприноси бољој афирмацији уметничке креативности, културних садржаја, формирању позитивнијих ставова и односа према њима, али и интензивнијем утицају на градњи естетских укуса публике и посетилаца.

ДВАДЕСЕТ ПЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2009)

Жири овогодишњих песничких сусрета радио је у саставу Зоран Вучић, Радослав Вучковић и Обрен Ристић. Прегледавши близу двеста циклуса песама, донео је Одлуку о наградама и похвалама: прву награду (штампање књиге) за циклус песама под шифром *Дубород* добила је Маша Прихотко из Панчева; друга награда под шифром *Јакари* припала је Милану Милутиновићу из Београда; трећу награду равноправно деле Јасминка Надашкић Ђорђевић из Смедерева, за циклус песама под шифром *Веранда* и Маја Милошевић из Сврљига, за циклус песама под шифром *Енеј*. Жири је одлучио и да похвали песнике: Александра Генчића из Свилајнца, Љиљану Миљковић-Мргић из Београда, Мирослава Тодоровића из Трешњевице, Илију Степановића из Крагујевца, Жељка Јозовића из Параћина, Милицу Радивојевић из Медвеђе, Јевросиму Ристовића из Београда, Катарину Фијаменго из Новог Београда, Снежану Радојевић из Куле, Светлану Пешић из Власотинаца и Наталију Живковић из Београда.

У салону Културног центра, у суботу 12. 12. 2009. године, одржано је завршно вече књижевних сусрета *Дани Гордане Тодоровић*. У присуству многобројних љубитеља књижевности и поезије, уручене су награде добитницима, који су их том приликом упознали са лепотом својих стихова. Најуспешнија на овогодишњем конкурс, Маша Прихотко добила је награду штампање књиге песама у издању Културног центра Сврљиг. Милан Милутиновић је за другу награду награђен са шест хиљада динара; по четири хиљаде динара за освојено треће место добиле су Јасминка Надашкић Ђорђевић и Маја Милошевић.

Други део поетске вечери подразумевао је приказивање часописа *Бдење* (штампан као двоброј, бр. 21/22). Говорећи о садржају овог броја, професор др Недељко Богдановић посебно се осврнуо на рубрику *Поводи*, у којој је редакција часописа заједничком изјавом одала признање књижевнику Зорану Вучићу, главном и одговорном уреднику *Бдења*, поводом четрдесетогодишњег рада у култури. У част одласка Вучића у заслужену пензију у часопису су објављене песме које су му посветили аутори са којима се дружио и током рада сарађивао.

Са плановима издавача (Културног центра Сврљиг и Књижевног клуба *Бранко Миљковић* из Књажевца) и о покретању нове едиције у оквиру часописа која би издала књиге аутора из наших крајева, заинтересоване је упознао заменик главног уредника часописа, Обрен Ристић. Први у том низу публикација био је роман *Notunculi*, завичајне песникиње Милице Миленковић. Тако је књижевна манифестација *Дани Гордане Тодоровић* наставила са традицијом да промовише младе ауторе сврљишког краја, али и оне који су били и њени учесници.

Маша Прихођко, рођена је 1980. у Београду. Завршила је Филолошки факултет у Београду. Професор је српске књижевности и језика. Објављивана је по зборницима и часописима поезије и прозе.

Збирка поезије *Дубород* је прво-награђени рукопис на конкурс *Дани Гордане Тодоровић*. Песма *Ти знаш* добила је прву награду *Пјесма у цвајшу* за најлепшу љубавну песму у категорији *Младе наде ијесништва*, на конкурс *Љубав је ијесма најљепша* (Клуб уметничких душа, Мркоњић Град, 2011); песма *За-*

вeћ освојила је другу награду на конкурсy *Војислав Десћо-ћов* (Сцена свих креативних, Нови Сад, 2011). Живи у Панчеву.

ЧИЊАРНИЦА

Кутом кутим месеца сванућа,
У чар чињам одживот, доживот причином

Мрежим гласом немовир,
Тишини пустореч под кам.

Водом горих страха дроб,
У леду жар, капљом вар,
За ововом духопођ.

Путим непут, одгладњујем глад,
Тајном знаног, даљила сам даљ.
Биљовах неродицу, глод у плод,
Бдећи семеном, чедо дањујем.

Чињарим одсаму самом, житила сам љубопољ,
Рукама мил, оку глед, коб низ дољ,
Свету плот, духу на крв, да светује.

НЕСАНИЦА ВЕКА

Данас одведоше нове.
Јуче повеше нас. Векови минуше.
Ја залутах у сандуке голе, над
сенима скученим у удове сушне.

Буднима, тесни дом капке свлачи,
блажени одмах, црвеним уснише.
Вриште, вриште тела месеца,

под њима тучени кревети клече.
Сунце ишчупаним језицима плеше.

Људи, људи са ракама под челом,
учините оштрице ретким водама,
кроз браве истецимо што тише.
Очеви очију и синови лепих утроба,
утихните нам шаком белом.
У широке мајке, ужасом упливаше.

Жалостан, жалостан Бог уз људске скути,
жалосно га преклаше, овде с нама.
Нигде, никад сна. Мека јама. Не, ја нисам

сама. За мном иду, све моје смрти.

НЕСАНИЦА ГРАДА

Камени град, исушен сунцем, окован у кули
Ветра, ноћас хуком спава, повија се под
Оштрицама Месечевог гласа, избоденим боковима;
Опокољени град, опседнут сабластима несна,
Зверским урлицима метала и труповима
Побијених глади, ове вечери се склања од људи.
По пребијаним будоарима,
Поливених свилом уличних светиљки,
Који сензуално навлаче жилаву кожу,
Тражи преживеле жене и снове,
А налази мршаву децу по дебелим угловима.
Лута голим трговима посечених просјака,
Покривених бетонским богазима пред
Пуцњима, налетима дивљих скакаваца,
У пољима обећања и лакомих жита.
Ситна дивљач је запловила понорницама
Задовољстава, двогубих светова на

Образима наших прагова, у чијим утопљеним
Руменима живе мраком пробуђени.
Град, остављен сам себи, чезне за мирним
постељама, завирује иза лаких бедема
У којима леже згрчене зенице,
Потилци окренути у равнодушности
Лагумима тајни и удављеним водама,
По расутим, буновним одрима деце
Која криком сањају град.
Камени град се ноћас склања од људи.

ДВАДЕСЕТ ШЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2010)

Завидан број пристиглих циклуса песама (око 150), објективни је показатељ интересовања, али и значаја ове поетске смотре за књижевне ствараоце. Жирију, који су чинили књижевници Зоран Вучић, Радослав Вучковић и Обрен Ристић, било је потребно време да прегледа и одлучи о победнику. И одлучио је да за циклус песама *Талисман*, лауреат манифестације постане сврљишка песникиња Маја Милошевић, која је већ смело закорачила у свет ове уметности. Награда је представљала подстрек и мотивацију да ова млада песникиња настави да се поетски остварује. Другу награду доделио је Мирославу Јозићу из Смедеревске Паланке за сонетни квинтет *Слике у мраку*, а трећа награда припала је Милу Јукићу из Крешева (БиХ) за циклус песама *Панџа Реи*. Посебно су издвојени и похваљени аутори Јелена Грубишић из Ниша, Драган Радовић из Лесковца, Јелена Зарубица из Куле, Горан Паовић из Неготина, Снежана Радојевић из Куле, Снежана Руњић из Новог Београда, Елизабета Георгиев из села Смиловци (Димитровград), Драган Нединовић из Београда, Милана Бабић из Требиња, Драгана Крагуљ из Приједора, Радојица Перишић из Нове Вароши и Петра Костић из Сврљига.

Представљена су најновија издања Културног центра Сврљиг, књига песама прошлогодишње победнице конкурса Маше Прихотко и најновији, 26. број часописа за књижевност, уметност и културну баштину, *Бгење*.

Маја Милошевић рођена 1987. године у Нишу. Објављивала је у периодици и заступљена у двадесетак зборника поезије. Поезија јој је превођена на енглески и румунски језик. *Талисман* је друга књига Маје Милошевић. Књижевној јавности представила се првом књигом *Раскорак са сенком*, овенчаном наградом *Лимских вечери поезије* у Прибоју.

ДВА ПОКЛОНА

За јубиларни рођендан
добила сам на поклон ручни сат
– мој избор.

Чист кич
и интересантан затварач
изнад бројчаника.

Двонаменски-временплов
који изазива алергију на зглобу.

(*1 напруга*)

ДВАДЕСЕТ СЕДМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2011)

Ови песнички сусрети одржани су 3. новембра 2011. године. На овогодишњи конкурс стигло је више од 150 циклуса песама. Жири који је радио у саставу: Злата Коцић, Радослав Вучковић и Обрен Ристић, одлучио је да прва награда припадне **Љубинку Дугалићу** из Краљева за циклуса песама *Силазак на земљу*, друга Гордани Боранијашевић из Нове Вароши и трећа Тањи Ђурђевић из Великог Градишта. Други пут је да овај врсни краљевачки песник побеђује на овом истом поетском конкурс. Први пут на 15. сусретима песника *Дани Гордане Тодоровић*, новембра 1998. године, када је прву награду равноправно поделио са Бошком Ломовићем за циклус песама под шифром *Први децембар*, док је шифра Бошка Ломовића за необјављене песме била *Нострадамус*.

Љубитељи књижевности и поетске речи имали су прилику да на овој песничкој манифестацији буду упознати са новим 29/30. бројем часописа *Бгење*, поезијом младе сврљишке песникиње Маје Милошевић, којој је приређена промоција књиге песама *Талисман*, али и књижевним радовима добитника награда за циклус песама: Љубинком Дугалићем, Горданом Боранијашевић и Тањом Ђурђевић.

Љубинко Дуалић, рођен је 1958. године у Годовићу, у близини манастира Студеница. Објавио је збирке песама: *Умивање кишом* (награда *Александар Лесо Ивановић*), *Телесна теографија*, *квадрант* (награда књижевног клуба Краљево).

ПРОМЕНА ТАМЕ

претрчавајући низбрдицу
према небу сазнадох
да сам рођен без намере:
моја мајка, усред сна,
додирнула је птицу
из пепела узлетелу.
у тадашњим околностима
рађања нису отказивана
и у мају, под васкрслим лишћем
и на раздвојеним јастуцима,
заплакали смо и мајка и ја:
она од првог материнства
ја због нагле промене таме.

претвараћемо се да смо срећни,
рекао је отац из куће износећи
алатке за тесање дрвета.
не треба му колевка, он ће
међу кукавице и јастребове.

и узалуд му крила
ако не пропева.

РАЧУН ЗА ИСПЛАТУ

након силаска на земљу сазнао сам
како се завршава свечано додељивање
имена. Гвозден је име које носим
вероватно по грабуљама за згртање
сена и иглама за плетење пуловера.

и никада нисам изучио за учитеља
математике. што сам двапут плаћао

упола цене продавао сам, све
поклоњено на ливади остављао сам,
траве да припитомим и припремим
из мене да израсту.

и био задовољан зарадом.
и био задовољан лепотом изгубљеног.

Боже, једино Ти од крштења знаш
како је мекана и како се лако обликује
моја усијана глава.

(I наџрага)

Гордана Боранијашевић рођена је 1960. године у Новој Вароши. Дипломирала је на Филолошком факултету у Београду. Песме јој се налазе у антологијама и периодичи на пољском, руском, грчком и македонском језику.

Допадљива и књижевној публици и критици, њена поезија, обележена је престижним књижевним признањима: *Милош Црњански* (2003), *Србољуб Мишић* (2005), *Раде Томић* (2008), *Паун Пејронијевић* (2011). Написала је седам збирки *песама*: *Ко жар у Влашиће* (Београд, 2002), *Писма Лану* (Београд, 2004), *Ране и касне песме* (Београд, 2007), *Молишва за моје риме* (Књажевац, 2008) и *Суво злато, гражевачко* (Београд, 2011), *Залуши моји – смршочуши* (Рашка, 2015), као и *Меланхолија можданих* (Београд, 2017).

УЖАРЕНО СЕЋАЊЕ НА ПРВО ГЛАСОВНО СРЕТАЊЕ

Сетих се тек
–па Ви сте чули мој глас,
први пут...
Боже, стидим се...
Не може бити отмен
ко Ваш...
Овоземни сусрет први,
Говорни,
Гласовиди,
Уз жице,
Радост ми гуши душни-це...
Песникињо, не вичите!

Ваља добацити
Преко седам мора!
Престижу се сугласници
Звучни и безвучни
Заменили спрат
Горе – доле
Саплићу се без уздаха:
самогласника...
О, лудог сабора!
Господе, гласови
воде рат!
А отуд – одјек...
Радост о радост:
звек!

Ту сте...
Чујем Вам дисање...
полуосмејак растргну мрак...
добрио сам... обе...
Откривена сам Боже!
Издаје ме сваки
устрчали глас

И мазно и
И до љубави умекшано:
Чувај се и Ти...

Дакле, први пут – глас...
Памтите ли му боју
Висину – узлетнину,

Јесте ли видели
Како од радости
Слетим
Низ гласовну стрмину
Не окрзнувши ниједну
степеницу?

Стрмоглав – дете...
Јесте ли то помислили?
Знам – поставили сте длан
Под моје чеоне залете...

(II наїрага)

Тања Бурђевић
(Велико Градиште)

ЦЕП И БУКАГИЈА

Врати ми оно одломљено парче виолинског кључа,
без њега је сва моја музика зарђала по нотним свескама
и живо је, а почивше, реуматично гудало у склерози плакара,
некад мио фалсет, вришти, дохваћен жрвањем разјапа,
гитаре су израубоване кафанско – никотинске тамбуре
а танго, раштрафљених дрвених лутака гротескни кабаре...
Ниједан глас није више пој, и никада није мој.

Врати ми ону, из руку ми отету кичицу,
без ње су моја платна само туткалом уштављене крпе,

под високим напоном рамови набрекли око празне
еминенције,
сваки размаз је огреб јер је рука упреподобљена канца,
ко ти тамо бесправно и бесрамно покушава да слика?
Питају ме боје, које више нису моје.

Врати ми отргнуту страницу из књиге о шареној лажи,
оне накинђурене корице са кочоперним позивним словима,
онај рецепт без кога су ми медањаци
неидентификовани
горки плодови,
замешатељски котлић од женских струна и
усликаних

снова
из кога си извадио комадић окрњеног срца, као кост,
врати ми све делове моје узвишене а недовршене
симфоније обмане – докле год их носиш по џеповима
својим, ја

не постојим.

Врати ми моје брижљиво однеговане ситнице јер
ти у поседу имаш планинске масиве а ловиш галаксије,
твоји те моћни крампонски ђонови сврбе и кад би хтео
стати,
маме те ћуприје, чекају дереглије, ти предводиш филмске
потере,
врати те, теби неважне, трице и ситнице,
старе су ти, давно већ крпљене лутке, пуне нових
рупа, џеповине...

Сву ситу ћу, знај, у врело гвожђе слити, око твојих ногу
букагија бити.

(III наџрага)

Сусрети песника су организовани и уз подршку и финансијску помоћ Министарства културе Републике Србије.

ДВАДЕСЕТ ОСМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2012)

На књижевни конкурс за циклус песама одазвало се 158 аутора из Србије и са простора бивше Југославије.

Чланови жирија: Радослав Вучковић (председник), Злата Коцић и Обрен Ристић (чланови жирија) су на неколико састанака сузили избор (27. октобра, 3. и 6. новембра 2012.) и донели одлуку да прва награда припадне **Слободану Лазовићу** из Качулица код Чачка за циклус песама послатих под шифром *Чаула*; друга Тонију Пердићу из Врњачке Бање за циклус песама са шифром *Ричард без срца* и трећа ауторки Татјани Дан Ракић за циклус *Круи њише бесконачно*, послатог под шифром *Светлосна*.

Слободан Лазовић рођен је 1946. године у Качулица код Чачка. Објавио је књигу прича *Исиод живе воде* 1987. године и четири песме у часопису *Повеља* 1992. Награђен је на конкурс за *Змајеву награду* дечјег књижевног часописа *Змај*, 1957. године.

Слободан Лазовић олашава се самосвојним и зрелим песничким јасом. Свака од његових приложених песама, а јонајвише њочетне, с насловима „Земљотрес“ и „Удица и вино“, одају рукојис формираној и даровитој песника који неусиљено саздаје упечатљиву атмосферу песме присиујајући моштивима и доживљају на сасвим особен начин: финим, дубинским, захватима и споља и изнутра, продубљивањем перспективе, изналажењем

неочекиваној уџла за осветљавање дешаља од којих ће обликоваџи заокружену целину. Лазовићева џесничка слика делаџна је и као жива конкретна џредстава и као алузиван, слојевиџ метафорички џовор: џевање о куџи џо-џођеној земљоџресом уједно је и џевање о џоџресу душевном; медаџиација над забаченом удицом и водом, скалом веома иџтанчаним џокреша, усклађених у сџољном и унуџарњем свеџу, џреображава се у оџкровење о вину као вековном маџцу џред човеком. Чесџиџамо, и нагамо се доброј џеничкој књизи.²¹

ЗЕМЉОТРЕС

Куџица двоврата, са неодређеним улазом и излазом који, смењујуџи се у хоризонталном и вертикалном колу, окређу се, наслеђивана је и пресељивана, не зна се тачно од када и одакле. Подсети нас земљотрес да не памтимо када смо је наследили и да немамо документа и сазнања о њој. Показао је и да много пута преграђивана, обнављана, преуређивана, да су међане намере, али није смисао. Земљотрес, прек радник и дуга дангуба, очас нам напуни очи новим призорима и неочекиваним распоредом. И упусти нас.

До јуче безмало нисмо превише обрађали пажњу на њу; шалили смо се оставом коју звали смо детињство, наврађали у собичак

²¹ Образложење одлуке жирија, Бгење бр. 34, година XI, октобар – децембар 2012, стр. 84

где беху књиге и учење, задаци; поред је дечја соба; заједно кухиња, трпезарија и дневна соба, и купатило на дну ходника. Сад је све то повезано сломљеним линијама земаљске силе, и другачијом наменом унакажених зидова, потрчале столарије и цигала засталих у плесу.

И раније смо све послове око наше куће обављали најчешће сами. Одржавање и поправка имају своје захтеве, исписане у ваздуху, у пламсају, у трену. Земљотрес их допуњава, чак обасја, потврди. И понавља: кад гледамо једна врата, видимо да је земљотрес прошао, кад погледамо друга, њихов ваздух трепери у нама: тек ће.

СЛЕДЕЋА СТРАНИЦА

Откинут, ветар обмотава се око брезе у дворишту; у соби голи гласови грана, пали шапати лишћа; крајем новембра лимун у ходнику најави зиму: процвета лепим снежним пахуљама и радошћу; у децембру ће, поред капи хладноће, опет на мене пасти питања тешка из вечног календара, давне и прве књиге, кад се читају слике и смисао налази на следећој страници; оштри мразеви ове и наредних година пуцкетаће на стаклима улазних врата; плодове приметнуће лимун, ветар ће навући огртач мењаве, у небо ће тећи мириси кућни и наново осетићу свежи год у себи, белини која чека да се врати пуноћа.

ПУТ

Понекад, преко мог комадића неба,
одевен у себе, сопствену кожу – стих,
прође Бог. Сасвим доле, под стопалима,
удахне светлост и крене путем који
ваја стопе. Спотиче се, усправља,
сустиже растојање. Ово невидљиво –
напор је да се уклони размак
између ове и других стварности.

(I наїрага)

ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2013)

Од 2013. године по први пут се расписује конкурс за необјављени песнички. На овом двадесетдеветом књижевном конкурс јавило се 64 аутора из Србије и земаља бивше Југославије, са укупно 65 необјављених песничких рукописа. Чланови жирија који су чинили књижевници и завичајни аутори: Злата Коцић, Радослав Вучковић, и Обрен Ристић, донели су одлуку да награда за најбољи рукопис припадне Соњи Јанков из Новог Сада за рукопис под радним насловом *Сонети*. У најужем избору били су рукописи Александра Марића из Краљева и Миладина Вукосављевића из Љубића код Чачка.

Чланови жирија: Злата Коцић, песникиња, Радослав Вучковић, књижевник и Обрен Ристић, песник

Као што иза самог наслова, Сонети, стоји уређени низ зајиса који доследно демонструирају реконструисање сонета, тако и сваки редак понаособ одаје нескривену намеру – да уверљиво, местимично личећи на рециклажу стиха, дочарава поезију широм, и оштру декадентску свест. Свети београд и стиратора су најлашено овладава пошиснућим мермером и уташеном људскошћу... У анти-свету и анти-свести, све што је споредно, крајкошрајно, површно и безвредно, намеће се оштро и труго и заузима водеће место, и ови зајиси доимају се као прозивање човека чијом се руком и небригом и остварује и доушта суноврати систем вредности.²²

На истој свечаности, прошлогодишњем победнику Слободану Лазовићу из Качулице код Чачка уручена је награда – књига *Стойе на води*.

Соња Јанков (1985) дипломира-ла је компаративну књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду и мастер академске студије из Теорије културе на Факултету политичких наука у Београду. Добитница је стипендираног боравка на Карловом универзитету у Прагу за 2008/09 школску годину. У својој пракси користи уметничке медије колико и теоријско писање да би приказала резултате истраживања. Излагала је на више колективних изложби, као и на две самосталне: прва је била интервенција *Cogito Ergo Sonnet* у Шок галерији Арп клинике у Новом Саду 2012. Прву књигу поезије *Импре-*

²² Злата Коцић, Радослав Вучковић, Обрен Ристић, Саопштење жирија о додели награде *Дани Гордане Тодоровић, Беоње* (децембар 2013), бр.37/38, стр. 208-209.

сионистички кадрови објавила јој је Матица српска 2008. године. Есеје о теорији и сусретима визуелних уметности и књижевности презентовала је захваљујући скуповима младих Слависта у Загребу и Бечу. Критика јој је публикована у *Новој мисли*, *Пољима*, *Улазници*, панчевачким *Свескама* и културном додатку *Полишике*. Текстова о урбанолошким проблемима и савременој уметности објављивала је на инфо порталу *Б92* и у часописима *Нова мисао* и *Интертекстуалност*. Сонете јој је објављивао и *Berkeley Poetry Review*. Живи и ствара у Новом Саду.

Песничком збирком *Еуџаназија мермера* сврстана је у ред ретких младих песникања модерног сензибилитета чија је поезија дата у виду сонетних циклуса.

XI

po svakoj beloj liniji crteža utrkuju se
bele kože u desetkovanoj razmeri

minijature poput leukocita u venama
svaka od linija spuštена na monitor

elektro-impulsom izvučena na papir
pecaljkama za hvatanje po tamnoj

zapremeni motora: znaci pitanja jesu udice
navodnici suze preseци linija kotiranja krstovi

kojih se najlakše prihvatamo za oblike
koji će se nizati oko nas u prostoru kao

okačeni na štrikove sa kojih ćemo opet
znacima citiranja i tuđim rečima

moći samo plakati
dok ne naučimo da govorimo

XI, mermer

koliko kubnih metara mermera
može da izdrži stiroporna tabla
debljine, recimo, sedam centimetara
dok se ne stanji dok ne pukne
dok ne postane nevidljiv
spoljašnji materijal koji ne dolazi
u sukob sa estetikom mermera
materijal čija sintetičnost nije u konfliktu sa
mehaničkom oštrinom kamenog bloka
čija se slučajno okrnuta površina
ne može autentično dofabrikovati
namerno pregažena granica izdržljivosti
materijala kao koncept za deskripciju drugog
kao novonastala poetika u njihovom sudaru

XIII

blede sene međuljudski odnosa

blede sene skrivenog bezmernog mermera
u dubinama ispod slojeva deponija
bele tehnike koja čeka pakovanje recikliranje

kese i stiropor
vetar nosi ljudi nose
istorije im se nadaju budućnost obećava
deca boje da se rode
u vremenu kada oni vladaju
svetlošću umovima rađanjem ideja
standardom života
koracima i letom ptica koje se
upliću u njih i umiru u njima
kada već nemaju mermerne grobnice.

(избор из најрађеної рукописи)

У поговору књиге *Еушаназија мермера*, Бранислав Живановић истиче да је естетска вредност ове поетске збирке садржана у процесу пажљивог читања, *када форма (како) настоји да превазиђе шекси, а шекси (шша) настоји да превазиђе форму.*

Обративши се публици, Соња Јанков је казала да у земљи постоји десетак конкурса који подразумевају објављивање прве књиге, али је јако мало оних који су за објављивање друге или треће. Тиме је истакла још један квалитет овог песничког конкурса, а то је отвореност и признавање искључиво уметнички квалитетног стваралаштва, без обзира на квантитет.

На овим сусретима песника представљена је и издавачка делатност *Центра за туризам, културу и спорт* и Књижевног клуба *Бранко Миљковић* из Књажевца, који заједничким снагама већ неколико година издају часопис *Бдење*. О најновијем двоброју говорио је књижевник Радослав Вучковић. Манифестација је реализована у организацији *Центра за туризам, културу и спорти*, финансијски је помогнута новчаним средствима Општине Сврљиг и Министарства културе и информисања Републике Србије.

**ТРИДЕСЕТИ ДАНИ
ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2014)**

Објављивањем конкурса у часопису *Бдење*, али и путем других гласила јавног мњења, (нпр. у *Јужним вестима* 20. 6. 2014, аутор текста је Александар Костић) јавност је обавештавана о датуму расписивања књижевног конкурса *Дани Гордане Тодоровић*. Крајњи рок за слање рукописа био је 30. септембар, а награде је штампање књиге.

На књижевни конкурс за необјављени песнички рукопис јавило се 67 аутора из Србије и других земаља бивше Југославије. Пропозиције конкурса испуњавало је 56 необјављених рукописа. Песничка остварења приспела на конкурс носиоци су различитих тематских и идејних обележја. *Стиховна и формативна одлика поезије са којом се сусрео жири указују на све чешићу појаву недорађене књије, у којој делови тошово да не налазе места у ширем пољу књижевног дела, што само по себи одузима естетској вредности рукописа и структуралној комуникацији са читаоцем.*

Жири у саставу: Злата Коцић (председница), Радослав Вучковић (члан) и Милица Миленковић (члан), након два већања и сачињавања ужег избора од 6 радова, 20. октобра изабрали су победнички рукопис. Већином гласова је одлучено да прва награда, штампање књиге, припадне **Александру Марићу** из Краљева, за рукопис под шифром *Цариград*. Својом естетском пуноћом издвојили су се и рукописи аутора: Мирка Иконића из Прибоја, Драгане Ђурковић Тошић из Чачка, Данијеле Репман из Сомбора, Љиљане Вујић Томљановић из Градишке (Република Српска) и рукопис под шифром ХУ3625 (без решења шифре).

Александар Марић рођен је на Света Три Јерарха 1973. године у Београду. Објавио је књиге песама: *Сшуденица, Сшуденица* (Крагујевац 2003), *Косовски њрозбеник* (Рашка 2008), *Анђели жетјеоци* (Краљево, 2008) и *Обрачунавање светлосћи* (Краљево 2014). Приредио је избор песама Ане Ракочевећ *Пред шобом краја нема*, књигу изабраних и нових песама Милоша Милишића *Зајмљени дани*. Превео са бугарског књигу песама Романа Кисјова *Ходочасник светла*. Објављивао је у многим књижевним часописима. Заступљен је у зборницима *Плач мајке Јевросиме над Косовом и Црше и резе* (2012).

Бави се есејистиком и књижевном критиком. Своју поезију потписује Никола Александар Марић. Живи и ради у Краљеву.

О СВЕДОЧАНСТВУ

Свет је сведочанство
И нема покрета незапамћеног
Ни малог таласања воде
Ни плахог таложења неба

Све је забележено ревносно
Прибра се писар и трава
И нежељено и жељено памте
Сведоци случајни, промишљени геном

Слободно вуци своје тишине
Прећутане клетве или срамоте
Осећања неисказана и страна
Свет овај сведочи трен као и век

Свет је сведочанство
Неиспуњива меморија
Спремиште сваке речи
И испраћене и прећутане
Ниси се повукао незнатан
Иако мали инсект историје
Твоја се псовка зачађила
А врлина просијала на летопису

Свет је овај сведочанство
Сделан да баштини импулсе
И сваки делић тела, честицу
Удостојећи сећањем, дакле трајањем.

Неминовно ће се читалац, а и тумач „Византијског вишебоја“ заистаћи у каквој се тишини заметнула искра њоновој стварања историје, каквом је духовном моћи њесник исписао своје калиграфске стихове, каквим је шајнама исјунио себе или их нашао у себи...

Марић тишину дозива тишином, тихим њојањем њред олшаром вечности и њоезије, ненадмашним лексичким фондом који се кристалише у нове тишине – у занемелости читачеву њре нешто њроникне значења. (Из поговора књиге Византијски вишебој, Калиграфско ливење рукописа/ Милица Миленковић)

ТРИДЕСЕТ ПРВИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2015)

Песнички сусрети Дани Гордане Тодоровић одржани су у петак, 27. новембра 2015. године.

Рок за слање радова на овогодишњем књижевном конкурс *Дани Гордане Тодоровић* био је од 1. јула до 30. септембра 2015. године. Приспело је 39 рукописа, од којих је 9 дисквалификовано због незадовољавања критеријума конкурса. Жири је заседао у саставу: Злата Коцић (председник), Радослав Вучковић (члан) и Милица Миленковић (члан). Од 30 рукописа поезије који су ушли у разматрање, у први круг својим књижевноестетским вредностима издвојилио се 10 рукописа, док је у други избор за прву награду жири уврстио 5 рукописа.

На последњем састанку одржаном 26. октобра једногласно је донешена одлука да награда манифестације *Дани Гордане Тодоровић* припадне **Мирославу Јозићу** за рукопис поезије *У олуји сламка*, који се издвојио по кохерентности, зрелости исказа, однегованој версификацији и успелом продубљивању мотива у оквиру циклуса пе-сама.

Мирослав Јозић рођен је 1954. у Голобоку код Смедеревске Паланке. Завршио студије књижевности на Филозофском факултету у Новом Саду. Објавио књиге: *Каг се рођаши коће* (2002), *Из групе приче* (2003), *Смеј* (2006. и 2007. друго издање), *Камење и дрвље* (2011), *Крашак прећед покршања* (2013) и *Прсти на чело* (2014. – награда *Ђурин Шешир*). Драмски програм Радио Београда је емитовао две његове радио-драме: *Ор-*

ај, прво рђаво (2010), *Ушойљеник и двојица* (2012, друга награда за оригиналну радио-драму). Члан је Удружења књижевника Србије. Живи у свом родном Голобоку и у Смедеревској Паланци.

У ОЛУЈИ СЛАМКА

БОЛНИЦА, КИША

1.

Синоћ током кише посред врелог чела
жацну ме мисао к'о жаоком пчела

да то није киша него пљусак јеке
зрелог саћа језе са планете неке
што је самој себи укинула пута
(као огањ који самог себе гута

а остане само цвилеж бивше твари
и празнина где се хук нўла башкари)

5.

Да ли то још когод у овоме трену
узбрдицом ноћи гура бољке стену

налик тешкој мори (звуку њене јавке
и злосмислу мамца из отровне травке)

или језа само мојом језди тамом
слична овој бољки и очају самом –

питама се док нова мисао ми нађе
на темену пролаз широк к'о безнађе

Уто се још једна чило (да ли слави)
трагом оне прве као гуја сави

6.

Једна одмах поче (чим се мало скраси)
да ми тајне ватре по памћењу гаси

Неколико затим (још црњих од ове)
стадоше да срчу најдавније снове

Једна се осмели (к'о на своме да је)
да исправља моје страсне промашаје

Једна тек пристигла (гласом који пеља)
крете да ми жеље к'о таоце стреља

Све једна за другом ил' раме уз раме
к'о рој љутих оса сјатиле се на ме

7.

Затим прави чопор (разуздана руља)
тих мисли из кише стаде да бауља

Одасвуд кроз тесто мрака ево стижу
и већ ми под косом гнезде се и гмижу

и већ умом зуји блебет њиних прича
и њиних жаока већ се ори цича

а нада да варке шалу фруле са мном
круни се к'о ехо у понору тамном

9.

Слутим да ће опет одавде до јутра
два-три глиба језе што вуку унутра

до самог дна страха у срж своје бити
прво ме пресрести затим обгрлити

и да ћу се тако сједињен са њима
опет наћи негде где ничег неима

А овде уз прозор киша ће да прене
неког сасвим другог непознатог мене

Да ли ће до јутра све ово да траје
Слутња бива јача Киша не престаје

12.

Ноћ стањила аршин и по врху бледи
кроз зорину студен цуре дрвореди

Под прозором крошња тâм узрео стреса
с гнезда које празно зури у небеса

Мисао последња (снемоћала) пузи
по мусавом јутру пуном ноћне слузи

и док ми се собом дан од ноћи дели
она гласом штурим као да ми вели

Некој лудој звезди прилика се случи
васиону твоје главе да докучи

ДНО

Да ли је ово суштина дна
кад све је бело свуда – а мрак,
кад јаук жеже ходник и зрак
а нигде лека, и ником сна?

Да ли је ово – што кажу – дно:
у телу немоћ, у крви бол,
у глави пусто к'о леден пол,
а ватра хуји, таласа тло?

Да ли је ово: бити на дну
а бити негде незнано где;
и бити празан кад кажеш: гле
јутро се плаво отима сну?

Да ли је ово: ходати дном
(к'о да се хода кроз какав врт,
ил' кад у смету прави се прт)
а бољка вршља кроз живот хром?

(Из победничког рукописа)

*Лейоши њесничкој израза Мирослава Јозића не дојри-
носи само трансионоване старих добрих вредности наше
јоезије на нов самосвојан лирски јлас, већ и дескриптивна
сазвучности стихова, којима, у данашњој нашој јоезији јо-
шово нема јремица. (Из поговора књиге У олуји сламка,
Пшица с варком уместио крила/ Милица Миленковић)*

Манифестацији је присуствовао и прошлогодишњи победник Александар Марић из Краљева, који се својим стиховима из књиге представио публици. Радослав Вучковић је у својству главног уредника *Бдења*, часописа за књижевност, уметност и баштину, представио најновији број.

**ТРИДЕСЕТ ДРУГИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2016)**

Конкурс манифестације *Дани Гордане Тодоровић* сваке године се објављује у *Бдењу*. У броју 44, година XIII, април – јун, 2015, на последњој, 190. страни:

ЦЕНТАР ЗА ТУРИЗАМ, КУЛТУРУ И СПОРТ
СВРЉИГ
ОРГАНИЗАТОР ПЕСНИЧКИХ СУСРЕТА
„ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ“
РАСПИСУЈЕ КОНКУРС ЗА НЕОБЈАВЉЕНИ РУКОПИС
ПОЕЗИЈЕ

Право учешћа имају песници који пишу на српском језику. Рукопис, обима до пет штампарских табака, треба да буде потписан шифром и достављен у три примерка. Решење шифре, у посебном коверту, са кратком биографском белешком, адресом и бројем телефона, приложити уз рукопис и послати на адресу:

Центар за туризам, културу и спорт
(за књижевни конкурс)
Улица Боре Прице 2
18360 Сврљиг

Награда је штампање књиге у едицији часописа *Бдење*.
Крајњи рок за слање рукописа је 30. септембар 2015.
године.

Више информација на телефон: 018/821–059

На књижевни конкурс 2016. године је приспело 53 рукописа, од којих је 14 дисквалификовано због незадовољавања критеријума конкурса. Жири који је радио у са-

таву: Радослав Вучковић (председник), Злата Коцић (члан) и Милица Миленковић (члан) је од 39 рукописа поезије који су ушли у разматрање, у први круг издвојио шест рукописа изузетног квалитета: *Зимно место* Анђелка Анушића из Новог Сада, *Геометрија самоће* Спасоја Јоксимовића из Мајданпека, *Тик шак* Душана Мијајловића Адског из Ниша, *Кошница неба* Звонимира Костића Паланског из Ниша, *Биће све по реду* Зорана Пешића Сигме из Ниша, *Скоричка шойонимија* Томислава Ђокића из Скорице код Ражња; у други круг уврстио је у избор прву награду три рукописа: *Зимно место* Анђелка Анушића, *Геометрија самоће* Спасоја Јоксимовића и *Тик шак* Душана Мијајловића Адског.

На последњем састанку одржаном 18. октобра 2016. године једногласно је донета Одлука да награду манифестације *Дани Горгане Тодоровић* додељују Анђелку Анушићу за рукопис *Зимно место*, са образложењем:

Рукопис поезије „Зимно место“ Анђелка Анушића одликује висок поетски стил, бојаштво метафоричкој израза заснованој на духовним старозавешним шемама са комуникативним предлошком ововременој лирској субјекта.

Основа „Зимног места“ или епиграма ове збирке, јесте мотив душе око које се у концентричним круговима развијају и остале поетске идеје уз песничково поштовање и стварање језиком.

Писан везним и слободним стихом овај рукопис јлени заокруженошћу и оригиналношћу обраде универзалне теме човековој Ја између људској и небеској.

Изузетности и квалитету „Зимног места“ доприносе формална обележја стилској пошуйка Анђелка Анушића: речи у стиховима, затим стихови, а пошом целе песме, приказују се као самосвојне целине, но структурално ује-

дињени и заокружени повезани су у идеју широкој лирској замаха. С правом можемо потврдити, замаха достојној литерарној ојуса песника Анђелка Анушића и награде која носи име наше звичајне песникиње.

Песнички сусрети Дани Горгане Тодоровић одржани су 6. децембра у салону Библиотеке Горгана Тодоровић. Награда песничких сусрета Дани Горгане Тодоровић подразумевала је штампање књиге аутору-победнику. За збирку песама *Зимно место*, која је изашла у издању Центра за туризам, културу и спорт Сврљиг, Анушић је награђен и Годишњом наградом Удружења књижевника Републике Српске, али и наградом Браћа Мицић, која носи име по српским песницима из прве половине 20. вијека, браћи Љубомиру и Бранку Мицићу, оснивачима зенитизма. За ову исту књигу Анушић је добио три награде.

Анђелко Анушић (1953, Градина, Сува Међа, БиХ), песник, прозни писац, есејиста, књижевни критичар, антологичар, публициста.

Објавио двадесет девет књига: четрнаест песничких, шест књига приповедака, три романа, књигу песама за децу, две књиге есеја, и брeвијар новинарско-публицистичких текстова. Приредио је и две песничке антологије.

Заступљен је у лектури (у Републици Српској, девети разред основне школе), антологијама и прегледима српске савремене поезије и приповетке. Његова поезија и проза превођени су на енглески, француски, руски, бугарски и македонски језик.

Овенчан је књижевним наградама: Печат вароши сремскокарловачке, Стражилово, Награда Сарајевских дана поезије, *Светозар Ђоровић*, Награда Удружења књи-

жевника Српске, *Сћанко Ракића*, *Раде Томић*, *Констан-
тинова визија*, Награда Фондације *Пећар Кочић*, *Младен
Ољача*, *Злаћна слова...*

Живи у Новом Саду.

ПРИРОДА ПЕСМЕ, РЕБРО

Не беше човек још ни блато
а жена тек ни ребро
и злато не бје прозрело себе
а ни обмануло себе сребро –

док над Карадолином беше тамно
а већ се читаше као ведро –
у Речи Онога који штедро

сејаше мартовско словно зрно
отворив ' јаже светлог на црно –

а човек чмаваше у свом блату
жена евиноваше у оном ребру
и нико још не знаше да себе у злату
исто је изгубити као у сребру

и да ће злато припасти блату
уместо у сребру да ће плату
блатник положити у своме ребру
и протрчати кроз таму ведру

где сеје Песник – далек злату
још даљи од сребра
спознав ' и Песма да је од ребра

и члови човек у оном блату
сневајућ ' у ребру своју плату.

ЗАПИС О ДУШИ

*Ко од светиа најмање има,
има од њега највише*
(Мајстер Екхарт)

Колико већ векова, душо
Теглиш своју тешку сламку
Кроз усеклину ову двогубу
Да ћуприју лакокрилу винеш,
Другу наличну,
Преко грбе земљине

А ја ти, мравице, блатим стазицу
У тешким чизмама
И сламу твоју примећем
Гумно гајатно, перо снетљиво,
На твоју узвишену намеру

И све чиним да ти отежам,
Да гробна грба надвиси

Демоне грбине пујдам на твој караван
Подбуњујем удове да те саплићу
Хајдуке из моје пећине –
У кланцу те салећу

Под чадором прелести
Војске телесне
Војују на те

**РУНОЛИСТ/ЛИШАЈ/МАХОВИНА,
ГЕТСИМАНСКА ВИСИБАБА**

*Понекад маћехом,
понекад мајком бива нам дан.
Срећан је онај који све познајућ ' што
у раду проводи безирешан живої̄ ӣред
вечним бозим '.*

(Хесоид)

Просинеш у проселини
Мојих мртвих планета
Фосилних сунаца
Божанстава са угљеним очима
Рунолис, лишај, маховина –
Шта ли си
Залиричим
Завапим –
Сиротан помајке епике

А ти се јавнеш знаком неовдашњим
Знаком који слутим:
На ухо јагорчевине затрубиш
Испод словног снега, усред моје зиме
Вечног сечња у месецу стварања

И осунчаш својим звуком моју пишталину

Поустају моји мртви
И они које сам упокојио
Придигнем се и ја
С твојим сунчевићем међу прстима

Како је сад светла моја жар-земљица
С прозором отвореним на Твоју трубу
Подигнеш своју главу –
Главу гетсиманске висибаве с ножем сечења под вратом

На моје празне груди
Нема гајде
Које су оно Дрво
На које си распет

На које сам Те распео
Не знајућ ` да си унутра –
Слепа дирка, писак без уздаха
Струна без свога уха

Поезија Анђелка Анушића у збирци „Зимно место“ захваћа дубоко у ризницу културне традиције, од старозавешне књиџе о постојању до наших дана... Анушићеве ироничне и меланхоличне медијације и понирања у суштинску лирске тематике остварени су раскошним и самосвојним џесничким језиком, џрејуним фигуративних и лексичких џрејлеја и иновација. (Гојко Ђого).

ТРИДЕСЕТ ТРЕЋИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2017)

Рок за слање радова на овај поетски конкурс био је од 1. јуна до 30. септембра. На књижевни конкурс расписан поводом манифестације *Дани Гордане Тодоровић* у Сврљигу 2017. године прispело је 63 рукописа. Дисквалификовано је 19 радова због незадовољавања критеријума конкурса, тако да је 44 рукописа ушло у разматрање. Жири у саставу: Горан Максимовић (председник), Радослав Вучковић (члан) и Милица Миленковић (члан), у први круг је издвојио шест рукописа изузетног квалитета (састанак је одржан 10. октобра 2017. године): *Плавећ* Ранка Павловића, *Дисање у цвети/ Проник у јабуку* Миладина Вукосављевића, *Сунчаност, смртност* Александра Арсенијевића, *О свему што се (не) може рећи* Душана Мијајловића Адског, *Јао, сви моји мртви ђесници* Данета Стојиљковића и *У ђределима Орфејевим* Власте Младеновића. У други круг уврстио је у избор за прву награду два рукописа: *Плавећ* Ранка Павловића и *Дисање у цвети/ Проник у јабуку* Миладина Вукосављевића. На последњем састанку одржаном 25. октобра 2017. године једногласно је донета одлука да награду *Гордана Тодоровић* 2017. равноправно деле Ранко Павловић (за рукопис поезије *Плавећ*) и Миладин Вукосављевић (за рукопис поезије *Дисање у цвети/ Проник у јабуку*).

Овогодишњи бројни и зајажени рукописи ђрисићили за ђесничку награду „Гордана Тодоровић“ налазе се у знаку два равноправно награђена текста двојице савремених српских ђесника: Ранка Павловића и Миладина Вукосављевића. Као ђесник лирске ђреисћивања свеколике ђудске еђзистенције, Ранко Павловић је у рукопису са речистим насловом *Плавећ* изнова ђроћоворио о судбини човека на

земљи, његовој вези са традицијом овајлоћеном у историји и језику предака, као и космичким силама које повезују човека са Творцем за време овоземаљској постојања, а још више за време оностраној трајања човекове душе након ујокојења тела и преласка у пошћуну метафизичку димензију. Ошуда, Павловић и види овоземаљски животи само као „преишћај“ у којем се, преишћујући себе и свети око себе, припремамо за сусрети са „вечним“ и оностраним. Тако осмишљено лирско преишћивање саздано је на укршћању емошћивној и мисаоној, као и аполонијској и дионизијској доживљаја свети. Живој на земљи метафорички је сагледан као неоновљиво искушћиво са једној „великој ушћовања“ у којем разошћкривамо све шћри димензије пошћојања: субјекшћивну, објекшћивну и метафизичку. Субјекшћивни доживљај је саздан на снажним личним импресијама и доживљајима живошћа, на емоцијама и сумњама у истинишћосшћи шћих емошћја, а манифестује се кроз шћемашћизацију унутрашњег свети, љубави према жени и породици, према народу, према традицији и језику из које је пошћекао. Објекшћивни доживљај свети пошћива на сагледавању оношћа шћио је изван нас, а шћио нас суочава са шћвором шћприроде, земље и камена, воде и биљака, расшћиња и животишћиња. Та два свети, субјекшћивни и објекшћивни, дубоко се укршћају у доживљају „очевине“ као чисте емошћје, али и као историјској и биолошкој наслеђа, моралне дужности, шће родне шћруде која нам обнавља животишћну снагу у шћренуцима свакодневних душевних или физичких пошћрнућа. Метафизички доживљај свети ушћемељен је на вери у сусрети са шћпросторима оношћтраној, као са „чистом идејом“ која нас након ујокојења од земаљској трајања ослобађа шћрешћа материјалној и уводи у шћлавешћ духовној и метафизичкој пошћојања, у овом случају схваћену као метафору „бескрајне слободе“. Та шћри различишћа, шћолико шћрожешћа, али ошћети шћолико сушћрошћстављена свети пошћојања, Павловић увезује снажним шћесничким језиком, у којем се ошћишћава сложено мисаоно и

мелодијско богајство мајерње српске лексике која је извор свакој постојања и значења.

Ранко Павловић рођен је 1943. у Шњеготини Горњој код Теслића. Пише поезију, прозу и драмске текстове, за одрасле и децу. Бави се књижевном критиком и есејистиком. До сада је објавио неколико десетина збирки песама, прича, есеја и романа. Публици је приказано неколико десетина његових радио-драма и позоришних текстова. Завод за уџбенике у Источном Сарајеву објавио му је *Изабрана дјела*. Награђиван је значајним признањима за књижевност, међу којима су и награде: *Кочићева*, *Скендер Куленовић*, *Лаза Костић*, *Кочићева књиџа*, *Веселин Маслеша*, награда Удружења књижевника Српске за књигу године... Додељене су му повеле Удружења књижевника Србије и Удружења књижевника Српске за животно дело. Заступљен је у читанкама, лектури и многим антологијама. Његове песме и приповетке превођене су на више светских језика. Живи и ствара у Бањалуци.

ОЧЕВИНА

Отели су ми очевину.

Разбашкарили се по њој,
загосподарили шумама,
халапљиво гутају оранице,
грицкају крајке крчевина.
Сладе се лејама по којима је
цвјетала мајчина перуника.
Кидишу на очеве рукосаде,
враћају калем у дивљаку.

Ја бих да их отјерам,
али ни брат да ми помогне.

Сасиједи их, као што су
ослободиоци сабљама
сјекли погану сорту освајачку...
Затри им сјеме, као што су
преци затирали легла губара...

Савјети са свих страна,
а ни од куда руке и алатке
који би искоријенили
шибље, трње и коров
по напуштеној очевини.

МАЛИ НАРОД

Мали народ је као мало дијете,
пуштено међу дивље звијери,
заштићено само жељом да опстане
до часа када ће оставити потомство.
Мали народ је сличан прерано
процвалом цвијету у који, заклоњен
дубом сломљеним у олуји,
пркоси мразу што не да прољећу
да зазелени ливаде и загрије нам душе.

Мали народ храни се земљом
наслијеђеном од предака, и напаја
причом коју су му очеви оставили.

Мали народ воли што је велик
у жељи да не дозволи корову
да ижђика по његовим вртовима.

НИЈЕДНЕ СЛОБОДНЕ ГРАНЧИЦЕ

Пристао сам да будем
дрво о које беспослени и безнадни,
кад им се прохтије, вјешају своје терете.

О најниже гране, једва дишући,
повијени под товаром, најслабији
вјешају гроздове невоља,
као што завоје, натопљене сукрвицом,
рањеници разастиру по грмовима,
да се просуше на шкртом сунцу.

О гране побјегле од земље,
до којих сежу само испружене руке,
пропињући се, увријеђени вешају
ниске нагомиланих понижења.

По гранама које од мирисног хумуса
бјеже ка облацима и небеској ведрини
преварени нижу неиспуњена обећања.

Охоли с лакоћом досежу сам врх
и о њега каче изблиједјеле крпе
негдашњег поноса, смијући им се.

Пристао сам да будем дрво
о које други вјешају терете, и сада
немам ниједне слободне гранчице
о коју бих објесио своје невоље.

(избор из најрађеној рукопису)

Ради се о напрази која носи назив по талентованој и прерано преминулој српској пјесникињи (живјела је од 1933. до 1979. године) поријеклом из Сврљића. Управо она, Гордана Тодоровић која је стасавала уз генерацију пјесника Бранка Миљковића, записала је стихове „данас може свако/ земљу у плавет речи да одева“, тј је пронађена директна веза Павловићевој најновијој дјела с њеном поезијом.)

Миладин Вукосављевић рођен је 1947. године у Љубићу код Чачка. Новинар је, публициста и књижевник. Пише: поезију, прозу, књижевну критику, студије, сценарије, стихове и приче за децу. Објављује у бројним листовима, часописима и зборницима. Био је вишегодишњи новинар и главни и одговорни уредник *Чачанског гласа* и *Нашег села* и уредник издавачке делатности у чачанском ГИП *Литература*. Налазио се међу оснивачима, сарадницима и уредницима престижног чачанског часописа *Градац*. Био је и директор биоскопске куће *Чачак-филм*. Уз десетак публицистичких дела објавио је две збирке поезије: *Олашавање пјесла* (1983) и *Померени прегели* (1984). Приредио је зборник *Песници Дисовог прелећа* (1987). Заступљен је у неколико антологија, лексикона и зборника. Истражује заоставштину Драгослава Грбића и Бранка В. Радичевића. Члан је Удружења књижевника Србије, Удружења новинара Србије и Удружења публициста Србије. Награђиван је за поезију, прозу, есеје и стихове за децу на бројним књижевним конкурсима. Живи и ствара у Чачку.

Песнички рукопис Миладина Вукосављевића мисаоно и поетички можемо схватити кроз следеће вишезначне наслове Дисање у цвети/ Проник у јабуку, у којем се „ја-

бука“ симболички намеће као њлог људској њосћања, али и њорекло истњовременој људској задовољства и њаићње. Јабука је њодједнако симбол „кушања сласти“, као и симбол „праотачког греха“ који окајавамо вековима. Покушавајући да библијски тѣх ѡраоћаца саіледа као неразрешиву личну, али и колективну, шескобу и сумњу, Вукосављевић вишезначним лирским језиком, римованим стиховима и изнова обновљеном лексиком, ѡнире у мистерију вечитих „сенки и опсена, снова и јаве, чуда и чини, урока и мађија“, које свагда оіседају људски род. У шом свешу вечитје ѡштраће за давним слојевима значења, у наілашеном дочаравању искони, ѡесник осећа дубоко несіокојство, а ѡкушава да іа одіонетне и ѡишисне ѡнирањем у ѡалимсетје давно заіисаних и ѡонућених значења. Заішо се ѡесников іовор и онда када је ѡреко „Никољског јеванђеља“ или „преко слике Рисимове“ заіисан, неіосредно усмерава на вечитју везу са умрлима и метіафизичким сазнањима о размерама окајавања човековој „пад“. Ошуда је чиіав један циклус ѡесама некролошки иніониран и ѡредствавља неіосредно крешање „гробним пејзажима“ у сіомен на најближе чланове ѡородице, као шіо су мајка и оіац, али и на ѡесничке друіове и ѡоетичке истјомишљенике, као шіо су ѡреминули савременици: Бранко В. Радичевић, Бранислав Петровић, Александар Рисіовић, Божидар Тимоіијевић и сл. Иза шје снажне аіолонијске шуте назире се свесті да је људска ѡаићња добрим делом ѡроисіекла из библијској саірешења, а као шіо су „музика“ и „ватра“ вечне метіафоре на ѡушу шіој искуіљења, шіако је и сећање на тѣх најіосіојаније сћање људској ѡамћења.

(Из Одлуке жирија)

ДИСАЊЕ У ЦВЕТ/ ПРОНИК У ЈАБУКУ

ПОКАЈНИ ДОДИР

Гле, мудрац: ћутњом још племени
И тајну, сред Књиге, коју не ишчита!
Чека на тренутак, у чијој ће се мени
Стаменити стабло, које, опет, скита,

Одвојено од корена, одбивши да цвета!
А то признање јаловости – као истине,
Већ тумаче к'о нову злехудост света,
Коју призва грех, издвојен из причине!

Вреба га већ и сласт, што се опре плоду,
Пре но што умаче змији под отровни зуб!
Удес је то, одавно преображен у непогоду,

Која и праворек случи до оштрице мача,
Што се, за црвом, поново зарио у дуб,
Тек управљен на трагу Светог Плача!

ТРАГ ПРОЗУКЛОСТИ

Све већи страх од будућних мртваца
Опседа и свиралу, и напуко белутак!
К'о судбину с длана, чтец већ побаца
И усудна слова из књига, које се, на тренутак,

Отворише страницама, са којих потече
Остатак пепела, ћемерног из лобања,
Кроз које пролете змија, која не дорече
Траг расутог биља, у које већ и потања!

Није ли ту и стабло, на које се калеми
И зуб, што, у сипару, поново запара
Поруку птици: над ватром да – занеми!

Или је то тек дослут изненадне освете
Јаловог цвета, који од свих превара,
Једино избеже – све узалудне прелете!

ЧИТАЊЕ СУДБИНЕ

Мудрац се, опет, заплео у нова значења
Речи, које, некако, мигоље из Свете Књиге!
За једну од њих, и фрула свој пепео мења,
Не дотакавши, још, ни чађаве вериге...

Тек што није исцурео песак из мог сата;
Путања, којом ходим, већ траг је на води!
Сасушен свлак ми је као омча око врата:
На њену испразност и сам се, ево, сводим!

Препуко камен ми се, поново, учини
К'о жрвањ, приправан и мене да меље!
Слутим и да сам у сопственој паучини,

Која ме, полако, разлаже у комађе,
Пред којима и ватра устрепта од жеље
Да се и мој пепео у њеном трагу нађе!

(избор из награђеног рукописа)

Из украјко изложених критичких зајажња и теза, можемо закључити да оба ове 2017. године награђена песника, и Ранко Павловић и Миладин Вукосављевић, добрим делом су поетички следбеници и сабеседници песничког света Гордане Тодоровић, шако да је њихове лирске рукописе жири једногласно препознао као достојне награде која носи име ове велике српске песникиње друге половине 20. века.

(Из Одлуке жирија о додели награде манифестације „Дани Гордане Тодоровић“, Сврљиг, 25. октобар 2017.)

**ТРИДЕСЕТ ЧЕТВРТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ
(2018)**

На књижевни конкурс поводом манифестације *Дани Гордане Тодоровић* приспело је 30 рукописа. Жири је радио у саставу: Горан Максимовић (председник), Радослав Вучковић (члан) и Милица Миленковић (члан). Након првог читања издвојио је три рукописа завидне естетске вредности: *Велика ведрина* Драгане Лековић, *Боја ласа* Анђеле Пендић и *Перашка њесма над њесмама* Александра М. Арсенијевића. На састанку одржаном 31. августа 2018. године жири је једногласно донео одлуку да се награда додели песникињи Драгани Лековић.

На завршној вечери манифестације *Дани Гордане Тодоровић* 22. септембра 2018. додељена је песничка награда Драгани Лековић из Београда за рукопис поезије *Велика ведрина*.

Из украјинко изложених критичких зајажанја, можемо закључити да наирађена њесникиња Драгана Лековић ствару у њоејском сајласју са доминантнор линијом срјској метафизичкој њесништвр друје њоловине 20. и њочетка 21. века, да је шиме у дубоком и истинском сродству са њесничком свешор Гордане Тодоровић, шорко да њен лирски рукопис жири једногласно наирадио именов ове велике срјске њесникиње друје њоловине 20. века.²³

²³ Горан Максимовић, Радослав Вучковић и Милица Миленковић, *Бгење*, бр. 57/58, 2018, стр. 209.

Драјана Лековић рођена је 1962. године у Косовској Митровици. Од 1981. живи у Београду. По образовању је културолог. Студирала је општу књижевност и теорију књижевности на Филолошком факултету у Београду. Поезију пише од ране младости, а у време студентских дана, осамдесетих година, објављује у: *Књижевној речи*, *Књижевним новинама*, *Знаку* и *Сшуденџу*. Након дуже паузе, Трећи програм радија Београд у два наврата (2001. и 2008.) презентовао је циклусе из њене поезије. Неке од тих песама данас су саставни део рукописа *Велика ведрина*.

ВЕЛИКА ВЕДРИНА

(Избор из награђеног рукописа)

ВЕЛЕ ДА СИ ЈУРОДИВ

веле да си јуродив Теодоре
али велика ведрина
у малом пртљагу станује

и само трчећи
и само ходећи
и само клечећи
тако се једино путује

принеси и наша мољења
док не истрошимо колена
и не баталимо кофере

КОСОВСКИ ЦИКЛУС

затвараш тор
затвараш круг свој крвави

иконе су наше ослепљене
не виде нас више наши свеци

збијамо се збијамо

у том ће бунару
бокалу – бунару
вучја глава осванути
вучја глава осванути

ВЕЛИКА ВЕДРИНА

Свемилостиви
Ти, који си ме до обале Ведрине довео
који си тополе и пред овом кућом посадио

не дај да позвери икад моја душа

сачувај у мени јаје
чуваркућу јаје

да ја будем кућа
чија се окна
пред Тобом не затварају

(избор из најрађеној рукојиса)

ТРИДЕСЕТ ПЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2019)

На овогодишњем књижевном конкурс у приспело је 47 необјављених песничких рукописа. Према одлуци стручног жирија: Горана Максимовића професора Универзитета у Нишу и завичајних књижевника Радослава Вучковића и Милице Миленковић, својим естетским квалитетом издвојио се Арсенијевићев рукопис под називом *Вршкови*. Тако је овај аутор добио прилику да се по други пут сусретне са сврљишком публиком: први пут 1990. као другонаграђени за циклус песама под шифром *Сва од усана*, на Осмим Југословенским песничким сусретима *Дани Гордане Тодоровић* и ове године 4. 10. у салону библиотеке Гордана Тодоровић у Центру за туризам, културу и спорт.

Председник стручног жирија, Горан Максимовић говорио је о награђеном рукопису, а о лику и делу Гордане Тодоровић публику је информисала Милица Миленковић, члан жирија и приређивач књиге *Сабрана дела Гордане Тодоровић*.

Александар М. Арсенијевић рођен је 1966. године у Београду. Песник, приповедач, есејиста, преводилац, аутор књига поезије и прозе: *Мишљење љубави* (1991), *Јеванђеље за децу* (2010), *Св. краљ Владислав* (2016) и *Св. краљ Драгушин* (2016). Лауреат великог броја књижевних награда за прозу и поезију. Заступљен је у неколико антологија, као и у преко сто зборника савремене српске поезије и прозе. Поезију, прозу и есеје

објављује у периодици, зборницима и на интернет порталима за књижевност. Радови су му превођени на руски, француски, енглески и румунски језик.

ДОБОШАР

*Добошар мали, космички добошарчић
излази крејко на јушарњу службу.*

Радуј се, свете, добошарим! Шапате
свог сиромаштва, ништости своје
сувишке разглашавам! Сушто, немушт,
украшавам! Сашаптавам се с тишинама,
с пречистим прашницима суштине!
Да, свештеног добошарства страст је
надсмртна – усправна цваст метафора!

*Добошар мали, космички добошарчић
излази јарко на подневну службу.*

Објављујем страсно жар-вест добошарску:
чујте сазвежђа, мрази, маслаци! Руке ми
расту из аорти, срце кроз надлактице
у палице живе, добошарске! Гласи се,
душо, дишући прекомерно! Бесани
добош смо у двосмислености сунца и смрти,
миокард натегнут преко рубова небића!

*Добошар мали, космички добошарчић
излази смерно на вечерњу службу.*

Пулсари свега, протонска језгра, саћа
еонска, постањски часци – почујте глас
мог космотворства! Псалме ДНК-а хеликса,
сопствених, сламних, смрћу распламсаних,

приносим гласно у светлост! Нека не плаче
нико: смртништва добошарство не престаје
ваистину, само се мењају добошари!

*Добошар мали, космички добошарчић
излази зарно на ноћну службу.*

(Избор из награђеног рукописа *Вршови*)

Са садржајем *Бдења*, часописа за књижевност, уметност и баштину присутне је упознао Радослав Вучковић, главни и одговорни уредник. Публика је била у прилици да се упозна и са поезијом Драгане Лековић. Њене стихове публици је приближила завичајан ауторка Милица Миленковић. Прочитавши неколико песама из своје награђене књиге, песникиња је потврдила оправданост награде и удостојила је публику лепотом своје поезије.

Том приликом уручена јој је награда, књига *Велика ведрина*, која је њен штампани награђени рукопис.

ТРИДЕСЕТ ШЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2020)

Околности пандемије обележиле су овогодишњи конкурс књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић*, које су и спречиле њено одржавање.

Жири у саставу: Горан Максимовић (председник), Радослав Вучковић и Милица Миленковић (чланови), једногласно је одлучио да је победница овогодишњег конкурса *Дани Гордане Тодоровић* за циклус необјављених песама, **Жељка Аврић** из Сремске Митровице за рукопис под називом *Несан* (шифра: *Мајстџор и Марјаритија*). Друго место заузео је Иван Новчић из Краљева, за рукопис *Мерна јединица стиха*, под шифром *Галимаџијас*. Трећепласирани је рукопис *Поверљиво ћушање* ауторке Каје Панчић Миленковић из Пирота, под шифром *Глас ћушања*.

Жељка Аврић рођена је 1964. године у Бањалуци, где је завршила гимназију. Дипломирала је 1988. године на Филозофском факултету у Новом Саду, на Катедри за српски језик и књижевност.

Објавила је пет збирки поезије: *Порџреј*, (Сремски Карловци, 2001), *Звездарница*, (Лакташи, 2004), *Марјиналије*, (Нови Сад, 2013), *Времник*, (Нови Сад, 2014) и *Јесам*, (Нови Сад, 2016).

Прилоге објављује у књижевној периодици, али повремено пише и књижевне приказе. Песме су јој преведене на руски и објављене у шестом тому антологије Српско-руски круг у избору и преводу Андреја Базилевског.

Живи и ствара у Сремској Митровици.

ЕЛЕМЕНТИ

СОНЕТ ВЕТРУ

Чујеш ли?... Долази источни ветар...
Тренутак је да отпутујем с њиме!
Проћи ћу кроз дуге фени спектар,
путовати, док не запрете зиме.

Чекају раскршћа. Радости! Тишине...
Светли хоризонти, ноћ без месечине.
Снови од папира. Велике празнине.
Мутнице. Бистрине. Пад и висине.

На пут ме тајне зову. И откривања.
На крају пловидбе, од *злаша руно*.
Горчина буђења, нежна сновиња –

све што те човеком чини потпуно.
Нека ме добар ветар на путу прати,
све док се *Одисеј* кући не врати.

СОНЕТ ЗЕМЉИ

Испрва би прах, па маглина и дим.
Дете Сунца мајком се преобрази.
У родници њеној зачели се тим –
извори, стене, биљке, крајобрази.

Колевка и крило, наручје и рука,
јаловица и сита хранитељка;
крепост племкиње, снага голорука
и за све иста крајња почиваљка.

У руци грумен. У срцу сећање;
неми пејзажи, сањарења гласна.
И неко нам нејасно осећање

радости буди и стремљења часна.
Земља и мајка изнедре човека –
све што му дају, прати га довека.

СОНЕТ ВОДИ

Једна кап довољна да утоли жеђ.
Роса врати живот полеглом биљу.
Кишни слапови стењу избеле глеђ,
дају хлебног зрња у изобиљу.

Воду запене бесом, па тишином
дишу. Мењају лица као људи.
Наоко мирне, а под површином
прете њихове рушилачке ћуди.

Над прапочетком живота лебди *Дух*.
Вода испира грехе, брише лажи.
Када оплоди земљу нарасте крух –

Његово тело које веру снажи.
Залутале душе извору врати –
ту, где столује *Ошац* и с њим *Маши*.

СОНЕТ ВАТРИ

Задрхти, заискри севне мисао –
тај одсјај свица у свеопштем Мраку.
Не једем, не спим; не бих ни дисао,
да ми не ишчезне негде у зраку.

Од мисли дело, од искре – варница,
постојан пламен, луча светловита.
Од једног жишка, цела звездарница!
Створитеља, мисија племенита.

И људи постајемо стварањем.
С љубављу, здушно, делу посвећени.
Та страст ватри личи, на изгарање,
кроз које пролазимо прочишћени.
Остају пепео и постигнућа,
до нове ватре, новог надахнућа.

СОНЕТ ЉУБАВИ

Смисао свега – жеље и давање. –
За многе, мало. По мери некоме.
Бутања у двоје, поглед пред спавање.
Јутром, глава на рамену мекоме.

Волим нечујно. И громогласно.
Са поносном, разложно. Безнадежно...
Блиске и далеке. Предано, страсно!
Са слатким болом и ужасно нежно.

Све што се види, чује и додирне...
Горчини сличне. За руку вођене.
Рођене. Туђе. Гневне и обзирне.

За битку, примирје предодређене!
Самотне. Све, што се са надом буде...
Волимо Човека. Љубимо Људе.

(Избор из награђеног рукописа *Несан*)

ТРИДЕСЕТ СЕДМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2021)

И овогодишњи конкурс као и прошле године, протекао у посебним друштвеним околностима условљеним пандемијским окружењем и негативном психозом. То је условило да пристигне значајно мањи број рукописа у поређењу са претходним годинама. Жири који су сачињавали Горан Максимовић (председник) и чланови: Радослав Вучковић и Милица Миленковић, између двадесетак приспелих рукописа имао је прилику да прочита по квалитету уједначене, креативне и уметнички занимљиве текстове номиноване за песничку награду *Горгана Тодоровић*. Одржана су укупно три радна састанка:

На првом састанку, 8. септембра, евидентирани су и преузети сви пристигли рукописи.

На другом састанку, 18. септембра, направљен је ужи избор од пет рукописа: *Бесџијаријум*, Ивана Новчића из Краљева (шифра *Дездемона*); *Кино Бока*, Радомира Митрића из Крагујевца (шифра *Кино Бока*); *Са иолиџрафа*, Милана Лукића из Београда (шифра *Икс иџсилон*); *41 Бгеније*, Љиљане Павловић Ђирић из Сталаћа (шифра *Алија Ђ. Пливљанов*) и *Обриси*, Милана Вучићевића из Крушевца (шифра *Обриси*).

На трећем састанку, 28. септембра, као најбољи међу њима једногласно је издвојен и награђен рукопис *Бесџијаријум* (шифра *Дездемона*) песника Ивана Новчића из Краљева.

Иван Новчић рођен је 1972. године у Краљеву. Објављује поезију, прозу и есеје у периодици и аутор је више самосталних књига.

Поезија: *Ампутиација душе* (2003), *Шифарник сирачања* (2008), *После поштом* (2018), *Галиција и груте шуме* (2019), *Песме о кавезу* (2020), *Кајафин избор* (2021), *Љубав у Халдерну* (избор

из поезије, 2021)

Проза: *Срем и Сумаџра* (збирка прича, 2017)

Студија: *Емир Кусџурица: њоешика њорицања смрти* (2016, 2020)

Преведени текстови: *Писма Телемаху* (избор из поезије на француском језику, 2021)

Награде и признања: Награда *Тома Рагосављевић* (за есеј *Кусџурица и Достојевски*, 2015), награда *Србољуб Мишић* (за књигу *Галиција и груте шуме*, 2019), награда *Дома културе Ивањица* за најлепшу љубавну песму – *Монџескјеова ауџобиографија*, 2020). Књига *Песме у кавезу* била је у ширем избору за награду *Бранко Миљковић* (2020).

СЕДАМ У ЈЕДАН

увек сам играо седам истих парова
исте комбинације за седам истих година,
у то време вирус који је харао
седам пута је мутирао;
конобарица која ме је служила
била је седам пута лепша
од жена које сам имао,
из мириса које је приносила
излазиле су речи: *јави се*
само седам ако будеш имао,

песме су ми крвариле
седам дана у месецу
у месечном циклусу
који се седмично распадао;
седам дана сам зидао
свој
изокренут свет
без предаха
и свете недеље одмора;

само једном сам умро
и више се нисам враћао

НЕКЕ СМРТИ

љубио сам песникињу Глик
слао писма
опијен стајао
пред њеним вратима
и клечао као Оњегин
док је младим телом
промишљала о смрти

она се не јавља ни данас
као да сам авет
непривлачан
често неуредан
растуреним папирима по столу
одбија ме сваки пут када се јавим

данас је старица
са ишчупаним срцем
и пише и даље о смрти
корен јој
нико дирао није

али ја волим њене чукљеве
што осветле моју усамљеност
и миришу на кокосове креме
гомила је неких цветова на мени
не дају ми мира

са друге стране наших живота
из кутија које наричу
чујем вест:
талентована српска песникиња
пише да јој Косово расте у гаћама
и опет се неке смрти приближавају
а божури затрепере
миришу на дете на ноши
на моју Милицу
која би исто такве песме писала
само да ми је врате

ТРЕНУТАК РАЈА

препознао сам кожухаре, тесаре, баштоване
пекаре и ранораниоце
препознао сам радне и часне
лење и безвредне
препознао сам људе тек уваљане у брашно
и оне са срџбом
и оне што су пре нас отишли у рат
у љуће борбе
и нису имали среће
и препознао све ненаписано
на једном белом зиду

видео сам чувене кључеве
али тек толико да ми поглед
заслепи светлост;

не би она била рајска
када би међу толико генија
непознаницу указала баш мени

(Избор из награђеног рукописа *Бесџијаријум*)

Да награда користи само добро одабраним стиховима, сведочи и наша награда је су њени лауреати данас превођени на више страних језика, привукли су пажњу, не само домаће, већ и иностране читалачке јавности.

КЊИЖЕВНА НАГРАДА ГОРДАНА ТОДОРОВИЋ ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО ЖЕНА ПИСАЦА

Преовлађујући став да су жене, књижевни ствараоци запостављене у књижевноуметничком свету, допринео је да се оформи награда која, не случајно, носи име наше завичајне песникиње Гордане Тодоровић, која је и сама била неправедно маргинализована.

Почетком 1996. године Удружење књижевника Србије дало је предлог да се у оквиру књижевне манифестације *Дани Гордане Тодоровић* сваке године додељује и награда *Гордана Тодоровић*. *Савети од његоро ујледних српских писаца и професора универзитета размотрио је и предложио форму и облик награде. Књижевну награду треба додељивати за остварено дело истакнутим женама писцима, јер су тада у тим околностима оне биле запостављене. Ову награду треба да додељује Скупштина општине Сврљи. О добитнику награде одлучиваће се сваке године жири састављен од најујледнијих писаца и књижевних критичара.* (Из Одлуке о додели награде *Гордана Тодоровић*, потписано 12. августа 1996.; образложење о награди сачинио је књижевник Зоран Вучић.)

1996. године, Скупштина општине Сврљиг, установила је награду *Горгана Тодоровић*. Први пут уручена је 14. новембра 1997. Зорици Арсић-Мандарић, песникињи из Београда. (Одлуку је донео *Организациони одбор* 27. маја 1997. године). У образложењу књижевника Радомира Андрића, истакнут је значајан утицај њеног песничког стваралаштва на целокупну нашу књижевну уметност. Сличност између њене и поезије Горгане Тодоровић, коју је уочио Мирољуб Тодоровић, навела га је на констатацију да је да *награда дошла у њаве руке*, а не као случајност.

Између њене и моје поезије, њеној живојој, књижевној живојој и мој књижевничкој живојој има јуно сличности. Она је стално трајала за новим у поезији, стваралаштву, чиме је посебно обојила нашу књижевност. А, и ја сам склона да испирајем. Осећај да си пронашао нову реч, је као још једно рођено дете. Поезија се ствара да се ујамши и зато је непревазиђено исходниште људскости. Док се наука прво ујамши да би била исходниште трајне поруке. Лично имам ју нескромну моћност да их професионално ујоређујем, као песник и као лекар. И зато песничтво као лек пројив свих болести и као оружје за животи стављам испред медика.²⁴

Савремена српска књижевница, лекар и ликовни уметник **Зорица Арсић Мандарић** родила се 25. априла 1949. године у Скопљу. По завршетку Крушевачке гимназије уписује студије медицине и дипломира у Београду. Затим магистрира,

²⁴ Захвалне речи приликом уручења награде *Горгана Тодоровић*.

специјализира оториноларингологију и докторира на Медицинском факултету у Београду. Радила је као лекар специјалиста оториноларинголог у Клиничком центру Србије. Истакнути члан Удружења књижевника Србије. Један је од оснивача Удружења лекара писаца Србије *Vigdar*. Члан је Ликовне секције СЛД.

За више од пола века књижевног стваралаштва објавила је око 38 књига поезије, есеја и приповедака. Своје књиге је, највећим делом, сама илустровала.

Објављене књиге поезије: *Срце у шрави*, Крушевац, (1967), *Весталка*, Крушевац, (1971), *Несхваћене*, Крушевац, (1985), *Водени жигови*, библиофилско издање (1992), *Корице за месечину*, (1993), *Гвоздени лејшир* (1995), *Звездана мељава* (1995), *Извор и ушће* 1997, *Пошкожни космос* (1998), *Вез мачем* (1999), *Уста пошављена свилом* (2001), *Ивер са Лазаревој крсти* (2003), *Женски почетак вечности* (2004), *Хваћач снова* (2004), *Касно цвешање* (2008), *Сјај мисли* (2008), *Сок од зборовине* (2008), *Чиније звезданој иринчи* (2008), *Изазовна осмајрачница* (2013), *Неорезани пољубици* (2013), *Прељубно сшање* (2013), *Миловање делфина* (2014), *Оковани океан* (2014), *Тврдо шивење* (2014), *Песме и крик* (2015), *Под врелом ћутања*, (2018); књиге есеја и прозе: *Иње на слушалицама* (1996), *Кайи за коцку шећера* (1996), *Рајска враћа самоће* (2001), *О чудесном стварању* (2006), *Анђео и вук* (2008), *Путовање ка средишћу душе* (2010), *Чийкана јасћучница* (2011), *Мислилице* (2012), *Хлеб са лимуновом кором* (2013), *Злаћни пресек самоће* (2016), *Не ћући, Србијо* (2019). Живи и ради у Београду.

ЈАГЊАД

Стасала су јагњад у истом тору:
једна су дорасла до овце,
из кожа других искочише вуци,

тренутак заклаше, наук преварише,
сису одгризоше мајци овци!

Разваљени тор опомиње
да су вукови у овчјој кожи.
Не зна се, тобоже,
крвава вуна коме припада

Не може се по стаду закључити
ко је кога клао.
И зашто

ПРЕДЕО

Постоји предео да се слух загрцне
од жестине тихог залазећег звука,
где коса устукне, а кост граном крцне
и прорасте лишћем испружена рука.

Постоји предео с крестом заљубљеног петла.
На пољупцу ветра где се глас запече,
ту затрудни чело у продору светла,
а жене бремене у молитви клече.

Постоји предео да очи загњуриш
титравом пастрмком у брзаке дрске.
Под сунчевом шкољком безвремено жмуриш
сисајући небо кроз поре, кроз трске.

Постоји предео предив као вуна
на преслицу вида што се сама мота.
Песма се ојагњи из сунчевог руна,
од лепоте обла, густа од живота.

Постоји на тучку исуканог бића
дира у екстази размахнуто дно.
У засенку бити ниче сјај открића:
пресрела ме светлост, уздрмала тло.

И грана у цвету, пољубљена оком,
хвата се за мене пре задњег тонућа.
Сви трнови бића прште сузоскоком
да подоје ветар лудилом чезнућа.

ЦРВЕНИ ФЕРАЛ

Снујемо будни а ткамо наопако –
душу као кошуљу телу,
превише танану за пут трновит,
за живот гарав одвише белу.
Судбу кривимо за силовања,
невино кренули улицом
црвених ферала у тако светачки
скројеним оделу.

У оквиру традиционалних, јубиларних петнаестих
Дана Гордане Тодоровић, 1998. године, поред награде за
циклус песама, књижевна награда Скупштине општине

Сврљиг – *Гордана Тодоровић* свечано
је уручена завичајној песникињи,
Злати Коцић.

Злати Коцић рођена је 1950. у
Жељеву, осмогодишњу школу завр-
шила у Сврљигу, гимназију у Кња-
жевцу. Дипломирала на Филолош-
ком факултету у Београду, на групи

за руски језик и књижевност. Усавршавала се на с тудијским боравцима у Русији (у Москви на универзитету *Ломоносов* и институту *Пушкин*, у Ростову Великом на институту *К. Д. Ушински*). Од 1975. до 1985. била професор у Другој београдској гимназији. Од 1985. до почетка 2006. радила у редакцији *Нолиџа*, као лектор-редактор и као уредник. У преосталом, краћем, периоду до пензије била у статусу слободног уметника. У периодици и књигама, од 1971. до данас, објављује поезију, поетску прозу, драмске поетске текстове, студије о домаћој и иностраној поезији и прози, преводе с руског и на руски језик и приређене изборе поетских текстова.

Песничке књиге: *Клојка за сенку* (Београд 1982), *Оро око ірошла* (Београд, 1990), *Ребро* (Београд, 1993), *Гнездо и куйола* (Београд, 1995), *Полої* (поетска проза) (Београд, 1999), *Ваздушне фреске* (Београд, 1999), *Лазареве лесџве* (Београд 2003), *Мелод на води* (Београд 2008), *Лазареве лесџве* (друго изд., 2010), *Бело џуле* (Краљево 2014), *Биберче* (Београд 2014), *LE PIÉTON AU LARGE, Пешак на џучини* (Београд 2014), *СИРИНОВА СКАЛА/ СКАЛА СИРИНА* (Смедерево 2014), *Чауира-аура-ура* (*Повеља*, додат бр. 27), (Краљево 2016), *Хармон* (Чачак 2017), *Простори душе* (поетска проза) (2019) и две поетске књиге: *Грумен и Галїал* (2020).

Књига огледа: *РТАЊСКА СВЕТИЛА*, о поезији Миодрага Павловића (Ниш 1996).

Приређене књиге: *ПОСВЕЋЕЊЕ ПЕСМЕ* – избор поезије Миодрага Павловића (Ниш 1996), *ПОЈТЕ И УТРОЈТЕ* – Хиландар и Света Гора у поетским записима од Светог Саве до данас, Светигора, 1998.

Поред својих бројних дела, Злата Коцић је објавила и више од тридесет књига превода класичне и авангардне руске поезије и прозе. Као песник и преводилац за-

ступљена је у домаћим и страним зборницима и антологијама. Песме су јој превођене на руски, енглески, француски, бугарски, кинески, јерменски, немачки, румунски, пољски језик... Наступала је на нашим најзначајнијим књижевним манифестацијама, имала низ својих књижевних вечери, али и представљала нашу земљу на више међународних песничких манифестација и симпозијума.

Спада у ред наших најзначајнијих књижевних стваралаца и преводаца, о чему сведочи значајан број престижних награда за књижевно стваралаштво.

ТРМКА

1.

Рој одбегао. Ветри одуваше из похабаног речника и скромну избу пчелињу, реч густу: трмка. Више не боде очи својом захтевном облином, купастим врхом више не заводи чежњиве погледе у небо, куда жителке њене попут анђела одводе на починак збуњене пчеларе земне. Куда и сама зачудно лако узвину свој помало незграпни звонасти стас и сен своју, антерију сохе лепеновирске. И деда Милољуб, као и трмка сав лепљив од меда непропадљивог, одлете за њом.

2.

Из недогледа у недоглед за ројевима давно одбеглим, обоје душу зузукаву зацељују. Он, још спретним прстима, податне зраке укруг савија као пруће врбово, павит ли. Нову вршкару плете. Некад, облепљивао је плевом, трином и балегом, прекрстивши их и сузама захвалним умесивши, сад зраке

сплетене обавија облаковом пеном.
Чудо као чудо, никога не пита и ничији
не чека савет. Рој одбегао, али бака Босилка
не престаје да пева пољем, рој и рај дозивајући,
мирисним својим именом и маточином
вековном неувелом изнутра облажући трмку.

3.

О, ни краја пољу, ни краја радости
с којом се поље под облаке узноси,
и девојка с њим, сва одевена у пчеле,
и момче одозго сусреће је, опасано
младицама врбе напупеле, и
нећеш на небу ни на земљи наћи
ношње лепше. Како да не поскочи и
та у прсима ти трмка. Цар-звоно.
Ројеви одбегли, али пчелу матицу
чим под језиком осетиш како
замогољи се снено, истом зањише се
тај зујак под ребрима, с краја ли
на крај куполе небеске, и знаш:
слатка је звоњава која сасуде земне
и саће небеско до врха напуни,
а име јој је довек исто – љубав.
Машо, будице, маи, маи!

(Из књиге *Грумен*)

ПОСВЕТА

Земљи

Не могу да дотакнем гласне жице:
пупчану врпцу што ме спаја с небом.
Дотичем језик:
из прста шикне укус чађи.
На млеко мирише чађ, на тамјанику.
Кипе речи: вериге, бундрук, бунар, дивана,
вуруна.

Хоћу грло као гајде а језик
гуди по кожи пржећи је.
Откуда пламење: споља, изнутра?
Висе мешине огња у којима клокоће вода:
гласови примирени на ужадима од чађи.
Такнем ли пупак ма и једне речи
завониће нутрине небеса.

(Из књиге *Оро око тројила*)

2003. године ова књижевна награда СО Сврљиг припала је Даринки Јеврић, песникињи из Приштине.

Даринка Јеврић је рођена **21. октобра 1947.** године у Глођанима код Пећи (Метохија). Била је истакнути новинар, радила је у *Јединству* (културна рубрика). Објавила је преко 200 разговора са уметницима, писцима, сликарима и глумцима. Писала је и позоришну критику. Упркос свим искушењима и недаћама по доласку УМНИК-а и **КФОР-а јуна 1999.** године, остала је да живи у **Приштини**.

Била је уредник у часопису *Сиремљења* и члан уредништва *Сцене*. Њене песме *Слободарска*, *Дечанска звона или светиљковина срца* и *Рајничкова љуба* ушле су у антологију *Српске јесенице од Јефимије до данас* (приредили Стеван Раичковић и Слободан Радаковић 1972. године), пре но што је објавила прву самосталну збирку песама. Песме су јој превођене на више страних језика. Заступљена је у антологијама савремене српске поезије у Русији, Украјини, Турској, Индији, Шведској, Чешкој, Италији, Јерменији и Енглеској.

Објавила је књиге песама: *Догир леџа* (заједно са Р. Делетићем и Б. Тодићем) (Приштина 1970), *Преварени тишином* (Београд, 1973), *Несћварни зајиси* (Приштина, 1976), *Ижице* (Београд / Приштина, 1990), *Хвостјанска земља* (Београ, 1990), *Слово љубве* (Титоград, 1990), *Јудин ѿљубац* (Београд, 1998), *Царина на Дрини* (1998), *Дечанска звона и друје ѿсеме* (Нови Сад, 2004), *Псалам бездомника и друје ѿсеме*, (избор) (Приштина / Београд, 2006).

Поред награде *Гордана Тодоровић*, Даринка Јеврић добитница је и више значајних награда као: награда листа *Младосћ* (1970), награда Смедеревске песничке јесени (1972), награда Друштва књижевника Косова (1973), *Лазар Вучковић* (1975), *Децембарска награда Косова* (1979, а које се одрекла 1986.), *Вукова награда* (1982), награда Лимских вечери поезије, награда Ратковићевих сусрета, *Грачаничка ѿвезља*, Награда *Милица Стојадиновић Српкиња*, *Маџићев шал*, *Печай вароши сремскокарловачке*. У плејади српских песника, Даринка Јеврић спада у ред најзначајнијих **српских** песникиња друге половине 20. века.

Умрла је у Београду 16. фебруара 2007. године, *али ошћале су њене величансћивене књије, њена ѿезија високој духовној доемџа, жежени ѿламен њеној лирској јасћива и нейоновољивосћ њеној ѿласа у српској књижевностџи.*²⁵

ДЕЧАНСКА ЗВОНА

ћутим
вјековима ћутим твоје име
слутим како ми послџје киша болујеш косу
и како од лелека звона занијемим и ослијепим потом
и ни молитве не разумијем

²⁵ Зоран Вучић

кад падам у бездан за твојим челом
због тебе кћери јерусалимске
све чедне а удове јесу
и утве златокриле рањавају паучину
снимају
како ти из образа кљују вино
и круне од руку дукате од чиста злата
невјестинске
чемерне кад у невакат дођу
руке ми под најдоњи камен дечански гњију
ти светац и помор библијски
ти седми светогорски монах
ти мојих девет Југовића и бол царице Милице
љепота
што је не видјеше очи ни цара ни ћесара
нит младе Гојковице
походе ли те кћери јерусалимске
љубави
руку само преко бока да ми пребациш
могла бих ја да цвјетам и бременим сваког прољећа
грло само да ми дахом опалиш
могла бих ја дојити и девет Обилића
(леле ако залелечу дечанска звона
па ти се лик са фрескама помути)
а понека птица заборави лет
остави гору и олтар сања
везиље му украду очи
на превару га преко ријеке преведу жедна
а крв би његова укротила све водопаде свијета
а клијале су под бедемима неке очи
и завидјела му Гојковица
за осјеку што дугујем крви
грешна се дому враћам
са клетвом дечанских звона у ушима
прашћај љубави

МОНОЛОГ ПЈЕСНИКА

Шта сам то зидао?
плашим се да именујем

около распршена грађа: старинске књиге, пороци,
снови, године, живи креч – најприје разлажеш
па сабираш значења тајна –

таквим малтером спајам опеке пролазности –
уз саму ивицу неба видиковац постављах
да птице слете на озарење,
сврати и одахне сам Бог.

Тапије и скице нијесам прибављао,
никаква ударја – увијек
почињући ни из чег: чежњу сам у облик преобраћао,
жудњу трепераву – ко древни неимари.

Па гдје је грешка?

висак се вазда у понору њише
обноћ темеље нагриза мјесечина
виле бацају чини.

Шта сам то зидао и
гдје бијех подучен грешно.

ГЕНЕРАЛИ

Одавно погубили бусоле
ал с колајнама и свитом
пристижу на удовичке гозбе
у помен Часних
палих за Ничију част

орни
као веселе домаћинске мобе
генералисимуси изгубљених битки
дјецоубице и дужници посмрчади:

Звечкају ордењем
балегаре о слави за столом
док домодржице и кућанице
над пепелиштем дома и гроба
грло подвезују
нијемим болом.

Две године касније, (2005) трочлани жири: Радомир Андрић, председник, књижевник из Београда, Срба Игњатовић, књижевни стваралац из Београда и Зоран Вучић, песник из Бучума код Сврљига, одлучивао је о додели ове, за књижевнице значајне награде. У ужем кругу за ово признање биле су и значајне српске ауторке: Даница Андрејевић, Душица Потих, Милица Лилић-Јефтимјевић, Рада Саратлић, Љиљана Шоп, Гордана Влаховић, Даница Вуков, Радмила Поповић, и друге списатељице. Ову престижну награду добиле су: Зорица Арсић-Мандарић, песникиња из Београда, завичајна песникиња и преводилац Злата Коцић (из Београда) и Даринка Јеврић из Приштине.

Жири је једногласно донео одлуку да четврта по реду књижевна награда Скупштине општине Сврљиг, припадне истакнутој српској књижевници **Бојани Стојановић Пантовић**. Током вишегодишњеј плодној ради Бојана Стојановић Пантовић је објавила низ књига студија и оледа као и појединачних шекстова завидној есејистичкој нивоа. Ова ауторка је посебну пажњу посветила периоду српској експресионизма али је све време била забављена и праћењем, шумачењем и вредновањем најновијеј српској есничкој стваралаштва. Посебан слух показала је за пра-

ничне књижевне облике – који су у новијој стваралачкој пракси веома присутни – сачињавајући антологију Српских прозаика.

Обавештености и акробатичности, смисао за битне детаље, анализе и пробрану илустрацију прејилићу се у текстовима Бојане Стојановић Паншовић који пришом, не губећи на стручности, чувају властиту комуникативност, приближеност читаоцу. Ове леје особине учиниле су Бојану Стојановић Паншовић једном од не само најприсутнијих нејо и најубедљивијих наших књижевних тумача стасалих крајем минулој и почетком овој века, есејисти и критичара делатној постојову када је реч о сагледавању новина и вредности у иначе обимној песничкој продукцији.*²⁶

Награду је 16. новембра уручио председник СО Сврљиг Милинко Марковић.

Бојана Стојановић Паншовић рођена је 30. марта 1960. године у Београду. Значајна је српска књижевна историчарка и компаратисткиња, критичарка и песникиња. Бави се преводилачким, приређивачким и уредничким радом. Завршила је **Филолошки факултет у Београду**, магистрирала је **1985.** године, а докторирала **1992.** на **истом факултету** са темом о краткој експресионистичкој прози у словеначкој и јужнословенским књижевностима. Њене научне области интересовања су модерна српска и словеначка књижевност у европском контексту, експресионизам и авангарда,

²⁶ Из Одлука жирија за награду „Гордана Тодоровић“ (жири: Радомир Андрић, Срба Игњатовић и Зоран Вучић), Бдење, 2005, стр. 151

кратке прозне врсте (песма у прози), критика поезије, родне студије. Била је на специјализацији на Филозофском факултету у *Љубљани* (1984) и DAAD стипендиста на Институту за општу и упоредну науку о књижевности у *Минхену* (Institut für Allgemeine und Vergleichende Literaturwissenschaft, 1990/1991).

Од 1985. године запослена је у Институту за југословенске књижевности *Филозофској факултету у Новом Сагу* најпре као асистент, а од 1993. и као доцент на Одсеку за српску и компаративну књижевност истог факултета (за ванредног професора изабрана 1999. године). Од 2000. године ради на Одсеку за компаративну књижевност истог факултета, од 2004. у звању редовног професора. Хонорарно је предавала на Одсеку за српску и јужнословенске књижевности *Филолошкој факултету у Београду* од 1995. до 2001. године, била стални сарадник листа *Полиџика* за савремену српску поезију (1998–2008). Од 2007. године повремено пише за амерички часопис World Literature Today (University of Oklahoma). Као професор држала је предавања на универзитетима у *Љубљани*, *Халеу*, *Берлину*, *Хамбургу* и *Вроцлаву*. Била је чланица Комисије за научна звања при Министарству за просвету и науку *Републике Србије* (2010–2014), председница Стручног већа хуманистичких наука и уметности *Универзитета у Новом Сагу* (2012–2015) и чланица Сената *УНС*. Такође је радила у Комисији за акредитацију и проверу квалитета високог школства *КАПК* (2013–2015) за Друштвено-хуманистичко поље. Била је и дугогодишња заменица шефа Одсека за компаративну књижевност (2005–2012), од 2013. и његова управница.

Објавила је следеће књиге: *Поетика Мирана Јарца* (на словеначком), Ново Место, 1987; *Линија додира*, Горњи Милановац, 1995; *Наслеђе суматраизма*, Београд, 1998; *Српски експресионизам*, Нови Сад, 1998; *Српске*

прозаиде – антологија *Њесама у ѡрози*, Београд, 2001; *Кришичка ѡисма*, Београд, 2002; *Морфологија експресионистичке ѡрозе*, Београд, 2003; *Раскрића метафоре*, Краљево, 2004; *Бескрајна* (песничка збирка), Београд, 2005; *Небомство – Панорама српског ѡесништва краја ХХ века*, Загреб, 2006; *Побуна ѡрошив средишња*, Панчево, 2006; *Оштар ујао*, Зрењанин, 2008; *Заручници вајре* (песме у прози), Краљево, 2008; *Исијавање* (поезија) (Смедерево, 2009); *Расјони модернизма* (2011), *Песма у ѡрози или ѡрозица* (2012); *Лекције о смрти* (Краљево, 2013).

Уредница је и коауторка Прегледног речника компаративне терминологије у књижевности и култури (2011). Научни радови, критика и поезија превођени су на енглески, немачки, словеначки, грчки, македонски, пољски и шведски језик.

Поред награде *Гордана Тодоровић*, Бојана Стојановић Пантовић је добитница и награда: *Милан Бојдановић* (2000), *Исидоријана* (2000), и Златне значке Културно-просветне заједнице Србије за изузетан допринос култури (2006). Такође је добила поетску награду *Раде Томић* (2010), коју додељује Књижевни клуб *Бранко Миљковић* из Књажевца, као и *Хаџи Драган* (2011), књижевног признања Културног центра из Пожеге. Живи у Београду.

ХЕРИНА ЉУБАВ

Расплићем своју златну косу
и бацам ти укосницу право под ноге

Презирем твоју словенску душу
и црвени сјај у коси
иако бих се због ње у море бацила

Врати се у свој маглени стан
на обали кошавског ушћа,
у малу кутију од блатњавог лишћа

Врати се у ритове одакле нећеш
моћи да видиш мој дом, дојку Хеладе

У ком се кипови пѐснице
леме вратове удове и главе
док их Херин прст опет не оживи

Јер сплеткама плаћам сваку љубав
коју пожелим да развргнем,

сваку љубав коју хоћу да отрујем,
сваку љубав, осим твоје.

КРВНО СРОДСТВО

Увек си говорио да рођена сам из твоје главе,
не из бедра, ребра или кука, како пристаје Еви.

Значи, ниси имао жељу за спајањем мушких и
женских капљица, X, Y или X X хромозома,
у случају мом.

Као да ти довољно беше да ме замислиш,
одсањаш, наслутиш ми обличје,
и презриво одбациш материцу
где бих срећно живела.

Уместо тога, закључао си ме у својој
лобањи, из које ме никад пустио ниси.

Хтео си да будем савршен спој алфа и омега,
духа и тела, почетка и краја, трена и вечности.

А ипак: ставио си ми шлем на главу, копље у руку,
смислио за мене паклени план
да будем мисао – ратник и луча – жена.

И гурнуо ме да се котрљам низ обронке Акропоља,
док се коначно заувек не раздвојимо,
Дечје божанство, богиња самоће.

Овенчана наградом, Бојана Стојановић Пантовић се поштовањем обратила присутнима:

*Примајући са захвалношћу и радошћу награду која носи име њесникиње Гордане Тодоровић, желим да њризовем у њрисуствo њај звездани њлас чије су речи биле нежне као њолубови, а њјевани животи као мрамор шврг.*²⁷

У жирију за награду *Гордана Тодоровић* за животно стваралаштво жена писаца, 2008. године нашао се и признати српски књижевник Саша Хаџи Танчић као председник, док су чланови били завичајни, али и познати српски песници Зоран Вучић и Радослав Вучковић. Сачинивши на основу предлога ужи избор српских књижевница: Светлана Велмар Јанковић, Вида Огњеновић, Милица Мићић Димоска, Љубица Арсић и Даница Вукићевић, после свестраног разматрања на последњем сас-танку одржаном у Нишу 6. маја 2008. године, жири је једногласно донео одлуку да награда *Гордана Тодоровић* за целокупно књижевно дело припадне истакнутој срп-

²⁷ Бојана Стојановић Пантовић: *О њоезији Гордане Тодоровић, данас; Бдење* 10/2005, стр. 156

ској књижевници **Светлани Велмар-Јанковић**. Нажалост, из оправданих разлога књижевници није на смотри уручена заслужена награда.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

На трагу најдољеднијих суштина живоћа и уметности, нејојамним ираницама и везама историјски условљеног човека, његове природе и природе судбине народа коме припада, налазимо најбоље странице из квалитативног ојуса Светлане Велмар Јанковић, насталој у различитим периодима њеног живоћа и књижевнег искуства, које сведочи о живој интелектуалности свој аутора, о ерудитности и духовности од кова Јефимије, Исидоре Секулић и Анице Савић Ребац.

Светланино интересовање за лауме људске душе, вођено превасходно тежњом за заокруживањем снаге о породици из које потиче у један метафорички систем искушавања у расајима Другој светској рати, испољено је још у њеном прозном ирвенцу Ожљак, потом и у мемоарно-романескној прози Прозраци. Њено прозно дело Дорћол користије, потврђује и буди нова размисљања о историјским личностима и знаменима Београда под османлијским завојевачким умећем постизања фасцинантних метафоричких повлашћених места под светлошћу уметничке истине колико и под истином светлости које се на чудан начин смењују над белим трагом српске усудности.

Велмар-Јанковићева припада, иначе плејади књижевних историчара и есејиста, која у средиште критичких истраживања поставља нашу новију књижевност, одређујући се према њој са аспекта артификујућег дигнитетна дела њених најзначајнијих личности, удовољавањем врхунским критеријумима, пре свега у књизи Савременици и Уклетници.

Очигледно да стисаићељица у новије време проширује поље властитої ауторскої иденитијетиа драмским и делима за децу и о деци.

Једним делом своје боїаије стваралачке искуствености, бавила се и уредничким радом којим је однеговала и афирмисала многе ауторе наше савремене књижевности, графоцене за српску културу, међу њима и најкрхкију, најзаумнију поетесу чије име носи признање којим Скуиштина оиштинине њене родне завичајности Сврљи, загодбија важење пажње вредної актера у вредновању уметности писане речи. Одлука жирија, самим тим и оснивача награде истовремене сврхе и подстицаја за даља стремљена ка истинитости, лепоти и човекољубљу, чијим се основним нишима везама управо одликује поезија Горгане Тодоровић.²⁸

Жири:

Саша Хаџи Танчић, председник
Зоран Вучић, Радослав Вучковић, чланови

Светлана Велмар – Јанковић се родила 1. фебруара 1933. године у Београду. У родном граду се школовала, живела и радила све до 9. априла 2014. када је преминула. Њена мајка Милица Мими Вуловић је била ћерка инжењера, министра и некадашњег председника општине Београд Велислава Вуловића. Милица се школовала у Паризу, а пре удаје објавила је неколико књижевних

²⁸ Из Бдење 18/19, Сврљиг / Књажевац, фебруар – април 2009, стр.7

дела. Светланин отац, Владимир Јанковић је био помоћник министра просвете у влади Милана Недића. Осим тога, писао је драме, есеје и књижевне критике. Свом имену и презимену додао је надимак Велмар, настао као кованица имена његових родитеља Велимира и Марије Јанковић. По завршетку Другог светског рата и доласком комуниста на власт у Београду, Владимир је протеран из земље.

Најпознатија је по историјским романима, као и романима за децу у које је уносила историјске личности, настојећи да своју читалачку публику упозна са богатом прошлошћу Србије. Први роман под називом *Ожиљак* објавила је са само 24 године, 1956. године, а изненађујуће је било то што је те године била један од најозбиљнијих кандидата за освајање престижне НИН-ове награде. Као секретар и уредник у часопису *Књижевност*, објављивала је дечје приче и бајке. Убрзо је постала и један од уредника у *Просвети*. Основала је и библиотеку *Баштина*. У том периоду писала је есеје: најпознатији *Савременици* објављен је 1967. године. Водила је *расправе* са угледним књижевницима попут Умберта Ека, Антонија Табукија и Маргерит Јурсенар.

Након двадесет година, 1969. у Фиренци, Светлана је поново видела свог оца. Након породичних трагедија (смрт супруга, мајке и оца) Светлана је у једном периоду књижевно утихнула, да би након осам година наставила са својим започетим стваралаштвом.

Објавила је романе: *Ожиљак* (1956, друго прерађено издање 1999), *Лајум* (1990), *Бездно* (1995), *Нијдина* (2000). *Востаније* (2004); есеје: *Савременици* (1967), *Уклетници* (1993), *Изабраници* (2005), *Сродници* (2013); сећања: *Прозраци* (2003), *Прозраци 2* (2015, објављено

постхумно); збирке приповедака и записа: *Дорћол* (1981), *Врачар* (1994), *Гласови* (1997), *Књиџа за Марка* (1998), *Очаране наочаре: приче о Београду* (2006), *Седам мојих друћара* (2007), *Врачар* (2016, проширено издање, допуњено новелама *Улица Молерова* и *Улица Коларчева*, објављено постхумно), *Зайиси са дунавској пјеска* (2016, објављено постхумно); молитве *Светилник* (1998); драме: *Кнез Михаило* (1994) *Жезло* (2001); монографије: *Кайија Балкана: брзи водич кроз прошлости Београда* (2011).

Светлана Велмар – Јанковић спада у ред најнаграђиванијих савремених српских књижевница. Добитница је *Андрићеве награде*, награде *Исидора Секулић*, *Меша Селимовић*, *Бора Станковић* и *Ђорђе Јовановић*. Награђена је престижним наградама *Невен*, *Полићикин забавник*, *НИН-овом* наградом. Добила је и награду *6. април* за животно дело о Београду, награду *Мишићев дукаћ*, *Стефан Мићрови Љубиша* и *Жак Конфино*. Париски часопис *Лире* је њеном роману *Лајум* доделио 10. место на листи 20 најбољих књига домаћих и страних писаца објављених 1997. године у Француској. Исти роман је био у најужој конкуренцији за награду *Фемина* и добио је статус *малој ремек-дела*. Бивши француски председник Жак Ширак лично јој је доделио *Орден вишеза* Легије части.

Њене књиге превођене су на енглески, немачки, француски, италијански, шпански, мађарски и бугарски језик.

Нажалост, те 2008. године Светлана Велмар – Јанковић била је последња добитница овог признања које је СО Сврљиг додељивала књижевницама за остварено ангажовање и стваралаштво у оквиру књиженоуметничког обликовања. Временско раздобље од 1996. до 2008. у којем је награда остваривала своју функцију, говори о жељи и на-

мери тадашњих културних прегалаца да се кроз родну равноправност улога и значај жена у уметничком стваралаштву и друштву уопште, постави на заслужено место, да се означе као битни покретачи књижевних и уметничких збивања, каква је била и песникиња чије име је дато самом признању. Појава и постојање овакве награде, намењене одликовању и уважавању животног стваралаштва жена представља светлост у свету књижевноуметничког живота, и плени својом вредношћу. Њена појава, али и нестанак са књижевне културне сцене јасно указују на социолошке, историјске и политичке узроке положаја жена у књижевности.

ЗАКЉУЧАК

Спознавши суштину уметничке креативности, али и смисао сопственог постојања, Гордана Тодоровић је записала: *душа је мени бојања као венац/ Немојуће је венац задржати за себе*, и тиме је, не слутећи, одредила ток песничких дешавања у свом завичају. Вредност и лепота њене душе створиле су духовност, која је исијавајући кроз њене стихове, привукла пажњу и мотивисала многе љубитеље лепе речи. Горданин поетски венац нарастао је у књижевноуметнички венац манифестација, започетих у њену част, у који су своја поетска остварења годинама уплитали многи песници. Неки су се у том песничком кругу појавили једанпут или више пута, овенчавајући га својим заслуженим местом у тако сазданом уметничком складу, или су од младих пупољака процвали у богате цветове који красе нашу књижевноуметничку стварност.

Неоспорно је да су чари и лепота (уметничка, естетска, сазнајна...) венца манифестација лепе књижевности *Дани Гордане Тодоровић*, плетеног више од 36. година, инспирисали и мотивисали за стваралачки рад велики број књижевних уметника, али и да је њихова креативност адекватно награђивана, не само плакетама и новчаним наградама, већ и највреднијом, публиковањем књиге награђеног рукописа.

Остаје нада да ће генерације младих стваралаца својим књижевним остварењима у будућности доплитати песнички венац назван именом наше истакнуте књижевнице Гордане Тодоровић, *Дани Гордане Тодоровић*, богатећи тако нашу књижевноуметничку ризницу.

**ФОТОГРАФИЈЕ СА ОДРЖАНИХ ПЕСНИЧКИХ СУСРЕТА
ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ**

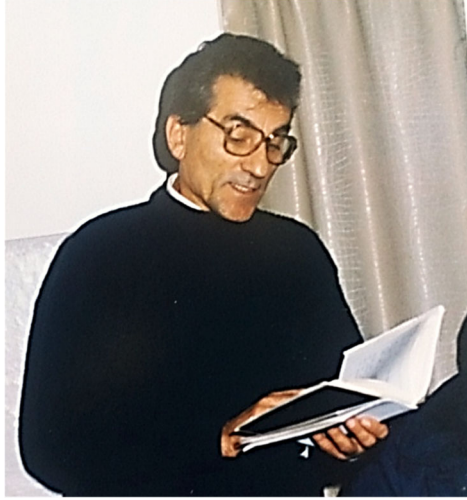

Коришћени материјал је и из архиве Центра за туризам, културу и спорт Сврљиг, као и из личних архива за-вичајних аутора.

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Зорица Бранковић Басарић

Рођена је 1964. године у Зајечару. Дипломирала на Филозофском факултету у Нишу (група за социологију). Специјализацију из области библиотекарства завршила у Београду. Једно време радила је у просвети. Од 2000. године ради у Центру за туризам, културу и спорт у Сврљигу, на пословима руководиоца библиотечке делатности. Главни је и одговорни уредник је часописа *Бдење*. Пише приче, есеје и стручне радове. Објавила је: *Завичајна збирка библиотеке у Сврљићу* (2015), *Библиографија Бдења (2010 – 2016)* и *Библиографија Бдења (2016 – 2019)*.

Живи у Сврљигу.

САДРЖАЈ

<i>МОЈЕ ПРОЛЕЋЕ</i>	7
ГОРДАНА	8
ПРВО КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У ДРАЈИНЦУ – ГОРДАНИНОМ РОДНОМ СЕЛУ	17
ОД ГОРДАНИНОГ ПРОЛЕЋА ДО ДАНА ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ	28
ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ <i>ГОРДАНИНО</i> <i>ПРОЛЕЋЕ</i> (1988)	48
Бранка Вуковић	48
К Р А Љ	48
ЕЛЕМЕНТИ	50
Вера Вујовић Кућан	50
ОПРОШТАЈ	50
Владо Пшенко	51
ЧАР ЗАЧАРАНЕ ЉЕПОТЕ	51
Стеван Мартовски	52
ЈАБУКА	52
Миљенко Јерговић	53
ПРИЧА О ХАЛАЦЕВОЈ РУЖИ	53
Сабахудин Хациалић	53
СИЗИФОВЦИ	53
Аутор непознат	54
Н Е С В Р С Т А Н И	54
ЈЕДНО ВИЂЕЊЕ ПОЕЗИЈЕ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ	55
СЕДМИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ <i>ДАНИ</i> <i>ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ</i> (1989)	59
ПРОГРАМ	61

Живорад Недељковић	63
СУЖАЊ	64
Миленко Стојичић	65
ПРИКАЗ	66
Дивна М. Вуксановић.....	67
ПТИЦЕ У БИБЛИОТЕЦИ.....	68
РАЗВЕЈАЊА	68
Бистрица Милићевић.....	69
ДОК ВЛАДА НЕПОГОДА	69
Слободан Јовановић.....	70
МЛЕВЕНИ ОРАСИ	70
ОСМИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (1990).....	72
ПРОГРАМ СУСРЕТА	72
Милета Аћимовић Ивков.....	73
ЛИЦЕ ИЗДАЈНИКА.....	74
Милан Мрдаљ	75
ДВЕ НЕСРЕЋЕ	75
Александар Арсенијевић	75
СТВАРАЊЕ СВЕТЛА	75
Радмила Вулићевић Тодић.....	76
ПЕСНИК.....	76
Јелена Крстић.....	77
ДУВАНКЕСА	77
ДЕВЕТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (1991).....	78
ДЕСЕТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (1992)	79
Ружица Петровић.....	85

ГОРЧИНА СНА	80
БИБЛИЈА НА ДЛАНУ	80
ЈЕДАНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА <i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1993)</i>	81
ДВАНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА <i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1994)</i>	82
Стеван Наумовић	82
ТРИНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА <i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1995)</i>	84
Весна Цимбаљевић.....	85
БУЂЕЊЕ	85
АУТОСТРАДА. КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ.....	86
Љиљана Ђук	90
У ОСВИТ ЧОВЕЧАНСТВА.....	88
ЧЕТРНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА <i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1997)</i>	92
Песничка награда за циклус песама манифестације Дани Гордане Тодоровић.....	92
БИЦИКЛИСТА РУЖИНОГ КРСТА.....	93
БУНИЛО РУЖИНОГ КРСТА.....	93
ВАТРА РУЖИНОГ КРСТА	94
ПЕТНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СУСРЕТИ ПЕСНИКА <i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1998)</i>	95
Љубинко Дугалић	96
ГРДИЦА	96
ПРОГОРЕЛИЦА.....	97
Бошко Ломовић.....	98
ПОСЛАНИЦА	99
АНАТОМИЈА ГАВРАНА	100

Горан Лабудовић Шарло	101
СВЕТОМ САВИ	102
Драгиша Мацгаљ	104
НОЋНИЦЕ	104
ШЕСНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ	
<i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (1999)</i>	107
СЕДАМНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ	
<i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2001)</i>	108
ОСАМНАЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ	
<i>ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2002)</i>	109
Озрен Петровић.....	109
ТВ.....	110
СВЕТ ОКО ТЕБЕ	110
ЛОНАЦ, ЛОНАЦ, ЕКСПРЕСНИ	111
Далибор Филиповић Филип.....	112
ПРОГОН	112
Маја Милошевић.....	114
ДЕЧАК СЕ ИГРАО ПУШКОМ У ДВОРИШТУ....	114
ДЕВЕТНАЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ <i>ДАНИ ГОРДАНЕ</i>	
<i>ТОДОРОВИЋ (2003)</i>	115
Зденка Газивода.....	115
ЛАН	115
АДИДАС АБЕБА.....	117
Александар Шаранац	118
ПОХВАЛА ЧОВЕКУ	118
Оливера Недељковић	120
ДОМАЋА РАДИНОСТ	121
ДВАДЕСЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ <i>ДАНИ ГОРДАНЕ</i>	
<i>ТОДОРОВИЋ (2004)</i>	122

Ненад Максимовић	122
ВАРИЈАЦИЈА	123
ВАРИЈАЦИЈА 2.....	125
Далибор Филиповић Филип.....	129
МОНАХ	129
Гордана Тасић	130
МАЛИ УВОД У ПРИЧУ	130
<i>ДВАДЕСЕТ ПРВИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ</i> <i>ТОДОРОВИЋ (2005)</i>	<i>131</i>
Драгана Буквић – Шљивић	131
У ЈЕЗГРУ РЕЧИ СИЛА НЕПОЗНАТА	131
Далибор Филиповић Филип.....	132
ОСМОТР.....	132
Гордана Тасић-Михајловић.....	133
ПРЕМОШЋАВАЊЕ ТРЕНУТКА	133
Елизабета Георгиев	134
ВОДОСТАЈ	134
<i>ДВАДЕСЕТ ДРУГИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ</i> <i>ТОДОРОВИЋ (2006).....</i>	<i>136</i>
Вања Миљковић.....	137
ГРАД... ПРЕ НЕГО УСНИМ	137
<i>ДВАДЕСЕТ ТРЕЋИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ</i> <i>ТОДОРОВИЋ (2007).....</i>	<i>139</i>
Милош Радовић.....	140
ТЕШКЕ РЕЧИ.....	140
Слободанка Митровић	141
ТАКО ТИ ПЕРА.....	141
Маја Милошевић.....	142
ЛЕПШЕ ЈЕ ЋУТАТИ	142

ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2008).....	143
Станислав Стефановић	144
ЗБИТИЈА 1. САТА.....	144
ЗБИТИЈА 2. САТА.....	145
ЗБИТИЈА 8. САТА.....	145
ДВАДЕСЕТ ПЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2009).....	147
Маша Прихотко.....	148
ЧИЊАРНИЦА.....	149
НЕСАНИЦА ВЕКА.....	149
НЕСАНИЦА ГРАДА.....	150
ДВАДЕСЕТ ШЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2010).....	152
Маја Милошевић.....	153
ДВА ПОКЛОНА	153
ДВАДЕСЕТ СЕДМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2011).....	154
Љубинко Дугалић	154
ПРОМЕНА ТАМЕ	155
РАЧУН ЗА ИСПЛАТУ	155
Гордана Боранијашевић	156
УЖАРЕНО СЕЋАЊЕ НА ПРВО ГЛАСОВНО СРЕТАЊЕ	157
Тања Ђурђевић	158
ЦЕП И БУКАГИЈА	158
ДВАДЕСЕТ ОСМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2012)	160
Слободан Лазовић	160

ЗЕМЉОТРЕС.....	161
СЛЕДЕЋА СТРАНИЦА	162
ПУТ	163
<i>ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2013).....</i>	<i>164</i>
Соња Јанков	165
XI	166
XI, mermer	167
XIII	167
<i>ТРИДЕСЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2014).....</i>	<i>169</i>
Александар Марић	170
О СВЕДОЧАНСТВУ	170
<i>ТРИДЕСЕТ ПРВИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2015).....</i>	<i>172</i>
Мирослав Јозић.....	172
У ОЛУЈИ СЛАМКА.....	173
БОЛНИЦА, КИША	173
ДНО	176
<i>ТРИДЕСЕТ ДРУГИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2016).....</i>	<i>177</i>
Анђелко Анушић.....	179
ПРИРОДА ПЕСМЕ, РЕБРО.....	180
ЗАПИС О ДУШИ.....	181
РУНОЛИСТ/ЛИШАЈ/МАХОВИНА, ГЕТСИМАНСКА ВИСИБАБА.....	182
<i>ТРИДЕСЕТ ТРЕЋИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2017).....</i>	<i>184</i>
Ранко Павловић.....	186
ОЧЕВИНА	186

МАЛИ НАРОД	187
НИЈЕДНЕ СЛОБОДНЕ ГРАНЧИЦЕ	188
Миладин Вукосављевић.....	189
ДИСАЊЕ У ЦВЕТ/ ПРОНИК У ЈАБУКУ.....	191
ПОКАЈНИ ДОДИР.....	191
ТРАГ ПРОЗУКЛОСТИ	191
ЧИТАЊЕ СУДБИНЕ	192
ТРИДЕСЕТ ЧЕТВРТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ	
ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ (2018).....	194
Драгана Лековић	195
ВЕЛИКА ВЕДРИНА	195
ВЕЛЕ ДА СИ ЈУРОДИВ	195
КОСОВСКИ ЦИКЛУС.....	196
ВЕЛИКА ВЕДРИНА.....	196
ТРИДЕСЕТ ПЕТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (2019).....	197
Александар М. Арсенијевић.....	197
ДОБОШАР.....	198
ТРИДЕСЕТ ШЕСТИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (2020).....	200
Жељка Аврић	200
ЕЛЕМЕНТИ	201
СОНЕТ ВЕТРУ.....	201
СОНЕТ ЗЕМЉИ	201
СОНЕТ ВОДИ.....	202
СОНЕТ ВАТРИ	203
СОНЕТ ЉУБАВИ.....	203
ТРИДЕСЕТ СЕДМИ ПЕСНИЧКИ СУСРЕТИ ДАНИ ГОРДАНЕ	
ТОДОРОВИЋ (2021).....	204

Иван Новчић.....	205
СЕДАМ У ЈЕДАН	205
НЕКЕ СМРТИ	206
ТРЕНУТАК РАЈА	207
КЊИЖЕВНА НАГРАДА ГОРДАНА ТОДОРОВИЋ ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО ЖЕНА ПИСАЦА.....	208
Зорица Ацић Мандарић.....	213
ЈАГЊАД.....	210
ПРЕДЕО.....	211
ЦРВЕНИ ФЕРАЛ.....	212
Злата Коцић	212
ТРМКА	214
ПОСВЕТА	215
Даринка Јеврић	216
ДЕЧАНСКА ЗВОНА	217
МОНОЛОГ ПЈЕСНИКА.....	219
ГЕНЕРАЛИ	219
Бојана Стојановић Пантовић.....	221
ХЕРИНА ЉУБАВ	223
КРВНО СРОДСТВО	224
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ.....	226
Светлана Велмар – Јанковић.....	227
ЗАКЉУЧАК	231
ФОТОГРАФИЈЕ СА ОДРЖАНИХ ПЕСНИЧКИХ СУСРЕТА ДАНИ ГОРДАНЕ ТОДОРОВИЋ.....	232
БЕЛЕШКА О АУТОРУ.....	248

Зорица Бранковић Басарић
СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО ОД ГОРДАНЕ

Библиотека

Издавач

ЦЕНТАР ЗА ТУРИЗАМ, КУЛТУРУ И СПОРТ
18360 Сврљиг, ул. Боре Прице 2
E-mail: bdenje_srg@yahoo.com

За издавача:

Драган Савић

Штампа:

Галаксијанис, Ниш

Тираж

300

Сврљиг 2021.